

KANTAR EMOR

Eesti elanike finantskirjaoskuse ehk rahatarckuse uuring

Juuni 2023

RAHANDUSMINISTEERIUM

Sisukord

1	Sissejuhatus	3
1.1	Taust	4
1.2	Metoodika	5
1.3	Valimi kirjeldus	6
2	Eelarvestamine ja rahaasjade planeerimine	7
3	Säästmine ja rahalised eesmärgid	13
4	Pensioniplaanid	25
5	Majanduslik toimetulek	38
6	Finantstoodete ja –teenuste valimine	46
7	Hoiakud ja käitumine	61
8	Finantskirjaoskus	74
9	Kokkuvõte	90
	Uuringu meeskond	93

1. Sissejuhatus

1.1 Taust

Kantar Emor viis 2023. aasta kevadel läbi Eesti elanike finantskirjaoskuse uuringu, mis käsitles Eesti elanikkonna finantsalaseid teadmisi, käitumisi ja hoiakuid.

- Käesoleva uuringu eesmärk on Eesti elanike finantskirjaoskuse hetkeseisu kaardistamine ning muutuste analüüsimine võrdluses eelnevate uuringutega. Eelkõige on võrdluseks toodud eelneva uuringulaine ehk 2019. aastal läbiviidud uuringu tulemustega, kuid võimalusel on võrdluseks toodud ka varasemaid uuringuid.
- Varasemalt on sarnaseid uuringuid läbi viidud aastatel 2010, 2012, 2015 ja 2019.
 - Aastatel 2010 ja 2012 küsitleti vanuserühma 18-74, aastatel 2015 ja 2019 18-80. 2023. aasta uuringu sihtrühmaks olid 18-79-aastased elanikud.
 - Varasemalt on uuringut läbiviidud CAPI (*Computer Assisted Personal Interviewing*) meetodil ehk silmast-silma intervjuudena. Tänavu viidi uuring läbi kombineeritult veebiintervjuude (*Computer Assisted Web Interviewing*) ja väiksemas mahus telefoniintervjuude (*Computer Assisted Telephone Interviewing*) meetodil. Meetodi muutus võib tuua kohati erisusi tulemustesse, eriti tundlikumate küsimuste puhul, kuna valdav osa uuringust tehti veebiintervjuuna ehk intervjuueeritavad vastavad üksi, täieliku anonüümsusega, ning puudub kõrvalise isiku võimalik mõju.
- Uuringu teoreetiline lähtekoht põhineb OECD definitsioonile finantskirjaoskusest – finantskirjaoskus on oskuste, teadmiste, hoiakute ja käitumiste kogum mis on vajalik arukate otsuste tegemiseks rahaasjades ja oma pere majandusliku heaolu tagamiseks. Arukate finantsotsuste eelduseks on teadlikkus finantsteenustest, nende tingimustest ning kaasnevatest riskidest, õigustest ja kohustustest.
- Uuring viidi läbi Rahandusministeeriumi algatusel ja seda rahastati riigieelarvest.

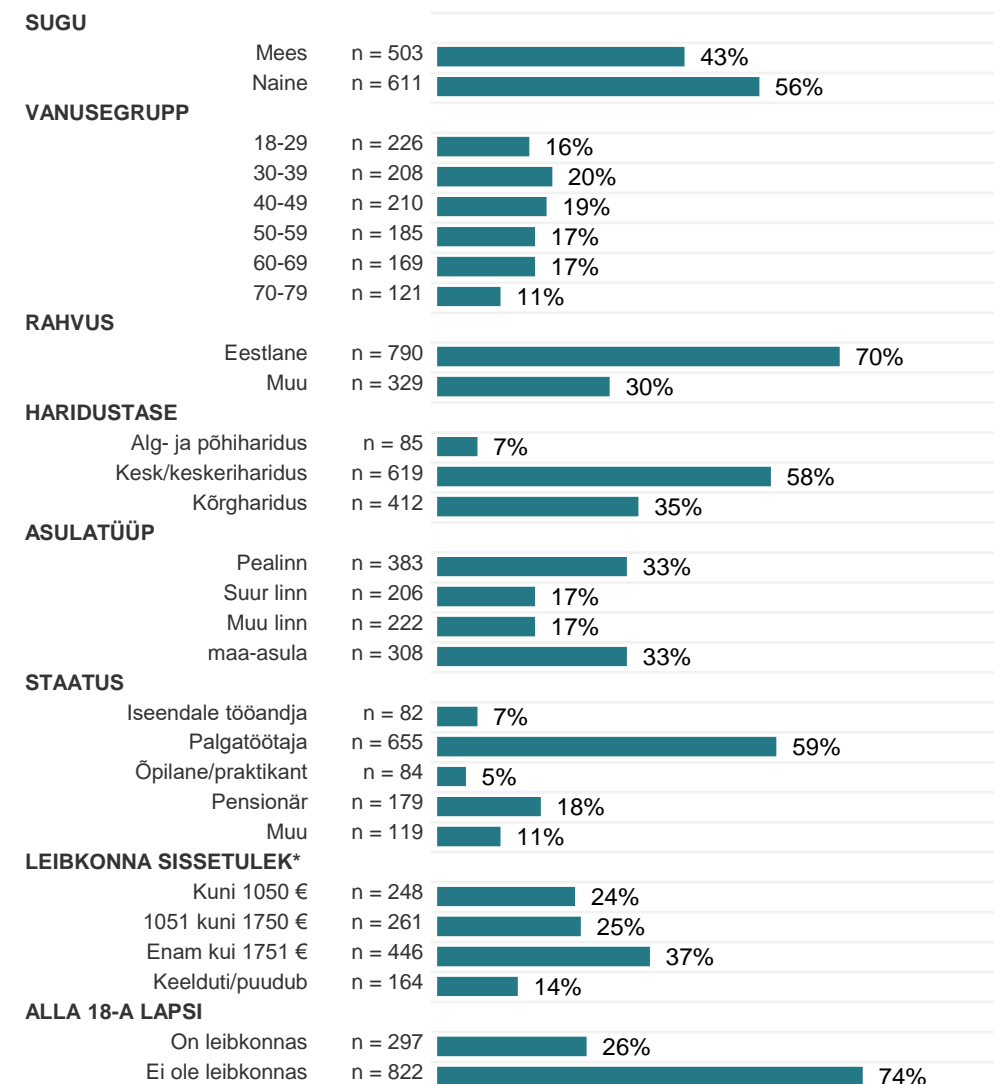
1.2 Metoodika ja küsitlustöö

- Uuringu andmekogumine toimus 5. aprillist kuni 3. maini, aastal 2023. Uuring viidi läbi üleriigilise esindusliku avaliku arvamuse küsitlusena.
- Uuringu teostamiseks kasutati eelkõige veebiküsitlust (CAWI – *Computer Assisted Web Interviewing*) kuid valimi eesmärkide täitmiseks kaasati ka telefoniküsitlust (CATI – *Computer Assisted Telephone Interviewing*) ja Facebooki (Facebooki suunatud *sponsored* postitus veebiküsitluse lingiga).
 - Veebis küsitleti 958 inimest, Facebooki kaudu jõuti 150 inimeseni ning telefoniintervjuu viidi läbi 11 inimesega.
 - Intervjuu keskmiseks pikkuseks kujunes 26 minutit.
 - Küsitlustöö viidi läbi eesti ja vene keeles.
- Uuringu valim on esinduslik Eesti täiskasvanud (18-79) elanikkonna suhtes soo, vanuserühma, rahvuse, elukoha piirkonna, asulatüübi, haridustaseme ja sissetulekurühma suhtes. Põhivalimiks määrati 1000 vastajat, kuid selle lisaks planeeriti ka lisavalimi kaasamine 18-19-aastaste seas, et noori eraldi analüüsida. Lõplik koguvalim on 1119 Eesti elanikku, sh 60 18-19-aastast vastajat.
 - Eesti elanikkonna propotsioonide arvutamiseks aluseks olid Eesti Statistikaameti andmed seisuga 01.01.2022.
- Uuringu põhiankeedi töötas välja OECD. Seda täiendas Rahandusministeerium ja Kantar Emor koostöös, et ankeet oleks Eesti kontekstis sobiv ja kataks olulisi teemapunkte. Uuringu ankeet koosnes 51st küsimusest ja demograafilistest taustaandmetest.
- Peamised teemad ankeedis olid eelarvestamine, säästmine ja rahalised eesmärgid, pensioniplaanid, digitaalne finantskirjaoskus, finantsiline toimetulek, finantsteenuste ja -toodete valimine, hoiakud ja käitumine ning finantskirjaoskus.

1.3 Valimi kirjeldus

- Kokku osales uuringus 1119 vastajat ning tegu on Eesti elanikkonna suhtes esindusliku valimiga.
- Lähemalt analüüsime uuringuraportis kahte noorte vanusegruppi (18-19-aastaseid, keda on kokku 60 ning 20-29-aastaseid, keda on kokku 166) ning ettevõtjaid (ehk iseendale tööandjaid, keda on kokku 82).
- Noored on huvipakkuv sihtrühm: esiteks on seda gruppi lähemalt analüüsitud ka eelnevates uuringutes ning seetõttu on muutused huvipakkuvad; teiseks, 18-19-aastased on segment kes on iseseisvasse ellu astumas ning nende finantskirjaoskus on ühtepidi alles kasvamas kuid teisalt väga oluline ka hetkes, et arukalt oma rahalisi otsuseid teha. Noori on ka finantskirjaoskuse käsitlemisega enim erinevate aktsioonidega mõjutatud. Uuringus käsitleme ka seda, kas rahatarkuse teemalist informatsiooni on haridusasutustes jagatud.
 - 18-19-aastaste ja 20-29-aastaste sihtrühmade võrdlus on väga kasulik ilmestamiseks millised muutused toimuvad noorte inimeste finantskirjaoskustes nende majandusliku iseseisvumise perioodil.
- Ettevõtjad on samuti sihtrühm, mida on varasemates uuringus lähemalt analüüsitud. Ettevõtjad on valdavalt finantsteemades aktiivsemad ning teadlikumad ning nende hoiakuid on üldiste tulemustega informatiivne võrrelda.
- Vastajate tulemused asulatüübi järgi (ehk pealinna, suurlinna, muu linna ja maa-asula lõikes) on suuresti kattuvad teiste sotsiaal-demograafiliste võrdlustega, kuna pealinnas ja suurtes linnades on ülekaalukalt enam kõrgema palga ja kõrgema haridusega inimesi (kuna väiksemates kohtades on palgad kui ka kulud nagu kinnisvara kulud madalamad ning kõrgharidust saab valdavalt omandada suurtes linnades kuid mitte maa-asulates).
- Vastajate arvud raportis on esitatud kaalumata kujul, kuid uuringu tulemused on kaalutud vastavaks Eesti rahvastiku koosseisule soo, rahvuse, vanuserühma, haridustaseme, regiooni, asulatüübi ja isikliku neto sissetuleku järgi. Eesti rahvastiku koosseisu andmed pärinevad Statistikaametist.

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

2

Eelarvestamine ja rahaasjade planeerimine

Eelarvestamine ja rahaasjade planeerimine – kokkuvõte

- **Leibkonna rahaasjade eest vastutatakse üldiselt üksi (41%) või koos kellegi teisega (55%).** Seejuures on ka 3% neid leibkondi, kus vastutajaks on keegi teine – eelkõige on seda noorte seas ning alg- ja põhiharidusega inimeste hulgas, kus vastutajaks võib veel olla noore inimese vanem/vanemad.
 - Sihtrühmade lõikes on kõige suurem osakaal üksi leibkonna rahaasjade eest vastutajaid väiksema leibkonna sissetuleku puhul. Grupis on tõenäoliselt palju üheliikmelisi leibkondi. Mida suurem on sissetulek, seda väiksem on osakaal üksi vastutajaid.
 - Naised on sagedamini leibkonna rahaasjade eest üksi vastutajad kui mehed (44% versus 37%). Samale järeldusele viitavad ka eelneva uuringulaine tulemused.
- Eelarve planeerimise puhul on levinum meetod tulude ja kulude planeerimine, mida teevad enam kui pooled Eesti leibkondadest. See osakaal on eelneva uuringuga (2019) võrreldes tõusnud. Langenud on kulutuste üle arvestust pidavate inimeste osakaal, kuigi see on siiski teine enim kasutatav eelarve planeerimise meetod. **Eesti leibkonnad on liikunud arvestuse pidamiselt rohkem planeerimise peale ehk kulutused mõeldakse ette ning jooksev kulude arvestamine on vähem tähtis.**
 - 18-29-aastased noored kasutavad teistest vanuserühmadest oluliselt enam **pangarakendusi** või muid rahajuhtimise vahendeid ning vanemad sihtrühmad on sagedamini **püsimaksete** kasutajad. Püsimaksed kaasnevad peamiselt kindlate ja pikaajaliste väljaminekutega – arved, laenud, liisingud – seega on noorte puhul neid tõenäoliselt veel vähem ning seetõttu ei ole noorim segment ka niivõrd sage püsimaksete kasutaja.

Leibkonna rahaasjade eest vastutaja segmentide lõikes

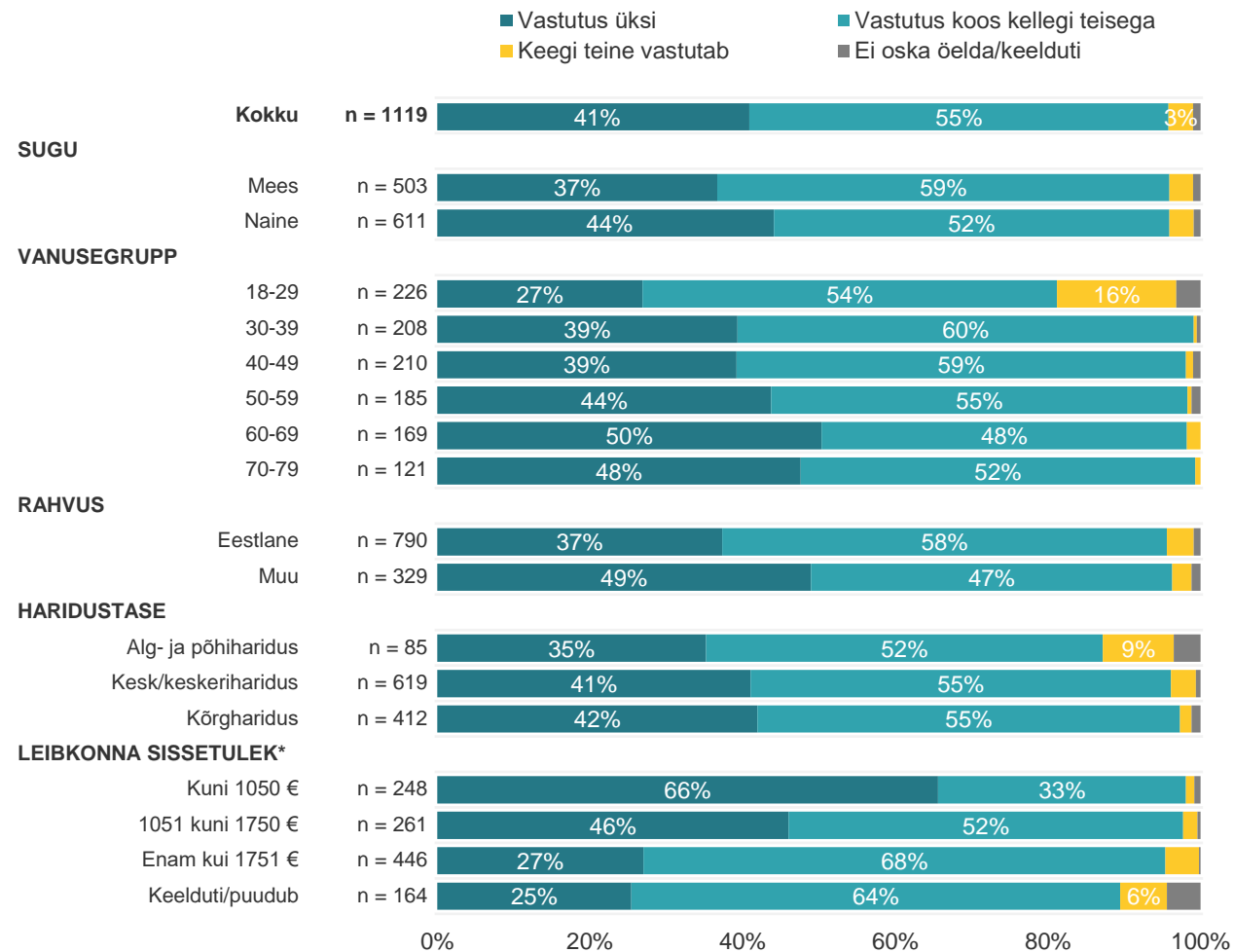
Kes Teie leibkonnas vastutab igapäevaste rahaasjade korraldamise eest? Üks vastus võimalik.

Vastajateks kõik vastajad, n = 1119

Leibkonna igapäevaste rahaasjade eest vastutab üksi 41% Eesti 18-79-aastastest elanikest. See on 7% väiksem osakaal 2019. aasta uuringu tulemustest. Tänavu on suurem osakaal neid leibkondi, kus vastutus langeb mitmele leibkonna liikmele ehk rahaasjade eest vastutatakse koos kellegi teisega – nii vastas 55% uuringus osalejatest (2019. aastal 47%).

Sellegipoolest on peamised tähelepanekud segmentide lõikes sarnased – enim vastutavad leibkonna rahaasjade eest üksi 50+ vanuses inimesed ning kõige väiksemal määral 18-29-aastased. Noorte seas on enam neid, kelle rahaasjade eest vastutab keegi teine – eeldatavalt veel noore lapsevanem(ad).

Leibkonna sissetuleku osas on väiksema sissetuleku grupi seas ka rohkem üheliikmelisi leibkondi ning seetõttu on ka üksi vastutamine keskmisest tulemusest oluliselt suurema osakaaluga.

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Eelarve koostamine ja planeerimine – 2023 ja 2019

Kas Te teete enda või oma leibkonna jaoks midagi järgnevast loetelust? Mitu vastust võimalik.

Vastajateks kõik vastajad

2023.a. n = 1119

2019.a. n = 1005

Enda või oma leibkonna rahaasju planeeritakse eelkõige tulude ja kulude planeerimise kaudu – nõnda teeb 56% Eesti peredest. Osakaal on suurem kui aastal 2019 (+13%).

Kulutuste arvestamine on aga viimaste aastatega langenud ning seda teevad tänavu ligi pooled Eesti pered (-12%). See võib tuleneda suuremast kulutuste planeerimisest mis tingib jooksva kulutuste arvestamise osatähtsuse langust.

Veidi alla poole, 46% leibkondadest, kasutavad püsimakseid regulaarsete kulutuste jaoks, mis on 11% madalam osakaal kui aastal 2019.

Pangarakenduste või teiste rahajuhtimiste kasutamine on veidi tõusnud ning seda kasutab viiendik leibkondadest. Viiendik hoiab ka eraldi arvete maksmiseks mõeldud raha ning 17% märgivad ülesse arvete maksmise tähtajad.

Eelarve koostamine ja planeerimine segmentide lõikes

Kas Te teete enda või oma leibkonna jaoks midagi järgnevast loetelust? Mitu vastust võimalik.

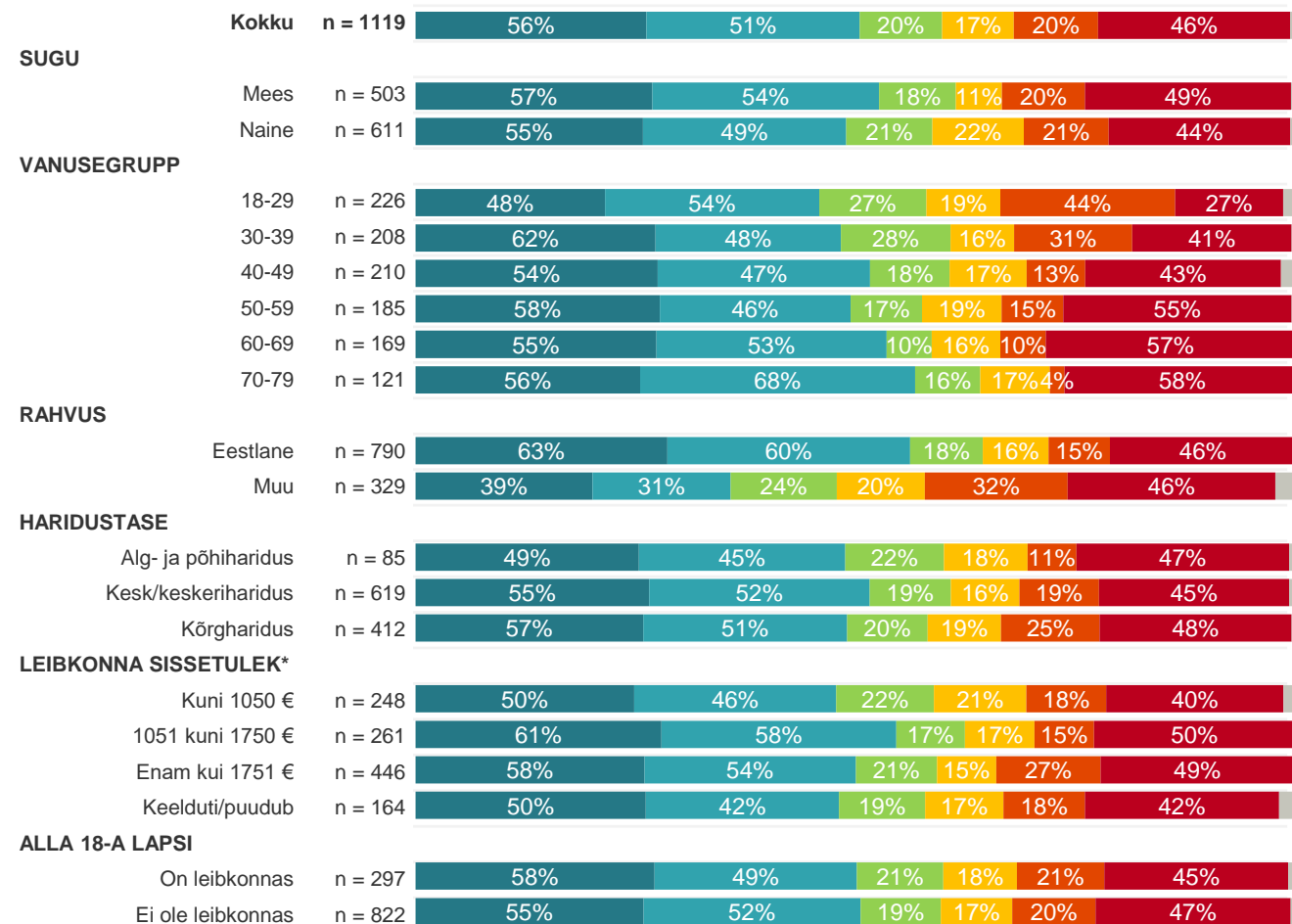
Vastajateks kõik vastajad, n = 1119

Vaadates eelarve koostamist ja planeerimist segmentide lõikes, on selge erisus vanuserühmade vahel pangarakenduste või muude rahajuhtimise vahendite kasutamises – mida noorem vanuserühm, seda suurem osakaal kasutab rahajuhtimise vahendeid.

Teisalt aga on noorima vanuserühma seas keskmisest madalam osakaal neid, kes kasutavad püsimakseid regulaarsete kulutuste jaoks. Need vanuserühmade vahelised erisused on sarnased 2019. aasta tulemustega.

Tulude ja kulude planeerimine on tänavu eestlaste seas tugevalt tõusnud ning muust rahvusest inimesed on pigem seda hakanud just vähesemal määral tegema.

- Planeerite tulusid/kulusid
- Peate arvestust oma kulutuste üle
- Hoiate eraldi arvete maksmiseks mõeldud raha
- Märkite ülesse arvete maksmise tähtajad
- Kasutate pangarakendust või muud rahajuhtimise vahendit
- Kasutate püsimakseid regulaarsete kulutuste jaoks
- Ei soovi vastata

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Eelarve koostamine ja planeerimine – erisegmendid

Kas Te teete enda või oma leibkonna jaoks midagi järgnevast loetelust? Mitu vastust võimalik.

Kõik vastajad kokku, n = 1119

18-19 aastased noored, n = 60

20-29 aastased noored, n = 166

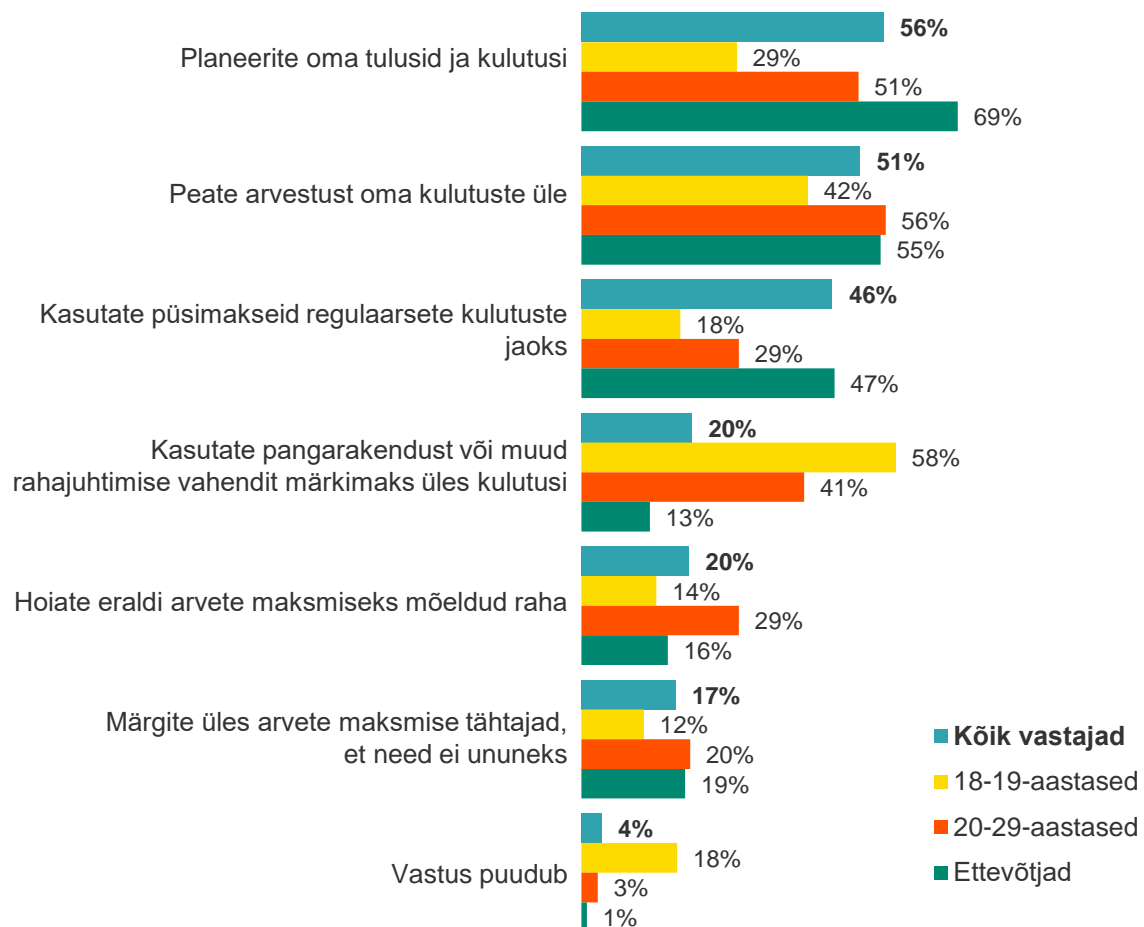
Iseendale tööandjad, n = 82

Vaadates kolme erisegmenti (18-19-aastased, 20-29-aastased ja ettevõtjad) on mõistetav, et noorim rühm on vähem aktiivsed eelarvestamises kui ettevõtjad ja 20-29-aastased noored. Noorima vanuserühma käitumine rahaasjade planeerimises erineb oluliselt ka kogu elanikkonna omast.

29% 18-19-aastastest planeerivad oma tulusid ja kulusid, mis on sarnane 2019 tulemusega (27%), kuid on oluliselt madalam elanikkonna üldisest tulemusest. Kulutuste üle arvestuse pidamine ei ole aga kogutulemusest osakaalult niivõrd palju madalam. Vähesed noored kasutavad püsimakseid, mida aga elanikud kokku kui ka ettevõtjate segment teevad oluliselt enam. Mida noored kasutavad teistest rohkem on pangarakendused või muude rahajuhtimise vahendid ning see protsent on viimase 4 aasta jooksul tugevalt tõusnud, kuna võimalused ja rakenduste valik on oluliselt laiem kui varem.

20-29-aastased noored on noorimast sihtrühmast aktiivsemad tulude ja kulude planeerijad ja kulutuste üle arvestuse pidajad. On näha, et vanuserühmade vahel on suur muutus ning noored täiskasvanud on aktiivsemad eelarvestajad.

Ettevõtjad on väga aktiivsed tulude ja kulude planeerijad. Ka teistes eelarve koostamise ja planeerimise meetodites on ettevõtjad kas üldisele elanikkonnale sarnase käitumisega või on osakaal erisegmendi seas isegi suurem. Mida aga ettevõtjad teevad nii üldisest elanikkonnast kui ka noortest vähem, on just pangarakenduste või muude rahajuhtimise vahendite kasutamine.

3

Säästmine ja rahalised eesmärgid

Säästmine ja rahalised eesmärgid – kokkuvõte

- **74% Eesti elanikest on viimase aasta jooksul raha mingil viisil säästnud.**
- Suurim osakaal säästjaid on 18-29-aastaste seas. Mida vanem vanuserühm, seda väiksem osakaal säästjaid. Pensioniealiste puhul on vähesema säästmise põhjuseks tõenäoliselt see, et säästnud on juba kasutuses kas toimetulekuks või lihtsalt pensionipõlve mugavamaks nautimiseks.
- 18-19-aastased säästavad enim sularaha rahakotis või kodus hoidmise meetodil. See näitab, et noorte säästmine võib olla pigem väikeses mahus, näiteks mõnel tähtpäeval kingitud raha kõrvale panemine või rahakassa kasutamine, eriti kuna noored on muidu aktiivsed digitaalsete vahendite kasutajad. Seejuures kasutab suur osa noori ka säästu- või kogumiskontot.
- **Suurema leibkondliku sissetulekuga inimesed säästavad raha sagedamini kui väiksema sissetulekuga leibkonnaliikmed.** Säästetakse peamiselt siis kui on vaba raha – suurema sissetulekuga leibkondadel on vaba raha olemasolu tõenäosus suurem.
- **Ka haridus on määrav** – 80% kõrgharidusega inimestest on viimase 12 kuu jooksul mingisugusel viisil raha säästnud, kuid keskhariduse või madalama haridustasemega inimeste seas on see osakaal 71% ehk veidi alla kogu vastajate keskmise tulemuse.
- **55% Eesti inimestest saaksid teha kulutuse (võrdväärse oma igakuise sissetulekuga) ilma, et peaksid kõrvalist abi või tuge kasutama.**
- **Kui säästjad on pigem nooremad vanuserühmad, siis suure kulutusega tuleksid toime just vanemad vanusegrupid** – enim just kõige vanem, 70-79-aastaste sihtrühm, kellel tõenäoliselt on juba varasemaid sääste.
 - Sissetuleku ja hariduse poolest on aga suure kulutuse tegemise võimalikkus kooskõlas säästjate tulemustega, ehk kõrghariduse ja kõrgema sissetulekuga inimesed (kes ka sagedamini säästavad) tuleksid teistest tõenäolisemalt suure kulutusega toime laenu või kõrvalist abi küsimata.
- Peamised kaks rahalist eesmärki, mida Eesti elanikud tänavu omavad, on **reisimine/hobid ning jooksvad kulutused.**
 - Jooksvate kulutustega toimetulek on tänasel päeval kriitiline inflatsiooni ja läbitud kriiside tõttu (tööturu muutused koroonakriisi ajal, energiakriis mis eelnes inflatsioonile). Jooksvad kulutused on esmatähtsaks eesmärgiks 70-79-aastastele, madalama sissetulekuga inimestele ning muust rahvusest elanikele. Kõrge sissetulekuga leibkondade jaoks pole jooksvad kulutused niivõrd oluliseks eesmärgiks.
 - 18-29-aastaste seas on eristuvalt oluline eluaseme või muu kinnisvara ost, muust rahvusest elanike hulgas on tähtsaks eesmärgiks tervishoid.

Raha säästmine segmentide lõikes

Kas ja millisel viisil olete viimase 12 kuu jooksul säästnud raha?

Mitu vastust võimalik.

Visualiseeritud on kombineeritud vastused (säästmisviisid kokku versus kes ei säästa antud meetoditel).

Kõik vastajad, n = 1119

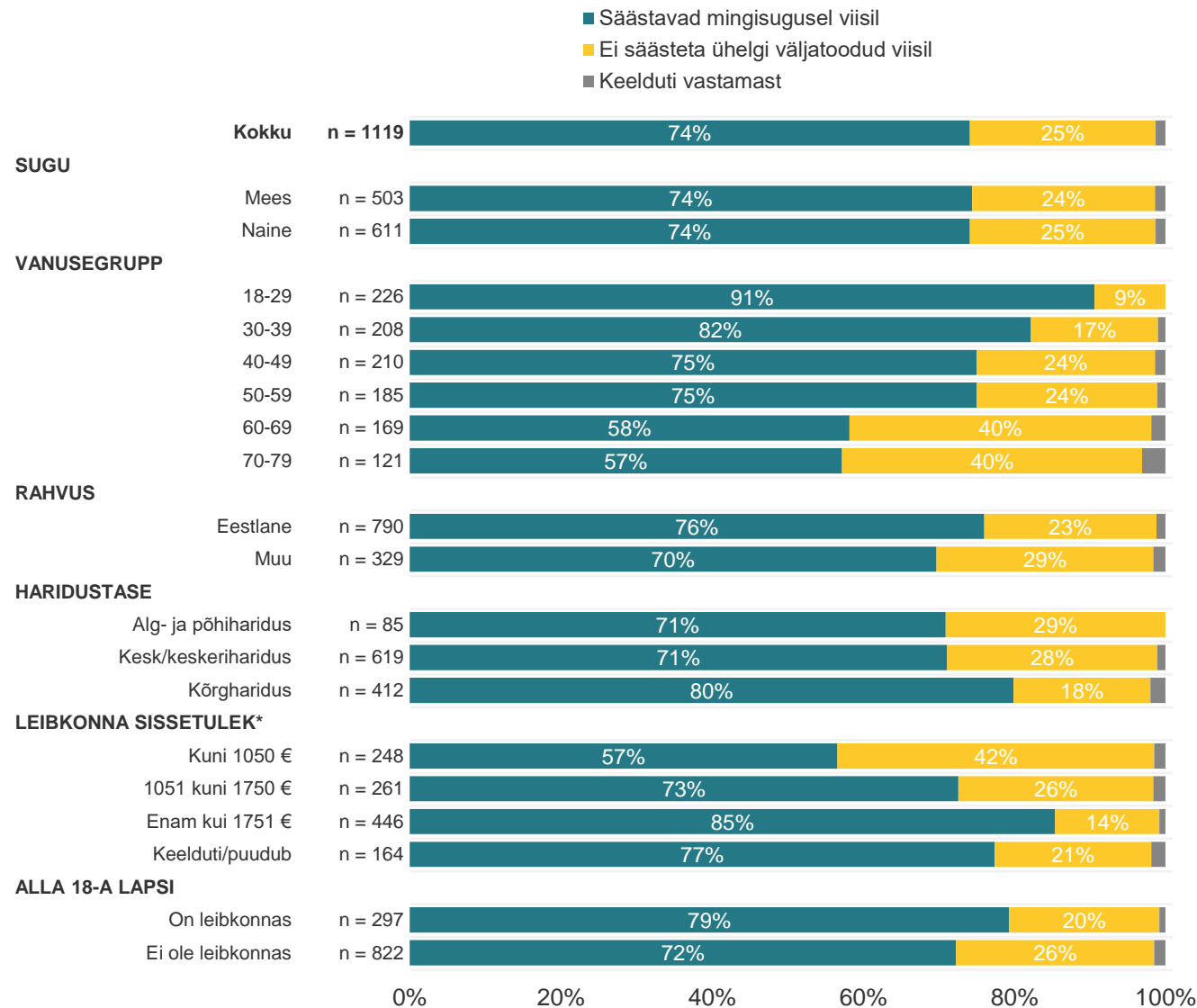
74% Eesti elanikest on viimase aasta jooksul raha säästnud.

Vanuserühmade võrdluses on selge, et **nooremate seas on oluliselt rohkem säästjaid** ning 60+ inimeste hulgas on neid keskmisest vähem. Noored alles loovad oma säästusid tulevikuks, kui vanemad inimesed pigem võtavad varasemalt varutud säästud kasutusele, ei pea säästude suurendamist oluliseks või ei saa enam igakuiste kulude kõrvalt rohkem raha säästa.

Rahvuse lõikes on eestlaste seas veidi enam säästjaid kui muust rahvusest elanike hulgas. Hariduse lõikes on kõrgharidusega inimeste hulgas rohkem säästjaid, kui kesk/keskeriharidusega või madalama haridusega elanike hulgas.

Sissetulekurühmi vaadates on samuti selged erinevused. **Mida väiksem sissetulek, seda väiksem osakaal säästjaid** – säästmiseks on vaja raha mis kulutustest üle jääb ning seda on tõenäoliselt väiksema sissetulekuga leibkondade seas vähem.

Lastega pered tegelevad säästmisega sagedamini kui lasteta leibkonnad. Tõenäoliselt on tuleviku turvatunde loomine osaliselt olulisem lastega perede jaoks, et nende tulevikku kindlustamisele kaasa aidata.

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Raha säästmise viisid – aastate võrdlus

Kas ja millisel viisil olete viimase 12 kuu jooksul säästnud raha (olenemata sellest, kas see raha on veel alles)? Ärge võtke siin arvesse pensionisammastesse kogutud raha. Mitu vastust võimalik.

2023.a. n = 1119

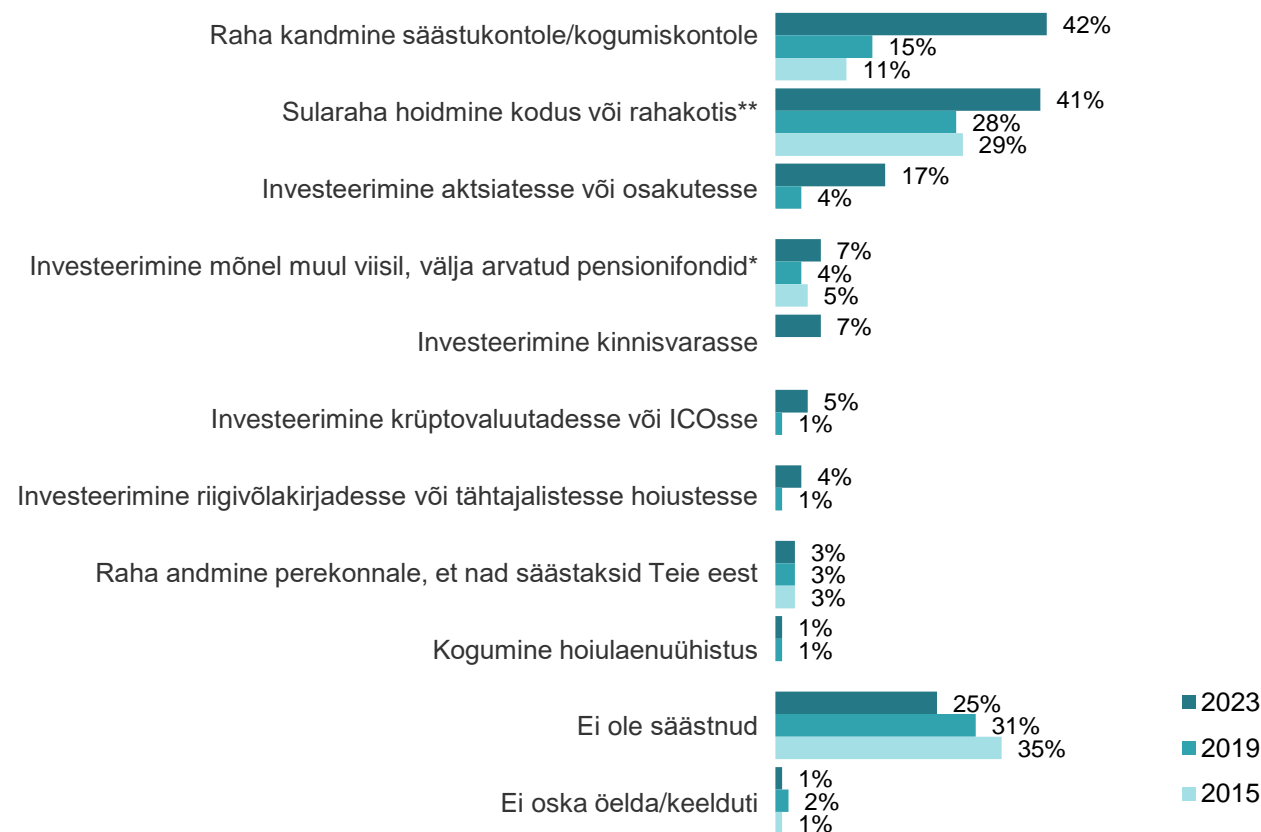
2019.a. n = 1005

2015.a. n = 1137

Raha säästmise viiside kasutamine on viimaste aastate jooksul muutunud. Raha kandmine säästukontole või kogumiskontole on tänava suurema osa Eesti elanike poolt kasutatud säästmise meetod – 42% teevad seda mis on tugevalt kõrgem 2019. aasta tulemusest (15%).

Teisalt on kasvanud ka sularaha hoidmine kui säästmise meetod, mida teeb pea samaväärne osakaal Eesti elanikke. Viimaste aastate ebakindlused – sõda, probleemid pankadega (näiteks laialt kajastatud panganduskriis Ameerika Ühendriikides) – on seda kindlasti mõjutanud ning inimestele pakub kindlustunnet kui neil on säästusid ka sularahas kättesaadaval, juhuks kui midagi peaks juhtuma ning sularaha väljavõtmise võimalus on häiritud.

Osakaal inimesi kes ei ole viimase 12 kuu jooksul raha säästnud on langenud, võrdluses varasemate uuringutega. Neljandik elanikest ei ole viimase aasta jooksul raha kõrvale pannud, mis on 6% vähem aasta 2019. aasta tulemusest. Ebakindlus tuleviku ees paneb inimesi enam toimima viisil mis võiks nende leibkonna tulevikku kindlustada.

* 2015 ja 2019 kuulus muu alla ka kinnisvarasse investeerimine

** 2015 ja 2019 oli vastusevariant „Sularaha kõrvale panemine hilisemaks“

Raha säästmise viisid – erisegmendid

Kas ja millisel viisil olete viimase 12 kuu jooksul säästnud raha (olenemata sellest, kas see raha on veel alles)? Ärge võtke siin arvesse pensionisammastesse kogutud raha. Mitu vastust võimalik.

Kõik vastajad kokku, n = 1119

18-19 aastased noored, n = 60

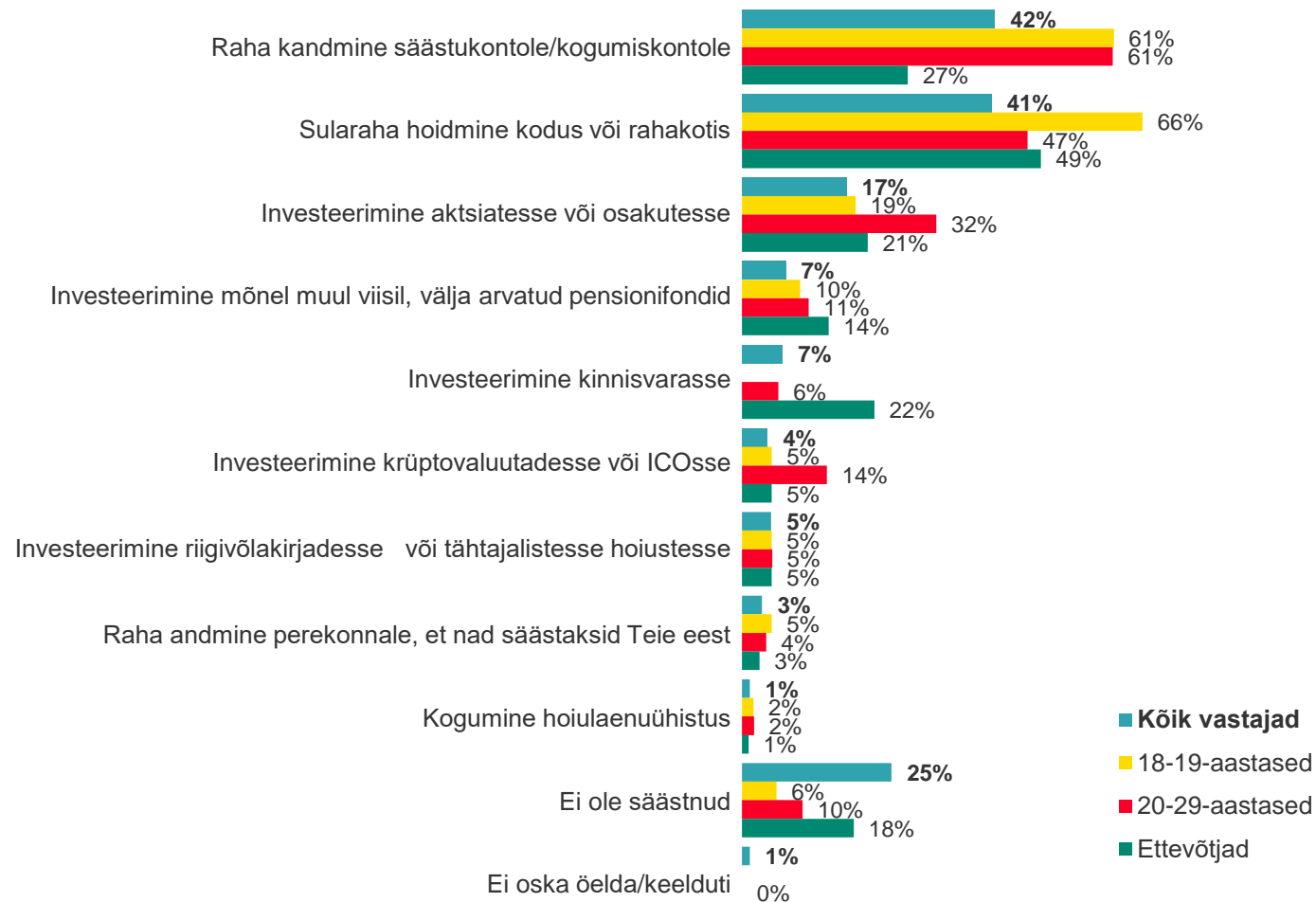
20-29-aastased noored, n = 166

Iseendale tööandjad, n = 82

Kaks-kolmandikku 18-19-aastastest noortest hoiab sularaha kodus või rahakotis säästmismeetodina. Sularaha on väikeste säästude jaoks mugav meetod mis ei nõua finantstadmisi. Samuti on tõenäoliselt kõrvale pandud kingitud raha näiteks tähtpäevade/sünnipäevade puhul, kuna noortel sageli puudub selles vanuses veel isiklik ja püsiv sissetulek. Digitaalselt panevad noored raha kõrvale ka kogumis- või säästukontole. Muud säästmise meetodid on noorte hulgas vähe kasutatud, **kuid samas on viiendik (19%) ka neid 18-19-aastaseid noori, kes investeerivad aktsiatesse või osakutesse.**

Veidi vanem noorte (20-29-aastaste) grupp ei kasuta sularaha kui raha säästmise meetodit niivõrd laialt kui 18-19-aastased. Keskmisest enam investeeritakse aktsiatesse/osakutesse või krüptovaluutadesse/ICOsse.

Ettevõtjad eristuvad investeerimisega kinnisvarasse – enam kui viiendik (22%) iseendale tööandjatest teevad seda. Teisalt on ka sularaha hoidmine laiemalt ettevõtjate seas levinud kui kogu Eesti elanikkonna seas keskmiselt. Kogumiskontole raha kandmine on selle segmendi seas üldisest elanikkonna tulemusest harvem säästmise meetod.

Suure kulutuse tegemise võimalus aastate võrdluses

Kui Teie personaalselt peaksite tegema täna suurema kulutuse – võrdväärne Teie igakuise sissetulekuga –, kas suudaksite selle kulutuse iseseisvalt tasuda ilma, et peaksite laenama või paluma mõne teise isiku abi? Üks vastus.

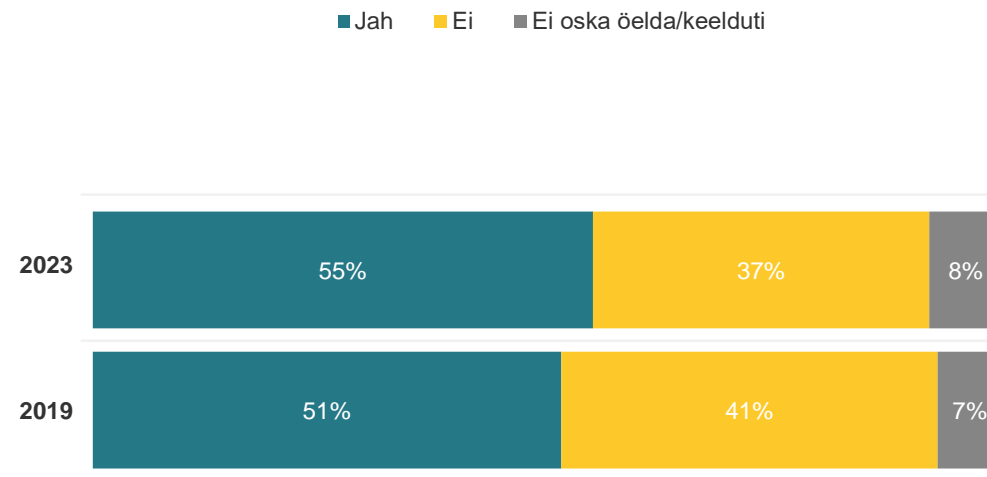
Kõik vastajad

2023.a. n = 1119

2019.a. n = 1005

55% Eesti elanikest suudaksid kulutuse, mis on võrdväärne igakuise sissetulekuga, tasuda kõrvalise abita. 37% seda aga pigem teha ei suudaks.

2023. aasta tulemused on positiivsemad kui 2019. aasta omad – 4% rohkem elanikke tuleksid suure kulutusega toime laenu võtmata või teistelt abi palumata.

Suure kulutuse tegemise võimalus segmentide lõikes

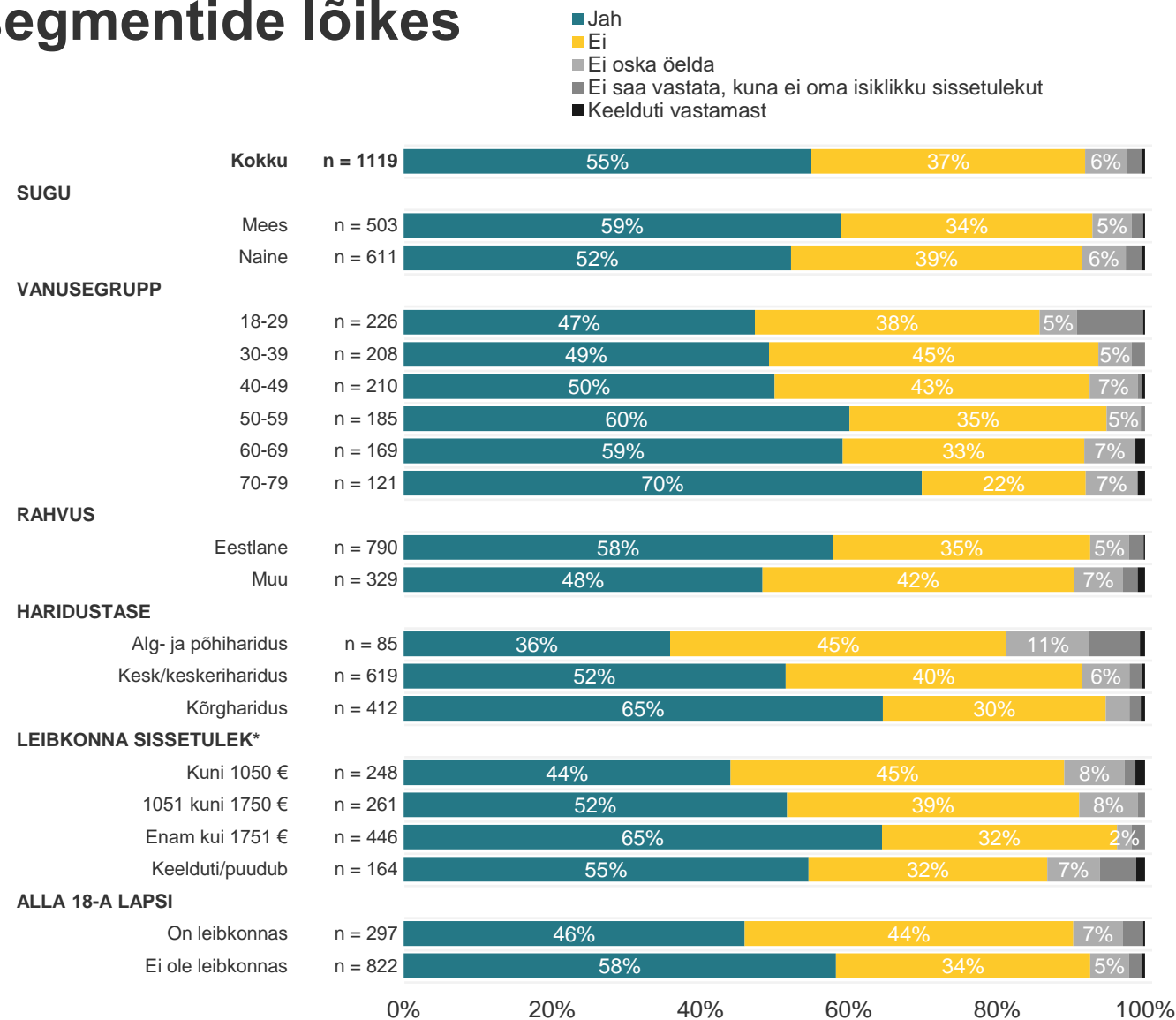
Kui Teie personaalselt peaksite tegema täna suurema kulutuse – võrdväärne Teie igakuise sissetulekuga –, kas suudaksite selle kulutuse iseseisvalt tasuda ilma, et peaksite laenama või paluma mõne teise isiku abi? Üks vastus.

Kõik vastajad, n = 1119

Noorte (18-29 aastaste) ja alg- või põhihariduse segmente vaadates on suur roll küsimuse asjakohasusel, kuna selles rühmas on ka inimesi kellel puudub isiklik igakuine sissetulek.

Teiste sotsiaal-demograafiliste gruppide lõikes ilmneb, et **pigem tekiks sellise kulutusega raskusi madalama sissetuleku või haridusega inimestel ning lastega leibkondadel.**

Vanusegruppide võrdluses oleks **sellise kulutusega pigem raskusi 30-49-aastastel Eesti elanikel.** Muust rahvusest inimesed väljendavad enamal määral raskusi sellist kulutust enda ressursidega teha kui eestlased.

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Kõige olulisem eesmärk rahaasjus

Millised on Teie kõige olulisemad eesmärgid rahaasjus? Mitu vastust võimalik.

Kõik vastajad; n = 1119

Eesti elanike peamiseks eesmärgiks rahaasjus on nii reisimine ja hobid kui ka jooksvad kulutused. Üks on meelelahutuslik eesmärk; teine aga väga ratsionaalne ning tõenäoliselt veelgi suurema tähtsusega nüüd, suure inflatsiooni ajal, kui varem.

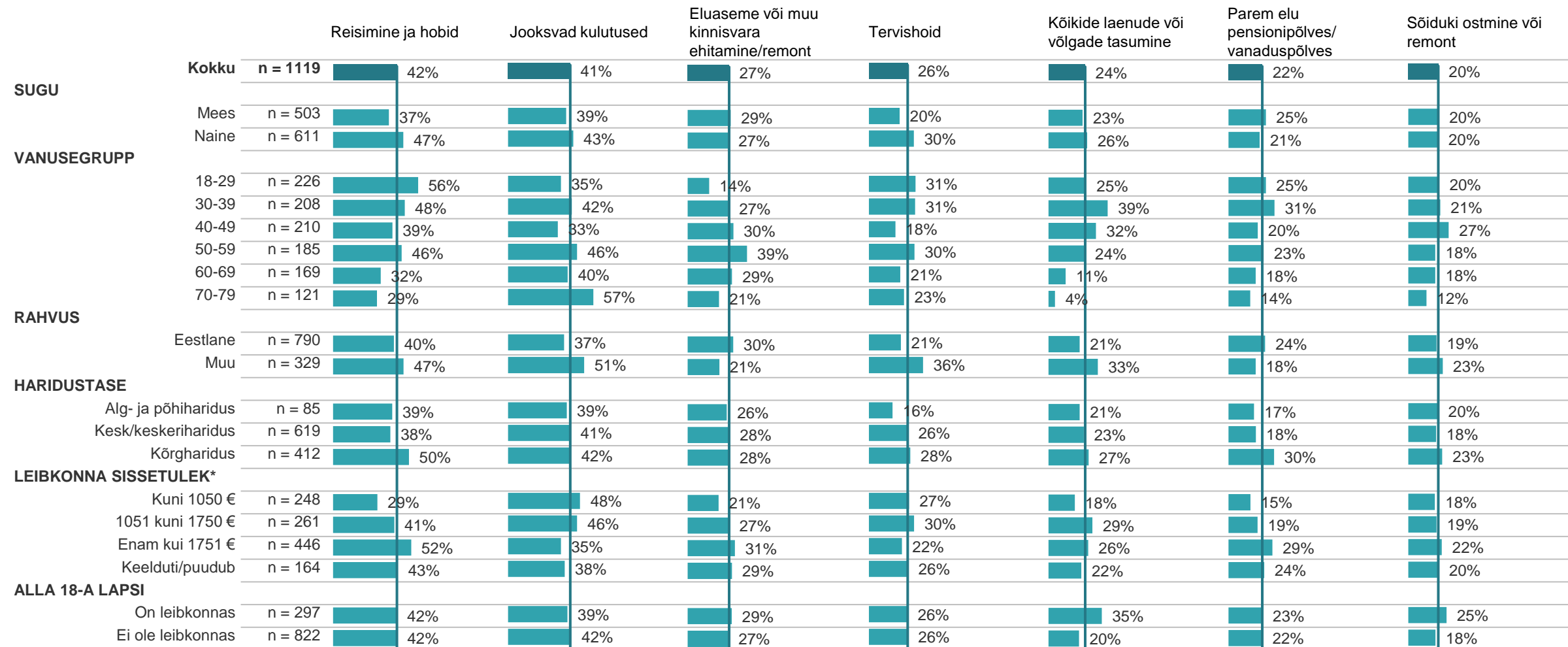
Reisimine ja hobid on eesmärgiks eelkõige noortele (18-29-aastastele) kui ka kõrge sissetuleku ja kõrge haridusega inimestele. Jooksvad kulutused aga 70-79-aastastele, muust rahvusest inimestele ning pigem madalama leibkondliku sissetulekuga elanikele.

Eristuvad näidikud sotsiaal-demograafilistes lõigetes on näiteks, et laenude/võlgade tasumine muutub eesmärgiks peamiselt vanusevahemikus 30-39.a. Eluaseme või muu kinnisvara ostmine eesmärgina on samuti vanusega oluliselt seotud – noorte seas on see laial osal oluliseks eesmärgiks, aga mida vanem vanuserühm, seda väiksem osakaal seda oma eesmärgiks nimetab. Haridus ja koolitus ei ole 60+ vanuses eesmärgiks pea üldse.

Kõige olulisem eesmärk rahaasjus segmentide lõikes (1/2)

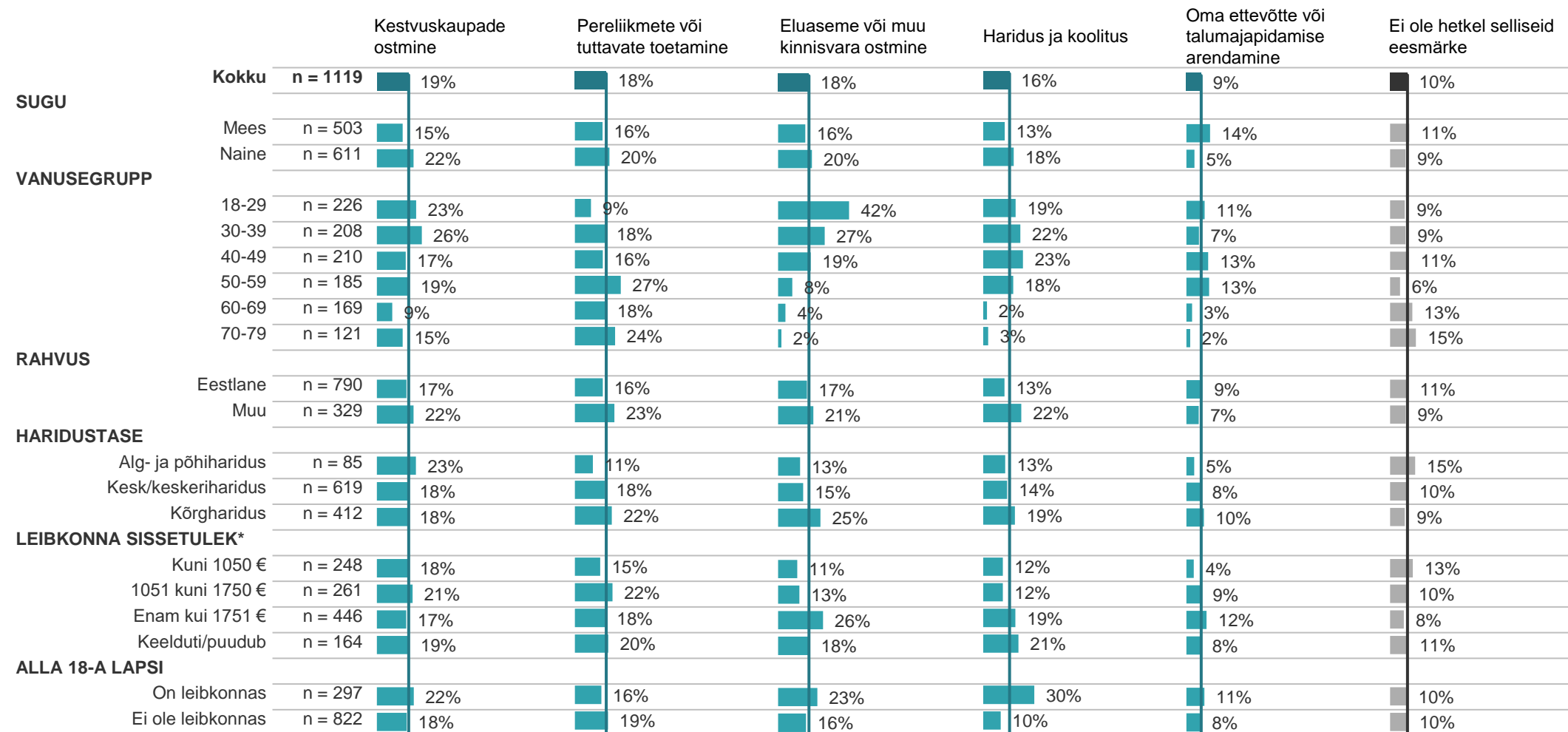
Millised on Teie kõige olulisemad eesmärgid rahaasjus? Mitu vastust võimalik.

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Kõige olulisem eesmärk rahaasjus segmentide lõikes (2/2)

Millised on Teie kõige olulisemad eesmärgid rahaasjus? Mitu vastust võimalik.

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Kõige olulisem eesmärk rahaasjus - erisegmendid

Millised on Teie kõige olulisemad eesmärgid rahaasjus? Mitu vastust võimalik.

Kõik vastajad kokku, n = 1119

18-19 aastased noored, n = 60

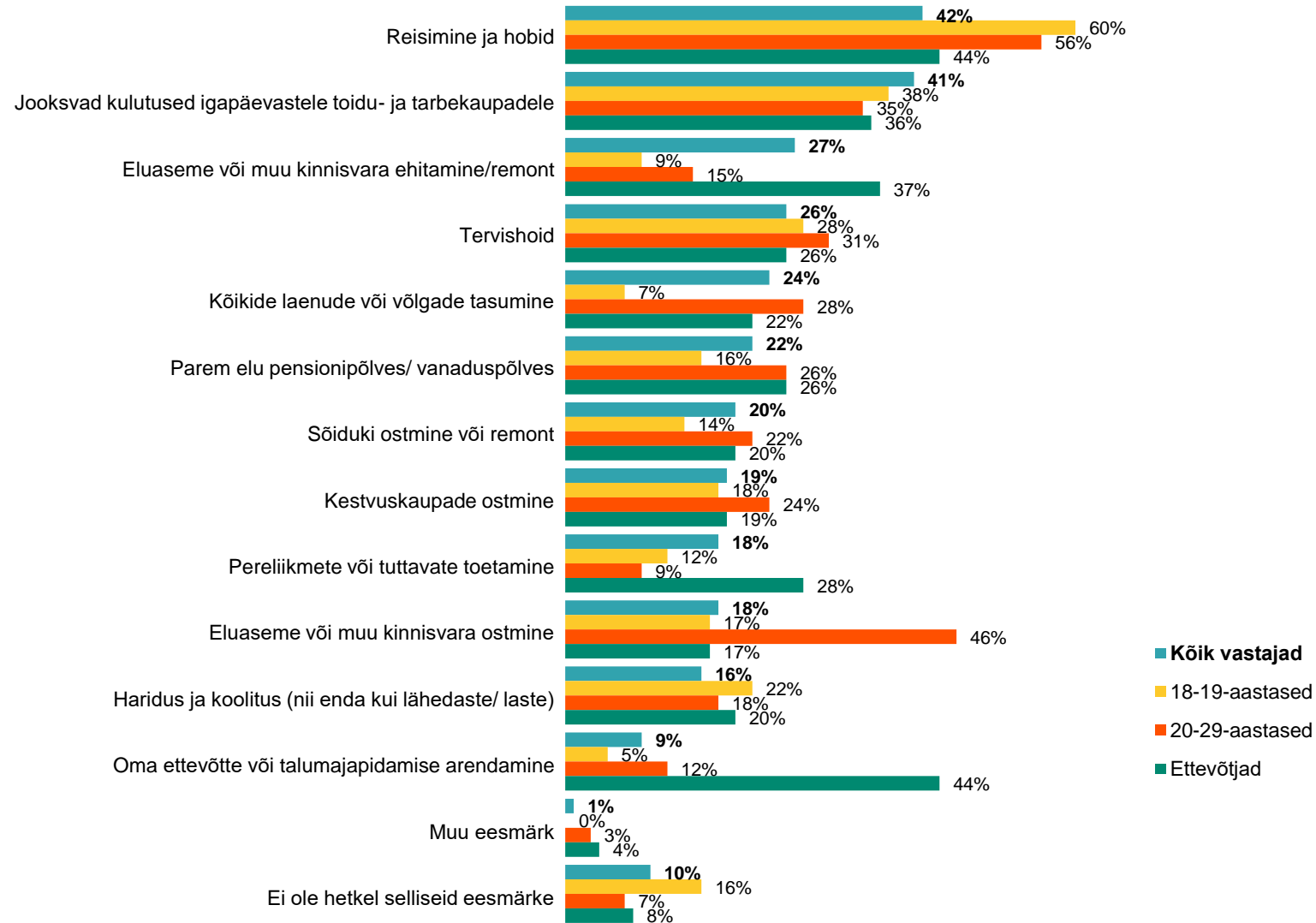
20-29-aastased noored, n = 166

Iseendale tööandjad, n = 82

Vaadates rahalisi eesmärke erisegmentide lõikes, on tugevalt eristuvad 20-29-aastaste eesmärk eluaseme või muu kinnisvara ostmise ning ettevõtjate eesmärk oma ettevõtte või talumajapidamise arendamine.

Ettevõtjad, kellel on rohkem ressursse kui alla 30-aastastel noortel, toovad eesmärgina ka oluliselt enam välja pereliikmete või tuttavate toetamise. Kuna ettevõtjate vanus on sageli ka kõrgem kui 30, on nende eesmärgiks kinnisvara ehitamine/remont, kui nooremad on alles kinnisvara ostuplaaniga.

Reisimine ja hobid on nii 18-19 kui ka 20-29-aastaste seas sagedamini üks olulisemaid eesmärke kui kõikide vastajate hulgas tervikuna.

Finantsilise eesmärgi saavutamiseks võetud sammud – aastate võrdlus

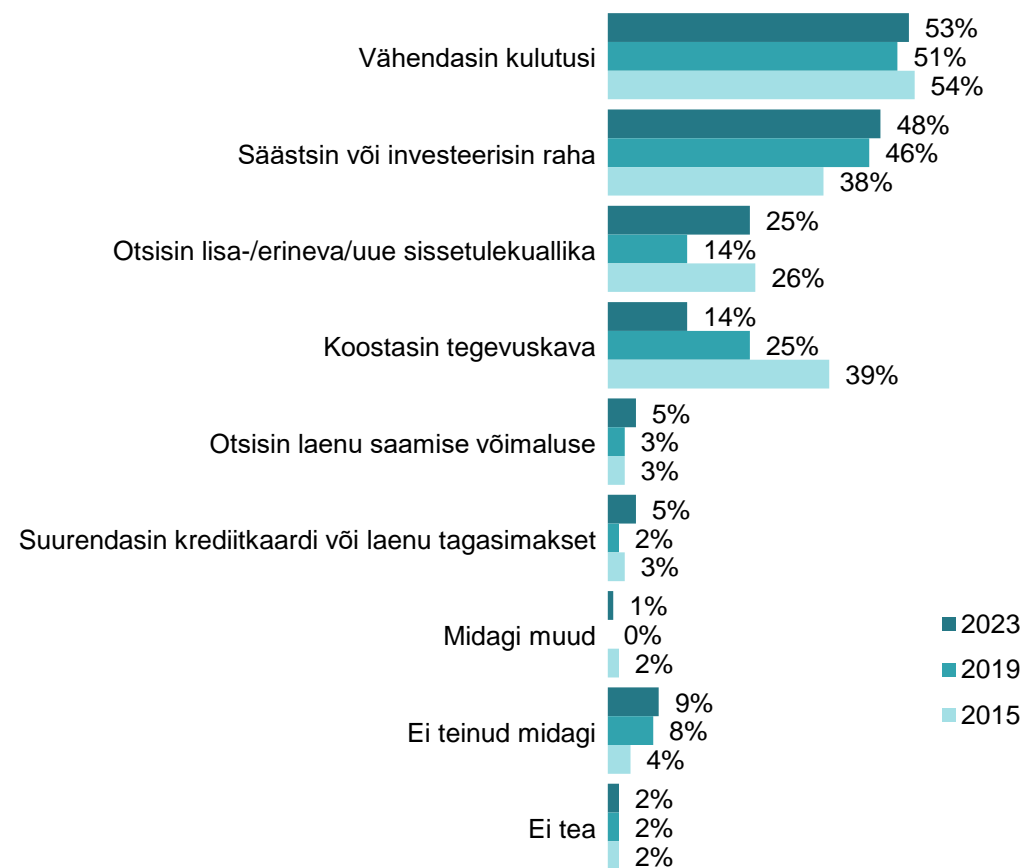
Milliseid samme olete (Teie ise) ette võtnud, et seda eesmärki saavutada? Mitu vastust võimalik.

Vastasid need, kellel on mõni rahaline eesmärk; n = 1005

Peamine viis rahaliste eesmärkide saavutamiseks on **kulutuste vähendamine**. See oli ka enam mainitud vastuseks 2019 ja 2015 aasta uuringutes. **Säästmine/investeering** on populaarsuselt teine.

Muud meetodid on oluliselt vähem mainitud. Neljandik on eesmärkide täitmiseks otsinud lisa- või uue sissetulekuallika – osakaal on suurem kui eelnevas uuringulaines, tõenäoliselt on seda mõjutanud keerulisem majanduslik olukord Eestis. Tegevuskava on koostanud 14%, kuid see osakaal on aastatega langenud.

9% ei ole midagi teinud või muutnud oma tegemistes, et oma rahalisi eesmärke täita. Tõenäoliselt on nendel elanikel eesmärgid alles ideetasandil.

4

Pensioniplaanid

Pensioniplaanid – kokkuvõte

- **Selle aasta tulemused näitavad positiivset muutust kindlustundes pensionipõlve rahaasjade suhtes.** 2019. aastal tundis 24% elanikest tugevat ebakindlust pensionipõlve rahaasjade ees, kuid tänavu on see osakaal 15% ehk 9% madalam. Ka nende osakaal on suurem kes on väga või pigem kindlad oma pensionipõlve ressurssides.
 - **Ebakindlus** on kõige **suurem** 40-59-aastaste seas, kuid ka madalama sissetulekuga ja muust rahvusest elanike hulgas.
 - Kindlalt tunnevad end juba pensionieas inimesed, kõrge sissetulekuga elanikud ning mehed. Naiste seas on enam neid kellel puudub pensioniplaan. Pensioniplaan puudub ka pea neljandikul noortel.
- **Pensionipõlve rahaallikana nähakse eelkõige riiklikku pensionit** (I sammast) – seda mainib enam kui kolm neljandikku vastajatest, eelkõige just pensioniealised elanikud.
 - Allikate puhul teisel positsioonil on **kogumispension (II sammast) või tööandja pension**. Kogumispensionit mainib noorim vanusegrupp oluliselt enam kui vanim (18-29-aastastest 73%, 70-79-aastastest 17%).
 - Võrdlemisi sageli mainitakse veel **oma säästusid** (42%) ja **pensionieas töötamise jätkamist** (40%). Mõlema näidiku osakaal on 2019. aastaga võrreldes oluliselt tõusnud. Säästudele loodab enim noorim vanuserühm.
- **Pensionipõlveks säästmise või rohkem säästmise abi tuleks eelkõige suuremast sissetulekust** – nõnda vastas 63% elanikest, kuid eelkõige alla 40-aastased inimesed (75%).
 - Suurema sissetulekuga inimesed on enam maininud, et pensioniks kogumiseks või rohkem kogumiseks aitaks neid enam just suurem sissetulek – et veelgi enam ressursside ülejääke saaks pensionikogumisse suunata. **Madalama sissetulekuga elanikud mainivad enam seda, et nad loodavad riikliku pensioni piisavusse.** Tõenäoliselt kuluks nendel inimestel suurem sissetulek teisteks kulutusteks ära ning ei oleks niivõrd suur abi just pensioniks kogumiseks.
- **51% Eesti elanikest sooviks, et tööandja panustaks nende pensionikogumisse palgatõusu arvelt (kas kogu võimaliku palgatõusu või osa palgatõusu ulatuses.** Seejuures 37% ei sooviks seda ning ülejäänud ei oska seisukohta võtta.
 - Tööandjate panust palgatõusu arvelt pooldavad enim noored, 18-29-aastased, ning kõrge sissetulekuga inimesed. Vastupidisel arvamusel on eelkõige 40-49-aastased ja muust rahvusest inimesed.

Pensionipõlve rahaasjade kindlustunne aastate lõikes

Skaalal 1 kuni 5, kus 1 tähendab, et olete täiesti kindel, ja 5, et ei ole üldse kindel, kui kindel te olete, et oma pensionipõlveks on Teil rahaasjad hästi planeerinud? Üks vastus.

2023.a., n = 1119

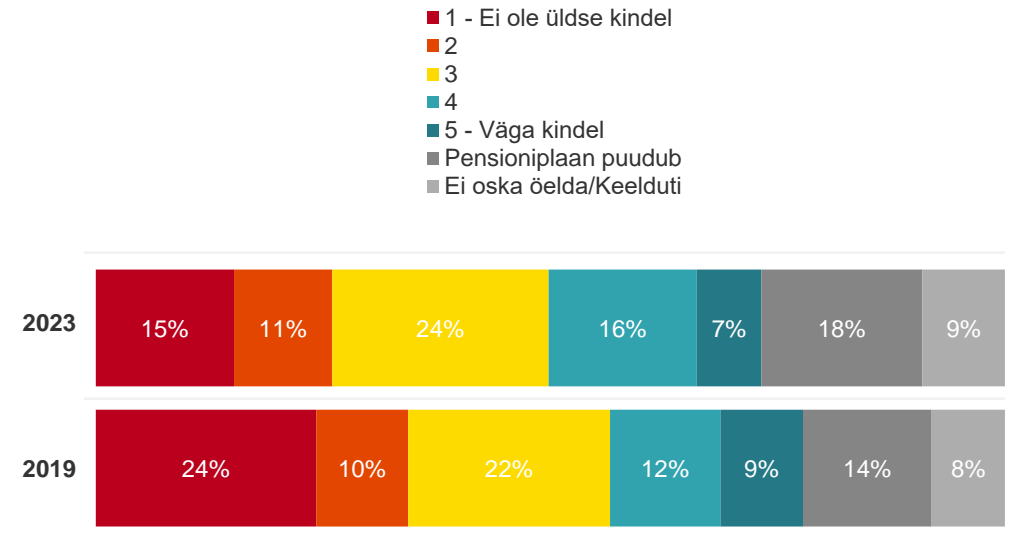
2019.a., n = 1005

Tänavused tulemused näitavad, et **inimesed tunnevad end kindlamalt pensionipõlve rahaasjade suhtes kui 2019. aastal.**

15% Eesti elanikest ei ole üldse kindlad, kuid eelmises uuringulaines oli see osakaal 24% - seega on muutus olnud positiivne. Inimeste osakaalus kes on väga kindlad ei ole olulist muutust toimunud: 9%-lt 7%-le. Küll aga on väike tõus olnud neis, kes annavad 5-punktisel skaalal kindlustundele 4 punkti, ehk pigem on kindlad (12%-lt 16%-le).

Siiski on kasvanud ka nende osakaal kellel puudub pensioniplaan. 2019. aastal oli neid 14%, tänavu aga 18%.

Üldiselt on muutused olnud positiivsed, ehk inimeste kindlustunne on paranenud, kuid teisalt on pensioniplaanita inimeste osakaal teinud samuti tõusu.

Pensionipõlve rahaasjade kindlustunne segmentide lõikes

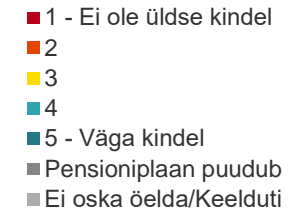
Skaalal 1 kuni 5, kus 1 tähendab, et olete täiesti kindel, ja 5, et ei ole üldse kindel, kui kindel te olete, et oma pensionipõlveks on Teil rahaasjad hästi planeerinud? Üks vastus.

Kõik vastajad; n = 1119

7% Eesti elanikest on väga kindlad, et nad on oma pensionipõlveks rahaasjad hästi planeerinud. Kõige suurem osakaal nõnda tundvaid inimesi on vanuserühmas 70-79: olles pensionieas, on nende kindlustunne hetke reaalne peegeldus.

15% ei ole aga üldse kindel pensionipõlve rahaasjade planeerituses. Osakaalult on seda hoiakut enim madalama sissetulekuga, muust rahvusest ja 40-59-aastaste inimeste hulgas.

Pensioniplaan puudub 18% Eesti elanikest – seda eelkõige just noorte seas (24% 18-29 vanuserühmas).

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Pensionipõlve rahaasjade kindlustunne – erisegmendid

Skaalal 1 kuni 5, kus 1 tähendab, et olete täiesti kindel, ja 5, et ei ole üldse kindel, kui kindel te olete, et oma pensionipõlveks on Teil rahaasjad hästi planeerinud? Üks vastus

Kõik vastajad; n = 1119

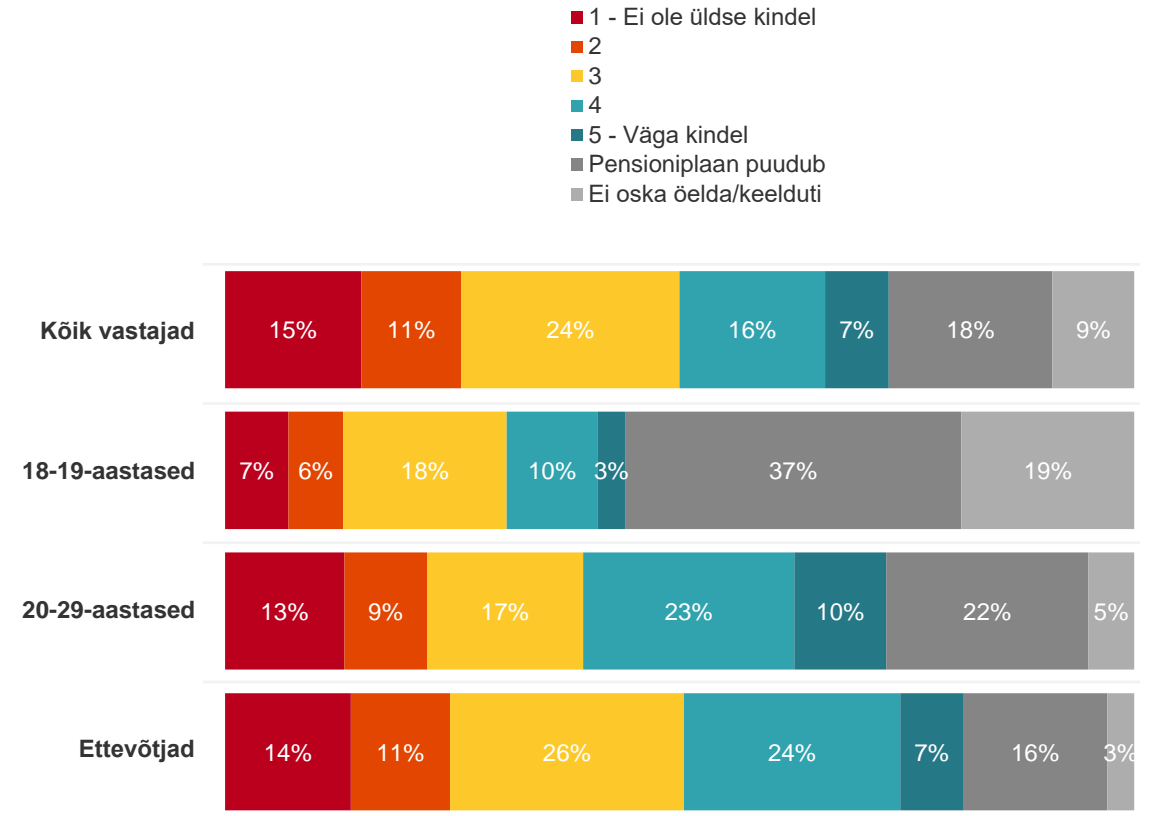
18-19-aastased; n = 60

20-29-aastased; n = 166

Ettevõtjad; n = 82

Noortel puudub pensioniplaan sagedamini kui Eesti elanikel keskmiselt. 18-19-aastastest 37% ning 20-29-aastastest 22% nendib, et neil ei ole pensioniplaani. Teisalt on nende 20-29-aastaste seas, kellel pensioniplaan on, kindlustunne parem kui kõikide vastajate puhul keskmiselt.

Ettevõtja on pensionipõlve rahaasjades tugevama kindlustundega kui keskmine Eesti elanik.

Pensionipõlve rahaallikad – aastate võrdlus

Millistest allikatest Te eeldate oma pensionipõlves raha saada?

Mitu vastust võimalik.

Kõik vastajad; n = 1119

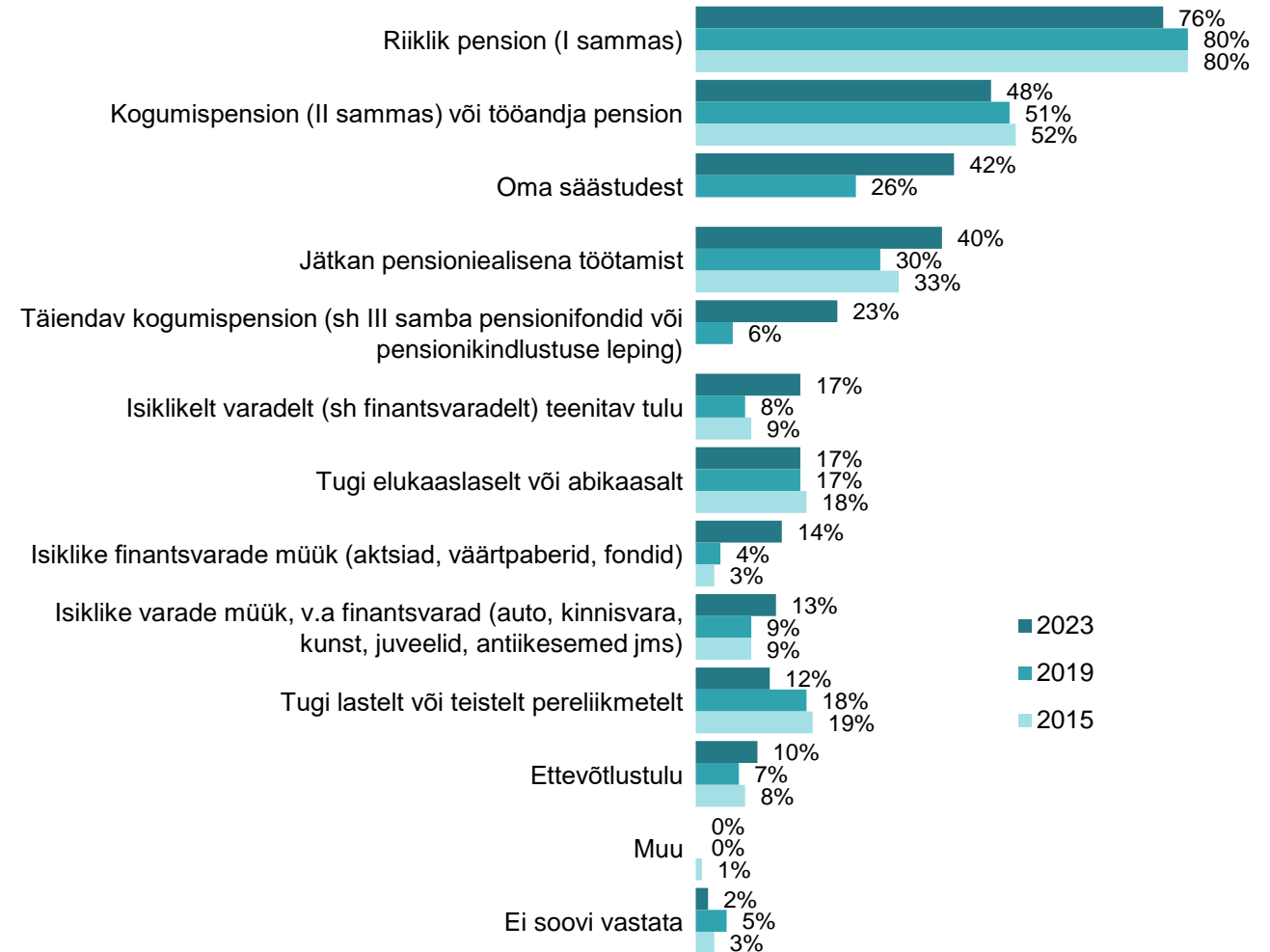
Riiklik pension on enim mainitud pensionipõlve rahaallikas, mida on maininud 76% Eesti elanikest. Kogumispension (II samm) või tööandja pension on teine enim väljatoodud pensionipõlve rahaallikas, mida on maininud veidi alla poolte vastanutest.

Oma säästud on muutunud populaarsemaks oodatavaks rahaallikaks – 2019. aastal mainis seda 26% kuid tänavu lausa 42%. Oma säästudele loodavad enim just noored, 18-29-aastased inimesed.

Tõus on toimunud ka plaanil pensionieas edasi töötada, mida väljendavad eelkõige elanikud vanuses 30-69, kuid noored panustavad sellele vähem ning loodavad pigem teiste rahaallikatega toime tulla.

Populaarsus on kasvanud ka täiendaval kogumispensionil, mida eelnevas uuringulaines mainis vaid 6%, kuid nüüdses lausa 23%. Seda mainivad taas valdavalt 18-29-aastased, kuid ka suurema sissetuleku ning kõrgema haridusega inimesed.

Mitmetel pensionieaks rahalise olukorra kindlustamise viisidel on olnud populaarsuses kasv 2023 ja 2019 aastate võrdluses. Inimesed soovivad aina enam kindlustada endale finantsiliselt mugavat pensioniiga. Eriti näitavad aktiivsust välja noored, 18-29-aastased.

Pensionipõlve rahaallikad segmentide lõikes (1/2)

Millistest allikatest Te eeldate oma pensionipõlves raha saada? Mitu vastust võimalik.

Kõik vastajad; n = 1119

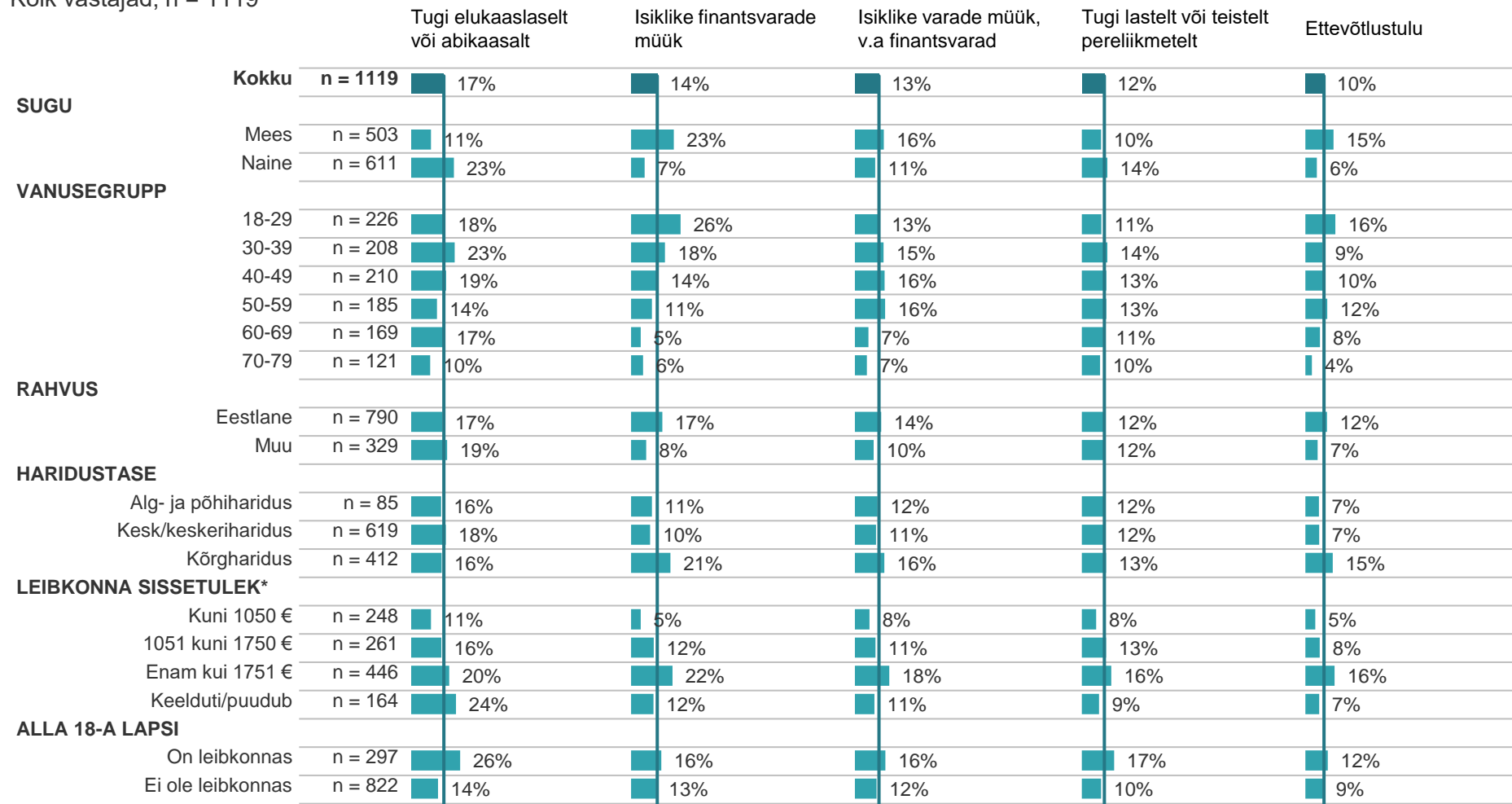
		Riiklik pension (I sammas)	Kogumispension (II samm) või töödaja pension	Oma säästudest	Jätkan pensioni- ealisena töötamist	Täiendav kogumis- pension (sh III samba pensionifondid)	Isiklikelt varadelt teenitav tulu
SUGU	Kokku n = 1119	76%	48%	42%	40%	23%	17%
	Mees n = 503	78%	45%	40%	39%	25%	25%
	Naine n = 611	76%	51%	44%	41%	22%	12%
VANUSEGRUPP							
	18-29 n = 226	72%	73%	61%	28%	39%	33%
	30-39 n = 208	73%	57%	43%	45%	27%	20%
	40-49 n = 210	76%	47%	36%	42%	23%	18%
	50-59 n = 185	79%	52%	32%	46%	27%	17%
	60-69 n = 169	76%	34%	39%	49%	11%	7%
	70-79 n = 121	86%	17%	43%	21%	8%	7%
RAHVUS							
	Eestlane n = 790	79%	50%	45%	39%	25%	20%
	Muu n = 329	72%	46%	35%	41%	19%	12%
HARIDUSTASE							
	Alg- ja põhiharidus n = 85	67%	31%	31%	31%	12%	14%
	Kesk/keskeriharidus n = 619	75%	46%	40%	38%	19%	14%
	Kõrgharidus n = 412	81%	56%	47%	44%	32%	24%
LEIBKONNA SISSETULEK*							
	Kuni 1050 € n = 248	70%	35%	32%	34%	10%	7%
	1051 kuni 1750 € n = 261	83%	47%	39%	41%	19%	14%
	Enam kui 1751 € n = 446	78%	60%	49%	44%	37%	26%
	Keelduti/puudub n = 164	71%	44%	44%	37%	18%	18%
ALLA 18-A LAPSI							
	On leibkonnas n = 297	73%	52%	35%	41%	24%	21%
	Ei ole leibkonnas n = 822	78%	47%	44%	40%	23%	16%

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Pensionipõlve rahaallikad segmentide lõikes (2/2)

Millistest allikatest Te eeldate oma pensionipõlves raha saada? Mitu vastust võimalik.

Kõik vastajad; n = 1119

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Pensionipõlve rahaallikad – erisegmendid

Millistest allikatest Te eeldate oma pensionipõlves raha saada?

Mitu vastust võimalik.

Kõik vastajad; n = 1119

18-19-aastased; n = 60

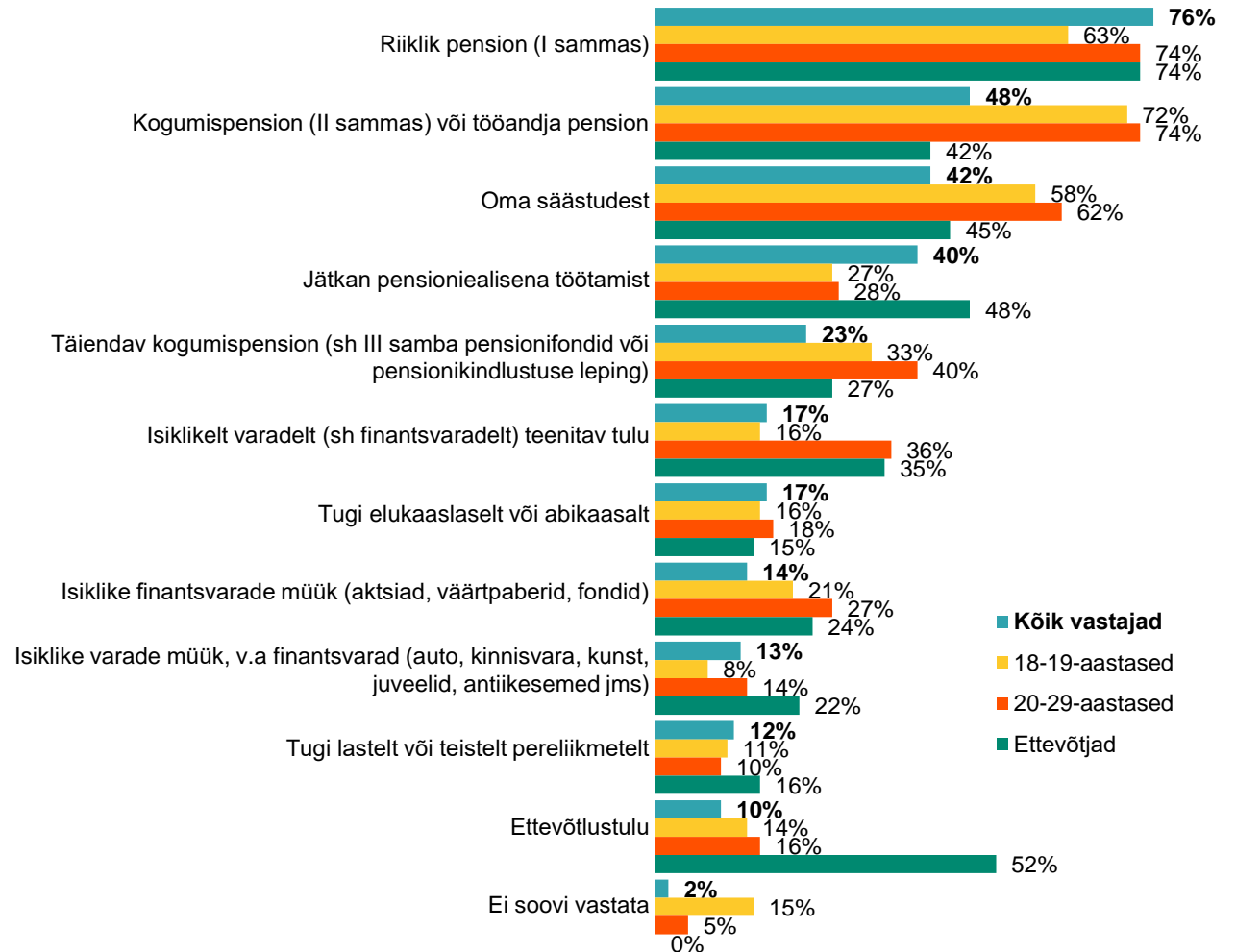
20-29-aastased; n = 166

Ettevõtjad; n = 82

Ettevõtjate segmendi puhul on selge eristus teistest läbi ettevõtlustulu kui pensionipõlve rahaallika mainimine. Samuti on ettevõtjate seas keskmisest tulemusest rohkem neid kes soovivad jätkata pensioniealisena töötamist.

Noortel on rahaallikatena lootus kogumispensionile ning oma säästudele – neid mainivad 18-29-aastased oluliselt enam, kui kõik vastajad kokku.

18-19 ja 20-29-aastaste erinevus on näiteks isiklikelt varadelt teenitavale tulule lootmine pensionipõlve ressursside osas – kõige noorem sihtrühm mainib seda pea võrdväärse ulatuses kõigi vastajatega, kuid 20-29-aastased, kes on juba finantsmaailmas aktiivsemad ja on ka aktiivsed investeerijad, toovad seda välja oluliselt enam.

Abi pensionipõlveks kogumiseks

Mis Teid kõige enam aitaks pensioniks (rohkem) koguda? Mitu vastust võimalik.

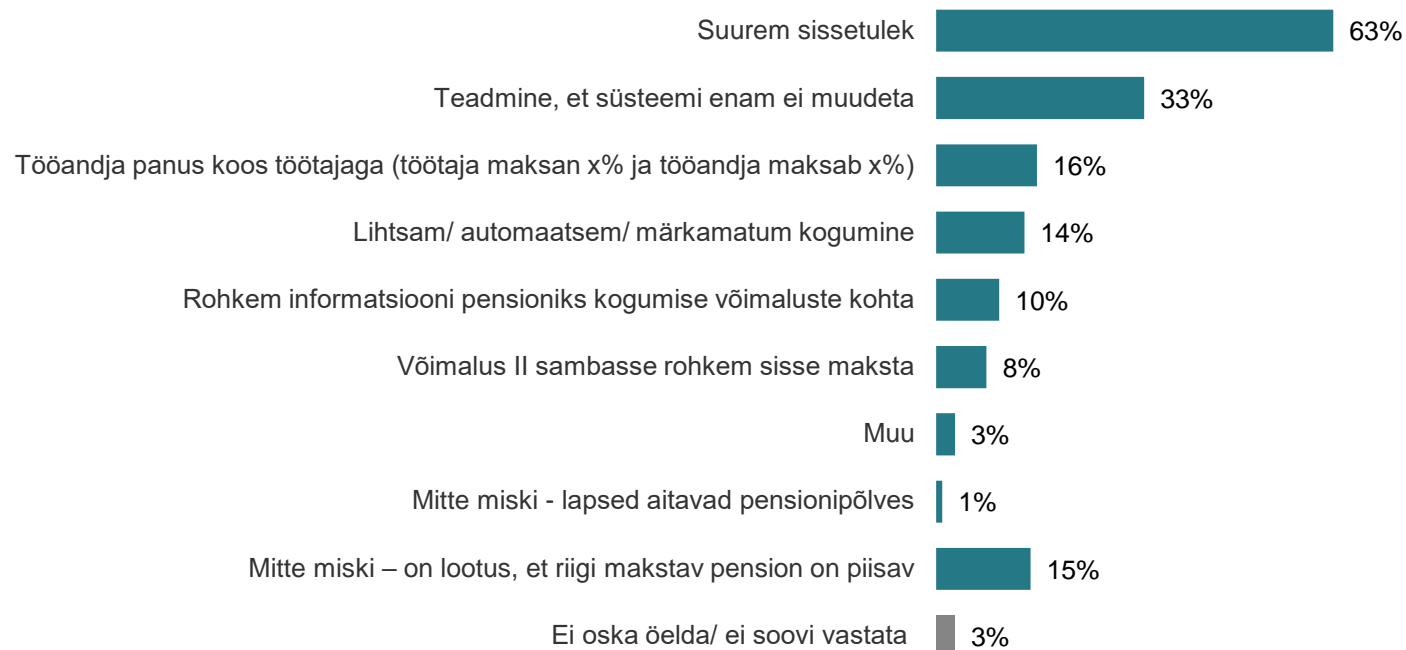
Kõik vastajad; n = 1119

Peamiseks abiks pensionipõlveks kogumiseks või rohkem kogumiseks on **suurem sissetulek** – nõnda on vastanud 63% Eesti elanikest.

Suurema sissetulekuga inimesed on enam maininud, et pensioniks kogumiseks või rohkem kogumiseks aitaks neid enam just suurem sissetulek – et veelgi enam ressursside ülejääke saaks pensionikogumisse suunata. Madalama sissetulekuga elanikud mainivad enam seda, et nad loodavad riikliku pensioni piisavusse. Tõenäoliselt kulutusteks ära ning ei oleks niivõrd suur abi just pensioniks kogumiseks.

Kolmandik Eesti elanikest oleks valmis pensioniks (rohkem) koguma ka juhul, **kui neil oleks kindlustunne, et süsteemi enam ei muudeta**.

Vanuselises lõikes on näha, et noored (18-29.a.) ootavad teistest vanuserühmadest enam **tööandja panust koos töötajaga ning lihtsamat/automaatsemat kogumist**. Ka pensioniks kogumise võimaluste kohta teadmisi vajab noorim vanuserühm kõige enam.

Motivaatorid pensionipõlveks kogumiseks

Mis paneks pensioniks (rohkem) koguma? Mitu vastust võimalik.

Kõik vastajad; n = 1119

		Suurem sissetulek	Teadmine, et süsteemi enam ei muudeta	Töötandja panus koos töötajaga	Lihtsam/ automaatsem/märkamatum kogumine	Laiem teadmine pensioniks kogumise võimaluste kohta	Võimalus II sambasse rohkem sisse maksta	Mitte miski – on lootus, et riigi makstav pension on piisav
SUGU	Kokku n = 1119	63%	33%	16%	14%	10%	8%	15%
	Mees n = 503	66%	30%	16%	10%	7%	9%	16%
	Naine n = 611	61%	35%	16%	17%	12%	8%	15%
VANUSEGRUPP								
	18-29 n = 226	75%	30%	27%	26%	22%	17%	6%
	30-39 n = 208	75%	39%	23%	16%	15%	12%	7%
	40-49 n = 210	67%	36%	14%	10%	9%	5%	8%
	50-59 n = 185	67%	44%	13%	14%	6%	8%	9%
	60-69 n = 169	53%	27%	10%	8%	3%	3%	27%
	70-79 n = 121	31%	15%	4%	9%	1%	4%	48%
RAHVUS								
	Eestlane n = 790	64%	29%	16%	14%	9%	9%	18%
	Muu n = 329	62%	42%	15%	13%	13%	6%	8%
HARIDUSTASE								
	Alg- ja põhiharidus n = 85	61%	20%	12%	23%	18%	13%	19%
	Kesk/keskeriharidus n = 619	61%	32%	15%	14%	9%	6%	19%
	Kõrgharidus n = 412	68%	38%	18%	11%	10%	11%	8%
LEIBKONNA SISSETULEK*								
	Kuni 1050 € n = 248	50%	23%	10%	13%	10%	4%	28%
	1051 kuni 1750 € n = 261	65%	35%	17%	12%	9%	8%	17%
	Enam kui 1751 € n = 446	72%	36%	20%	16%	9%	13%	7%
	Keelduti/puudub n = 164	62%	38%	13%	13%	12%	5%	11%
ALLA 18-A LAPSI								
	On leibkonnas n = 297	64%	40%	18%	14%	11%	8%	8%
	Ei ole leibkonnas n = 822	63%	31%	15%	14%	10%	9%	18%

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Motivaatorid pensionipõlveks kogumiseks – erisegmendid

Mis paneks pensioniks (rohkem) koguma? Mitu vastust võimalik.

Kõik vastajad; n = 1119

18-19-aastased; n = 60

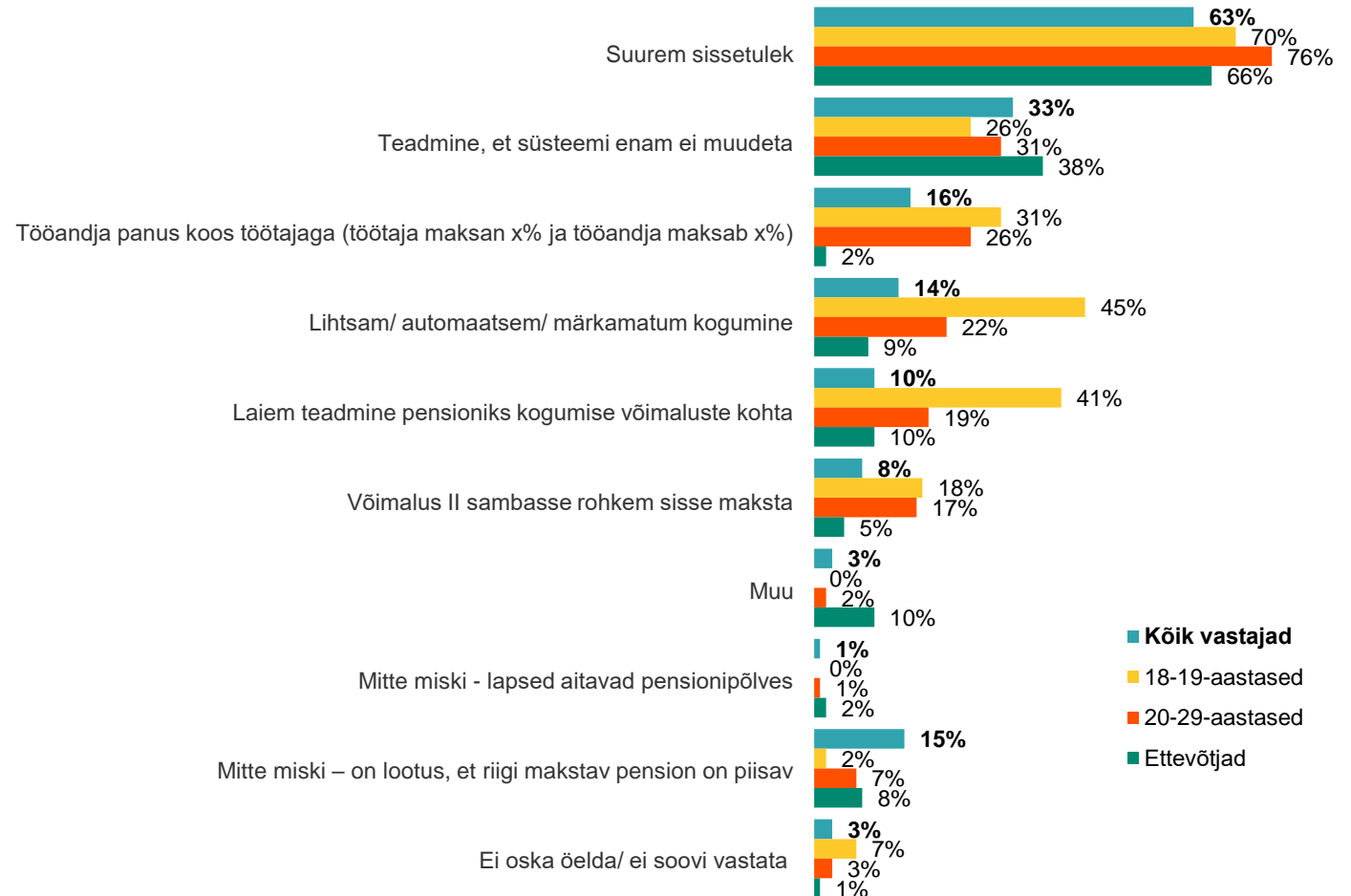
20-29-aastased; n = 166

Ettevõtjad; n = 82

Suurem sissetulek on kõigi kolme erisegmendi seas enim mainitud abi pensioniks (rohkem) kogumiseks.

Eristuvad osakaalud on 18-19-aastaste seas lihtsama/ automaatsema/ märkamatum kogumise mainingud, mida on välja toonud 45% sihtrühmast. Kõige noorem segment vajaks ka laiemat teadmist pensioniks kogumise võimaluste kohta.

Ettevõtjad mainivad elanikkonna üldisest tulemusest veidi enam seda, et neid motiveeriks teadmine, et süsteemi enam ei muudeta.

Tööandja panustamine pensionikogumisse palgatõusu arvelt

Kujutlege olukorda, kus Teie palk katab kõik Teie igakuised kulutused, kuid säästmiseks raha ei jätku.

Teie tööandja on planeerimas 5-10% palgatõusu ning pakub võimalust panustada Teie pensionikogumisse.

Kas sooviksite palgatõusu suunata pensionikogumisse?

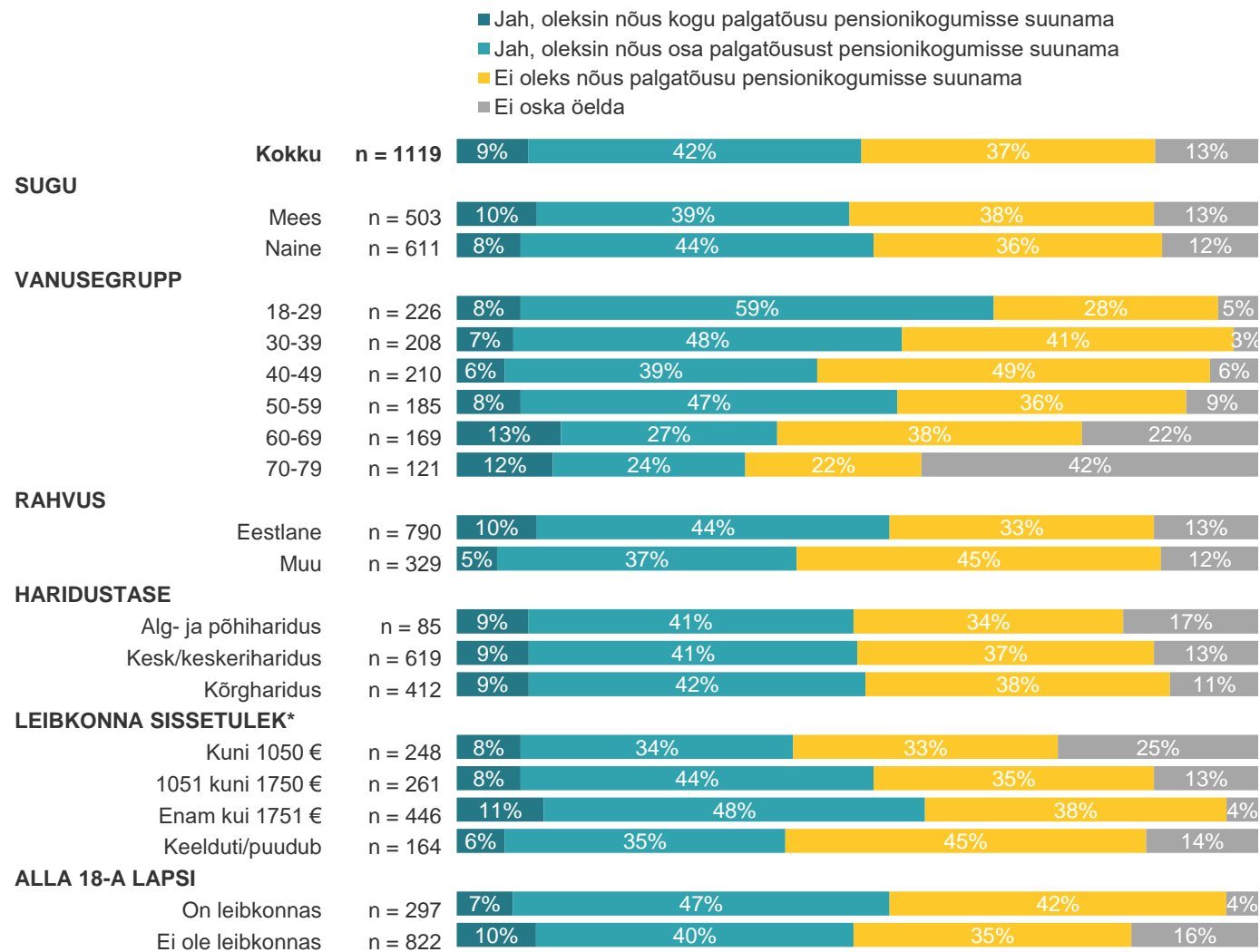
Üks vastus.

Kõik vastajad; n = 1119

51% Eesti elanikest oleks nõus osa või kogu palgatõusu suunamisega pensionikogumisse.

Idee saab enim poolehoidu noorte ja kõrge sissetulekuga inimeste käest, kuid pigem vastupidisel arvamusel on 40-49-aastased ja muust rahvusest inimesed.

13% ei oska küsimuses hoiakut võtta – eelkõige juba pensioniealised inimesed, kuid ka madalama leibkondliku sissetulekuga vastajad.

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

5

Majanduslik toimetulek

Majanduslik toimetulek – kokkuvõte

- **41% Eesti elanikest on viimase 12 kuu jooksul kogunud olukorda kus sissetulekud ei kata kõiki kulutusi.** See on 10% suurem 2019. aasta tulemustest, mis viitab sellele, et toimetulek on muutunud keerulisemaks. Viimati oli osakaal niivõrd suur 2010. aastal.
 - Tänavust tulemust on kindlasti mõjutanud viimase aasta jooksul toimunud energiakriis kui ka sellele järgnenud inflatsioon. Kuigi sissetulekud tõusevad aastast-aastasse, ei jõua need hetkel suurele inflatsioonile järgi ning tavapärase kulutustega ei ole võimalik samamoodi toime tulla kui varasemalt.
 - Enim on kulude katmisega raskusi tundnud alla 50-aastased Eesti elanikud, madalama sissetulekuga leibkonnad, muust rahvusest inimesed ja alaealiste lastega pered.
 - Kulude katmiseks kasutatakse eelkõige **säästetud raha** või **vähendatakse kulutusi/lükatakse need edasi**. Noored, ehk 18-29-aastased, paluvad sageli abi ka perelt/sõpradelt/kogukonnalt – kuid tõenäoliselt kasutatakse siin eelkõige siiski vanemate abi.
- **Kaotades peamise sissetuleku allika, ei suudaks 9% Eesti elanikkonnast ühte nädalatki toime tulla ilma mujalt raha juurde laenamata või oma elukohta muutmata.** Kokku neljandik saaks hakkama parimal juhul ühe kuu.
 - Neid inimesi, kes saaks hakkama kuus kuud või enam, on ka neljandik – need on majanduslikult väga kindlustatud inimesed või on leibkond üldiselt hästi kindlustatud. Eelkõige on selles grupis 70-79-aastaseid ning kõrge sissetulekuga inimesi.
 - Kõige kriitilisemad olukorrad esineksid alg- ja põhiharidusega inimestel ja madalama sissetulekuga elanikel.

Olukorra esinemine kus tulud ei kata kulusid (viimase 12 kuu jooksul) – aastate võrdlus

Vahel juhtub, et sissetulekud ei kata kõiki kulutusi. Kas seda on Teiega juhtunud viimase 12 kuu jooksul? Üks vastus.

2023.a., n = 1119

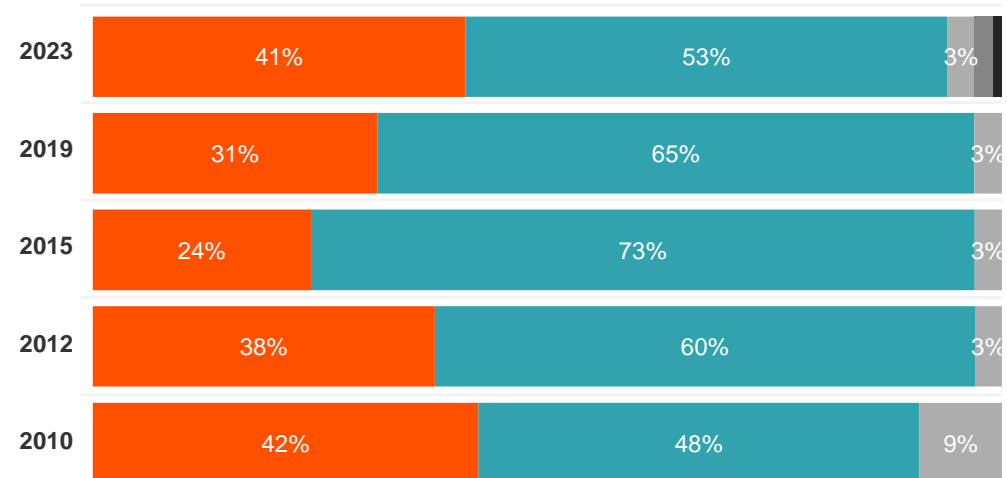
2019.a., n = 1005

41% Eesti elanikest nendib, et neil on viimase 12 kuu jooksul esinenud olukorda, kus sissetulekud ei kata kõiki kulutusi.

2019. aastal oli see osakaal 31%, mis näitab, et sarnane olukord on tänavu rohkem levinud. 2019. aastal oli majandus ja olukord maailmas rahulikum kui see on tänases hetkes. Inflatsioon on hetkel üks suurimaid mõjutajaid inimeste rahalisele toimetulekule, kuid vahepeal on olnud ka erisuguseid kriise millega Eesti ja ka teiste riikide elanikud on pidanud silmitsi seisma.

2015. aastal oli olukord kõige positiivsem, mis järgnes ka majanduskriisi ajale. Hetkel on seis sarnane 2010. aasta tulemusel.

■ Jah
■ Ei
■ Ei oska vastata
■ Ei oma isiklikku sissetulekuallikat
■ Ei soovi vastata

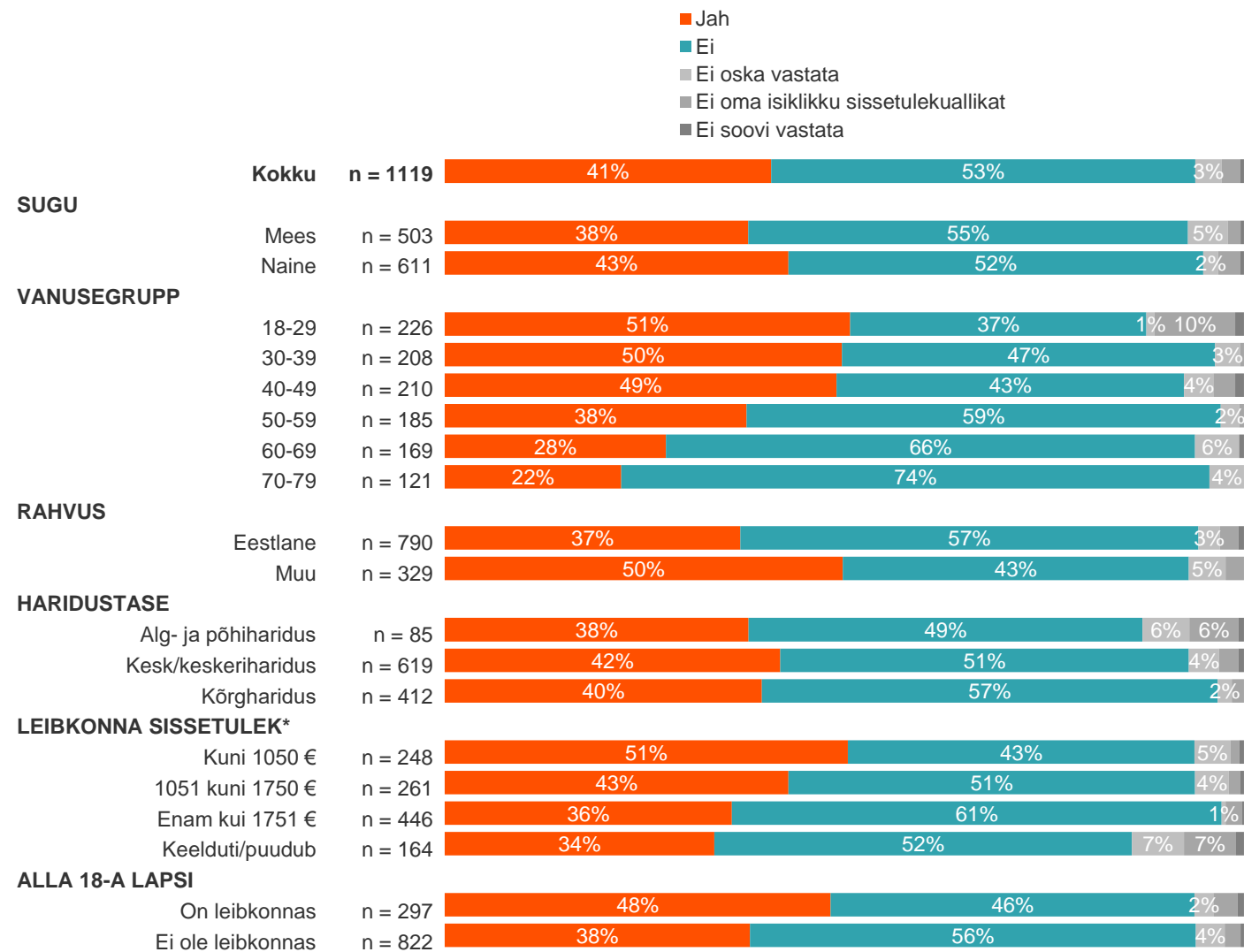
Olukorra esinemine kus tulud ei kata kulusid segmentide lõikes

Vahel juhtub, et sissetulekud ei kata kõiki kulutusi. Kas seda on Teiega juhtunud viimase 12 kuu jooksul? Üks vastus.

Kõik vastajad; n = 1119

41% Eesti elanikest nendivad, et viimase 12 kuu jooksul on juhtunud seda, et sissetulek ei kata kõiki kulutusi. Kõige laiemalt on seda kogenud **madalama sissetulekuga** ning **muust rahvusest** inimesed.

Vanuserühmade lõikes on alla 50-aastaste seas pooled inimesed seda viimase aasta jooksul kogenud. Ka alaealiste lastega leibkondades on see nähtus sagedam kui lasteta peredes.

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Tegevused kulutuste katmiseks juhul, kui sissetulekust ei piisa

Mida te tegite, et kulutusi katta viimasel korral, kui sissetulekust ei piisanud? Mitu vastust võimalik.

Vastanud on vaid need vastajad, kellel on juhtunud viimase 12 kuu jooksul olukord, kus sissetulekud pole kõiki kulutusi katnud. N = 451

Sagedalt kasutavad inimesed olukorras, kus sissetulek ei kata kõiki kulutusi, oma **sääste** – seda on maininud 39% vastajatest. See võib viidata ka olukorrale, et inimesed ei ole kõiki kulutusi saanud sissetulekuga katta, kuna on suunanud suure osa oma säästudesse ning on seeläbi pidanud enne uut sissetulekut veidi oma säästetud ressursse kasutama. See on tõenäoline ka seetõttu, et säästmise ja investeerimise aktiivsus on eelneva uuringulainega võrreldes tõusnud.

Teine toimetulekuviiis mida lai osa inimesi mainivad, on **kulutuste vähendamine või edasi lükkamine**, mis on väga ratsionaalne meetod mis ei loo finantsilisi lisakohustusi edaspidiseks (nagu seda teevad laenud, krediit jms).

Olemasoleva raha kasutamine

Säästetud raha kasutamine/säästukontolt raha igapäevakontole kandmine	39%
Kulutuste vähendamine, kulutuste edasi lükkamine	34%
Endale kuuluvate varade müümine	9%

Lisaraha kasutamine

Ületunnitöö, lisatöö, lisaraha teenimine	9%
Sotsiaalabi kasutamine	1%
Abi palumine perelt, sõpradelt, kogukonnalt	16%

Olemasolevate laenuvõimaluste kasutamine

Laenamine perelt, sõpradelt, kogukonnalt	10%
Laenamine tööandjalt või palk ettemaksuna	1%
Pantimine midagi endale kuuluvat	0%
Laenamine hoiu-laenuühistust	1%
Laenamine laenu hüpoteegi tagatisel	0%
Pensionifondist raha välja võtmine	3%

Laenamine olemasolevatest krediidikanalitest

Lubatud arvelduskrediidi või krediidiliini kasutamine	9%
Krediitkaardi kasutamine sularaha väljavõtmiseks või arvete ja/või toidu eest maksmiseks	11%

Uue krediidikanali taotlemine

Laenu taotlemine finantsteenuse pakkujalt (sh pangalt, väikelaenupakkujatelt)	5%
Laenu kasutamine palgapäevani	1%
Laenu kasutamine mitteametlikult laenupakkujalt	0%
SMS-laenu võtmine	1%
Kiiralaenu võtmine	3%

Ei jäänud eelarvesse pidama

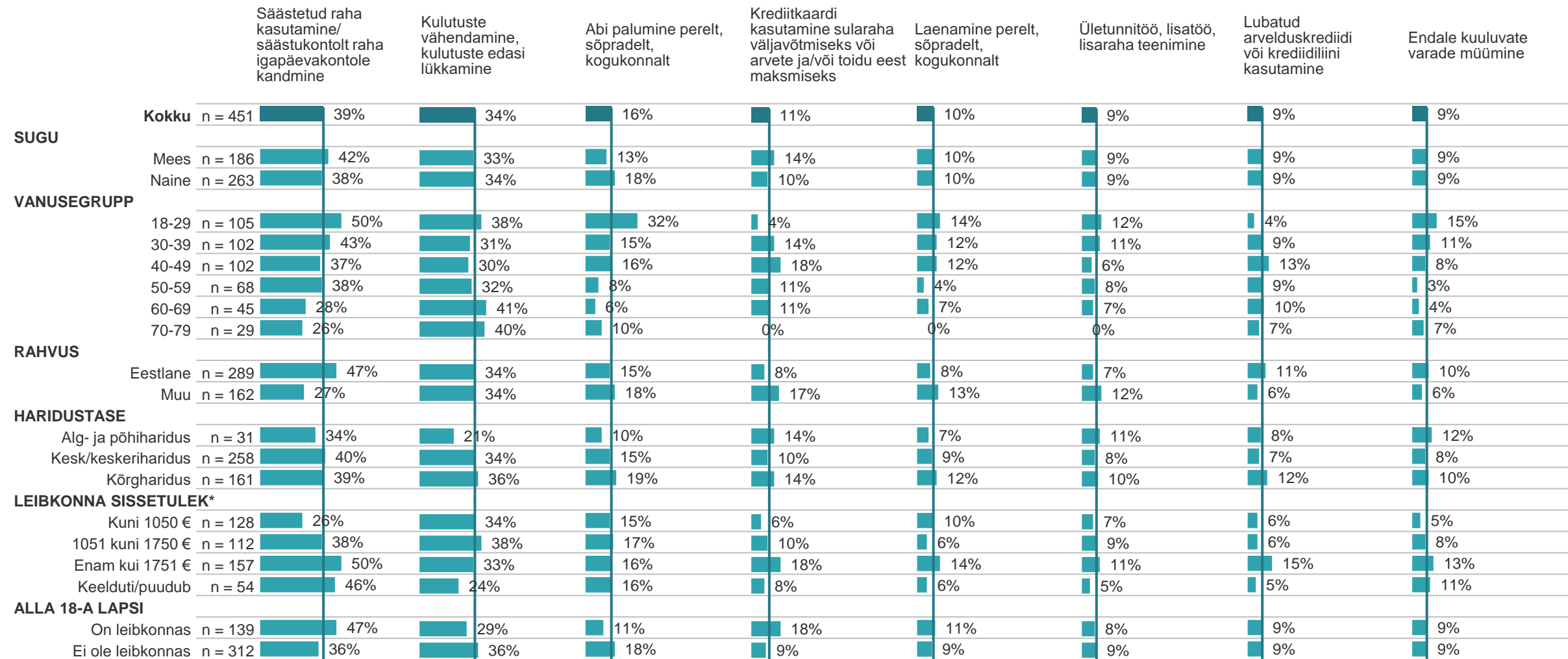
Pangaarvel miinusesse jäämine	3%
Arvete tasumisega hiljaks jäämine	7%

Muud vastusevariandid

Muu	8%
Ei oska öelda	2%
Ei soovi vastata	1%

Tegevused kulutuste katmiseks juhul, kui sissetulekust ei piisa

Vastanud on vaid need vastajad, kellel on juhtunud viimase 12 kuu jooksul olukord, kus sissetulekud pole kõiki kulutusi katnud.

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Toimetulek peamise sissetulekuallika kaotuse korral

Kui kaotaksite oma peamise sissetulekuallika, kui kaua suudaksite katta oma elamiskulusid ilma mujalt raha juurde laenamata või oma elukohta muutmata? Üks vastus.

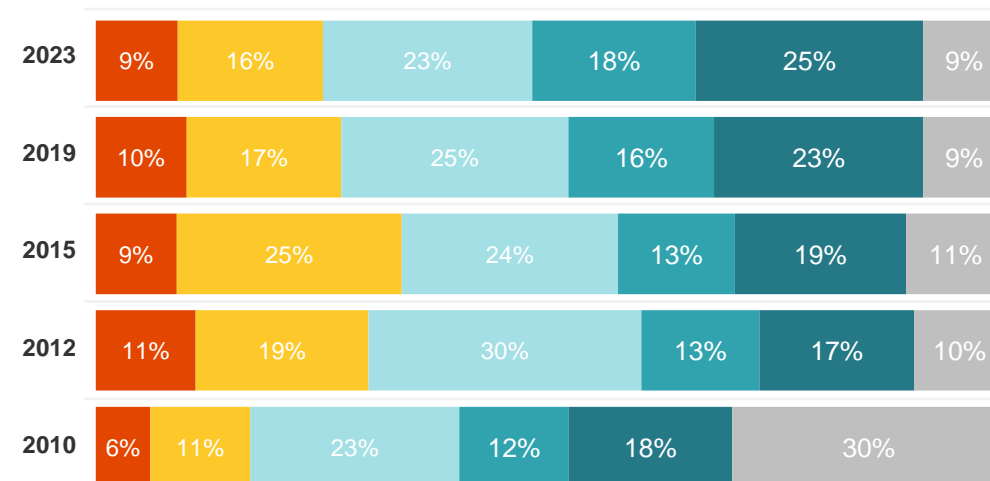
Kõik vastajad

- Vähem kui nädala
- Ühest nädalast ühe kuuni
- Ühest kuust kolme kuuni
- Kolmest kuust kuue kuuni
- Kuus kuud või rohkem
- Ei oska vastata/Ei soovi vastata

2023. aasta uuringu tulemused ei erine suuresti 2019. aasta tulemustest.

Ligi neljandik Eesti elanikest tuleksid toime vähem kui 1 kuu, kui peaksid kaotama oma peamise sissetuleku allika. Samuti neljandik saaksid hakkama 1 kuni 3 kuud.

Tulemused näitavad, et pooled Eesti elanikest ei tuleks sissetulekuallika kaotamise korral toime ilma kõrvalise abita enam kui kolm kuud.

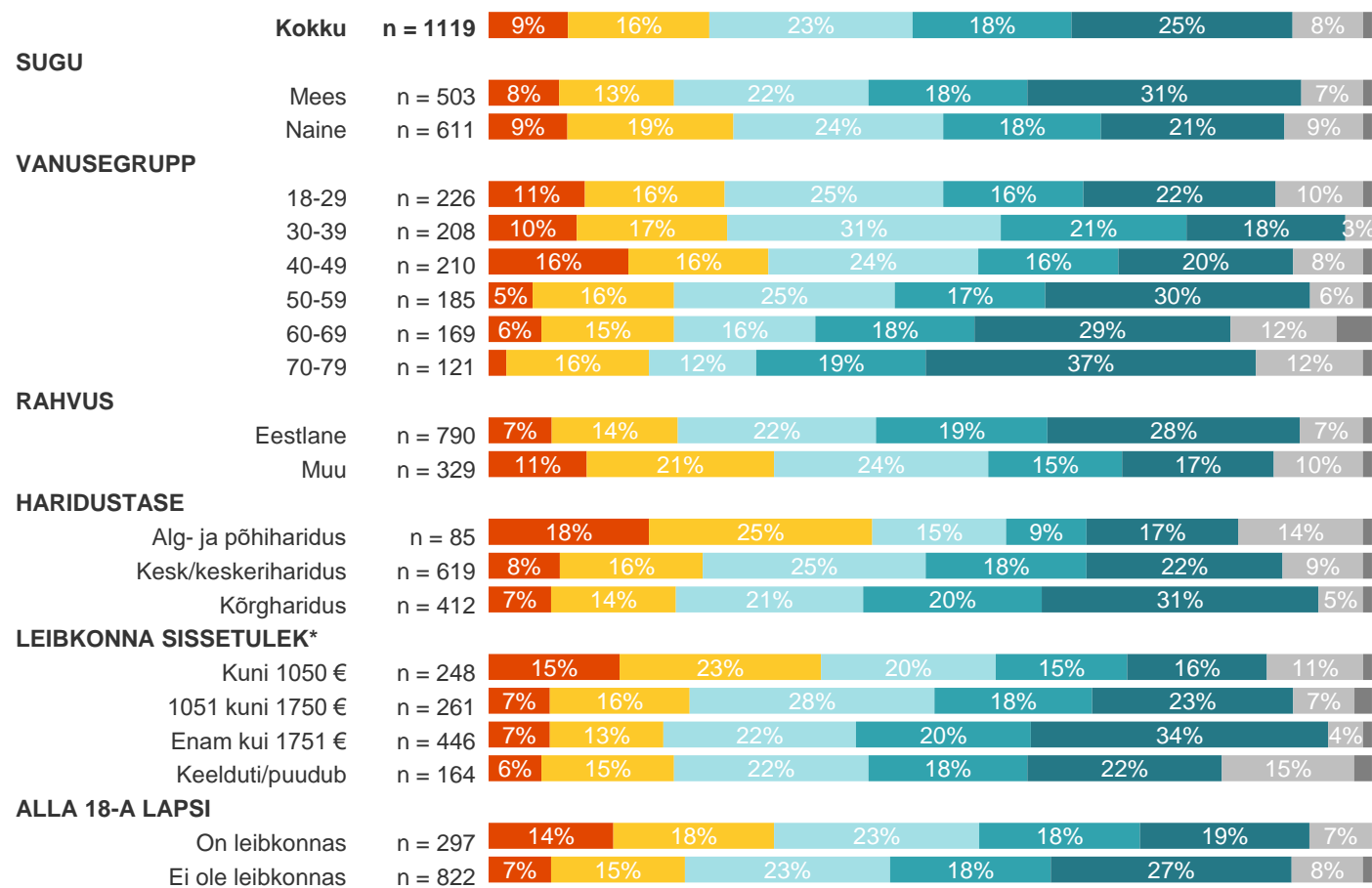
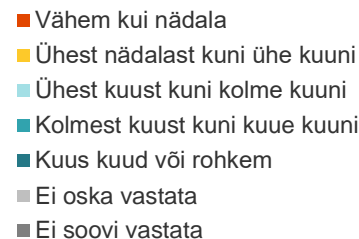

Toimetulek peamise sissetulekuallika kaotuse korral segmentide lõikes

Kui kaotaksite oma peamise sissetulekuallika, kui kaua suudaksite katta oma elamiskulusid ilma mujalt raha juurde laenamata või oma elukohta muutmata? Üks vastus.

Toimetuleku periood on kõige lühem alg/põhiharidusega ja madalama leibkondliku sissetulekuga inimestel. Keskmisest enam tulevad toime maksimaalselt ühe kuu ka lastega leibkonna liikmed, muust rahvusest inimesed ja 40-49-aastased.

Pikema toimetuleku perioodiga on vanemad sihtrühad, kõrge sissetulekuga inimesed, kõrgharidust omavad inimesed, eestlased ja lasteta leibkonnad.

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

6

Finantstoodete ja –
teenuste valimine

Finantstoodete ja –teenuste valimine – kokkuvõte

- Enim omatakse finantstooteid nagu arveldusarve, kindlustus, pensionifond ja krediitkaart. **Eelmise uuringulainega võrreldes on finantstoodete ja –teenuste kasutamine laienenud** – mitme toote omamise osakaal on tõusnud (näiteks krediitkaartide, pensionifondide, eluasemelaenu, autoliisingu, hoiuste jpm).
- **Oma valikut finantstoodete või finantsteenuste pakkuja puhul kaalutakse läbi.** Eelkõige kaalutakse erinevaid pakkujaid ning nende pakutavaid võimalusi enne otsuse tegemist, kuid sageli kaalutakse ka ühe pakkuja erinevaid võimalusi (eriti näiteks investeerimisfondide osakute ja krediitkaartide puhul). Kõige harvem kaalutakse alternatiive arvelduarve, hoiuste ja mobiilimakse puhul.
- Infoallikad, mis teenuste või toodete valikut mõjutavad, on toodete lõikes varieeruvad. Üldiselt on **peamisteks infoallikateks spetsiaalsed tootevõrdlused/parima pakkumise leidmise juhendid või teenusepakkuja müügiesindaja.**
- Veebikanalite kaudu viiakse läbi erisuguseid finantsotsuseid. Kaks kolmandikku Eesti elanikest on sõlminud kindlustuslepinguid ja tellinud makse/deebet/krediitkaarte tervenisti veebi teel. Laenusid on tervenisti veebi teel võtnud kolmandik elanikest, kuid valdav osa teeb seda siiski ka läbi otsekanalite.
- **Erinevaid tehinguid tehakse veebi kaudu sageli,** sealhulgas makstakse arveid, kontrollitakse pangakonto jääki või tehinguid, tasutakse kaupade ja teenuste eest ja kantakse raha.
- Teistest kaardistatud toimingutest tegeletakse veebi teel veidi harvem finantstoodete- ja teenustega (nt säästmisega, investeringutega, laenudega, kindlustustega).

Finantstoodete tuntus ja kasutus

Kas Te olete kuulnud järgnevatest finantsteenustest?

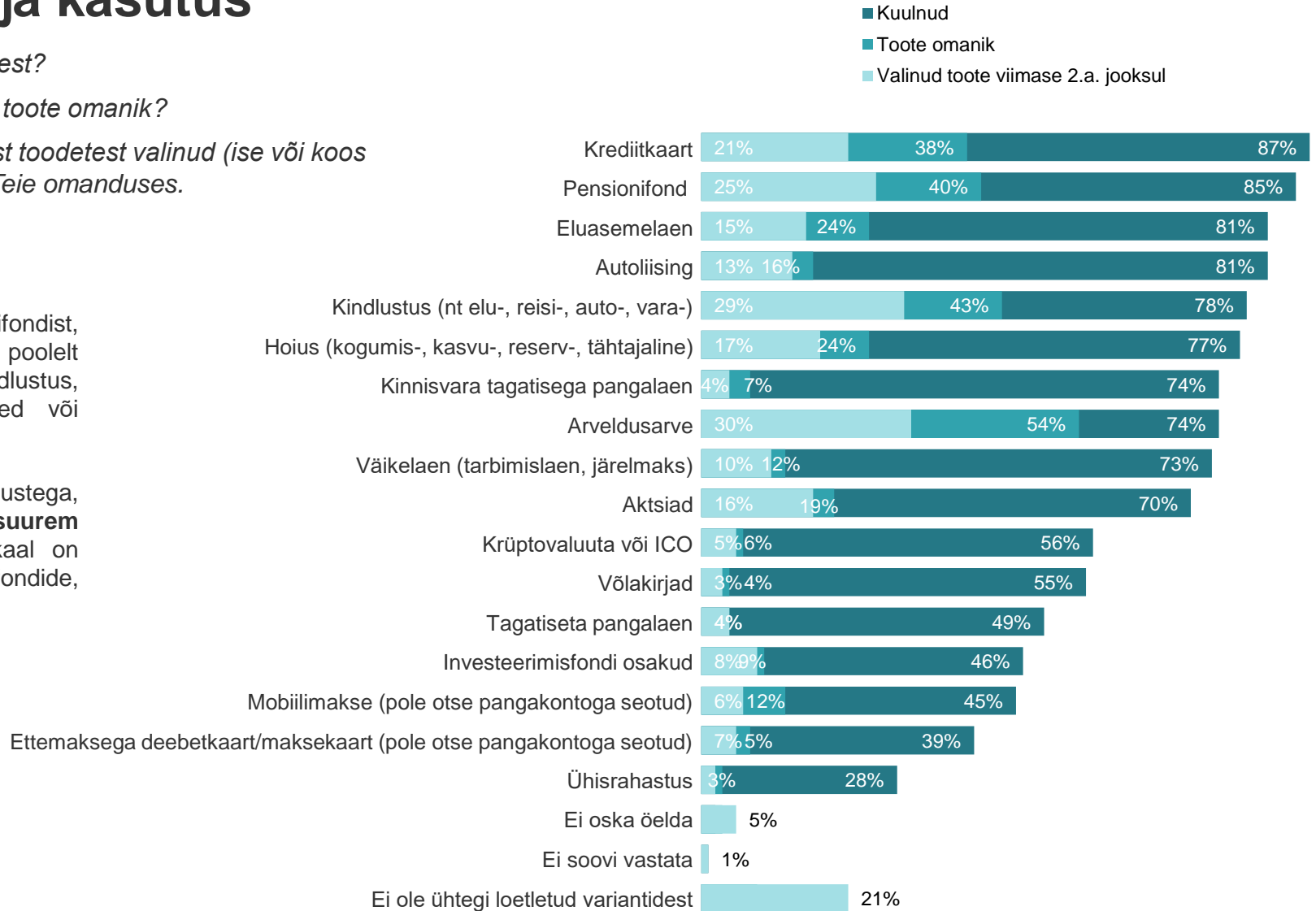
Kas olete (ise või koos kaaslasega) mõne sellise toote omanik?

Kas olete viimase kahe aasta jooksul mõnda neist toodetest valinud (ise või koos kaaslasega), olenemata, kas see toode on veel Teie omanduses.

Kõik vastajad, n = 1119

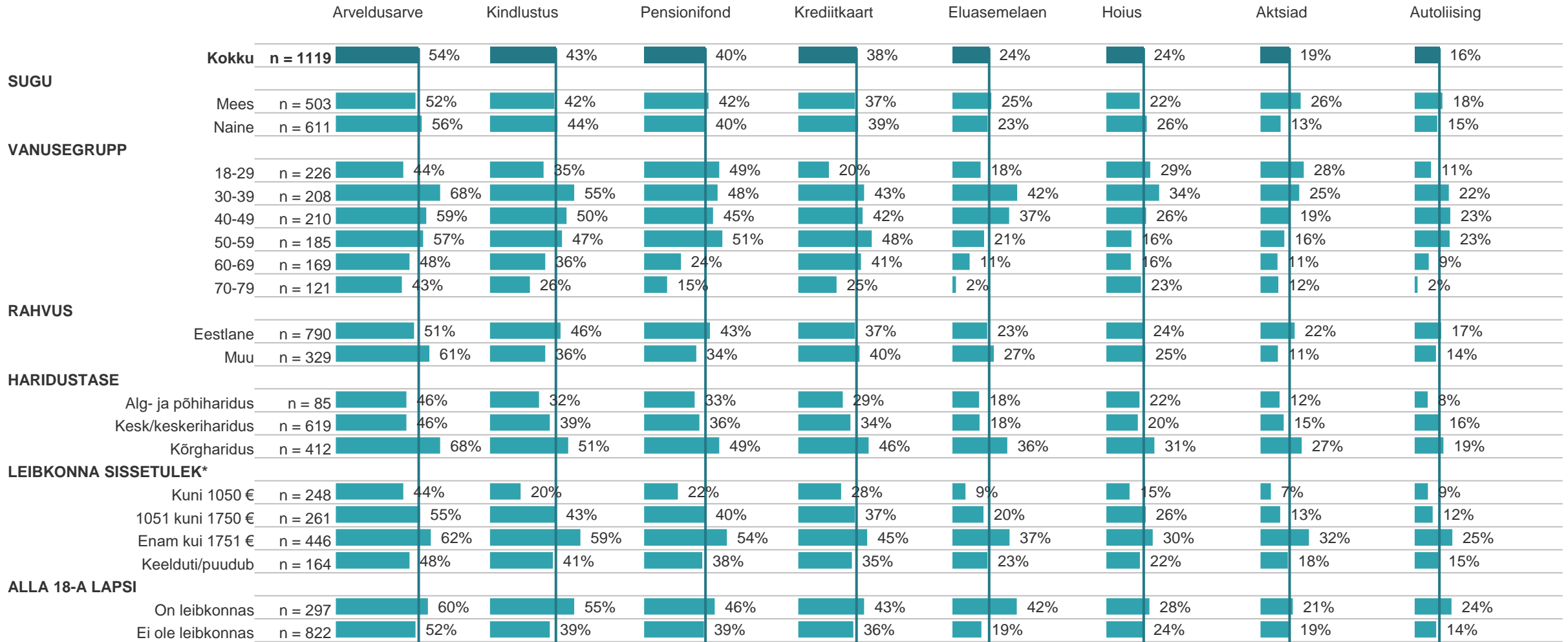
Enim on kuulnud krediitkaardist, pensionifondist, eluasemelaenust ja autoliisingust. Toodete omamise poolelt on aga enim kasutuses arveldusarve, kindlustus, pensionifond ja krediitkaart. Samad finantstooted või teenused olid enim kasutatud ka aastal 2019.

Võrreldes finantstoodete omamist 2019. aasta tulemustega, saab tõdeda, et **finantstoodete üldine kasutus on suurem kui varasemalt**. Mitmete toodete omamise osakaal on kasvanud (näiteks krediitkaartide, pensionifondide, eluasemelaenu, autoliisingu, hoiuste jpm).

Finantstoote omamine segmentide lõikes (1/2)

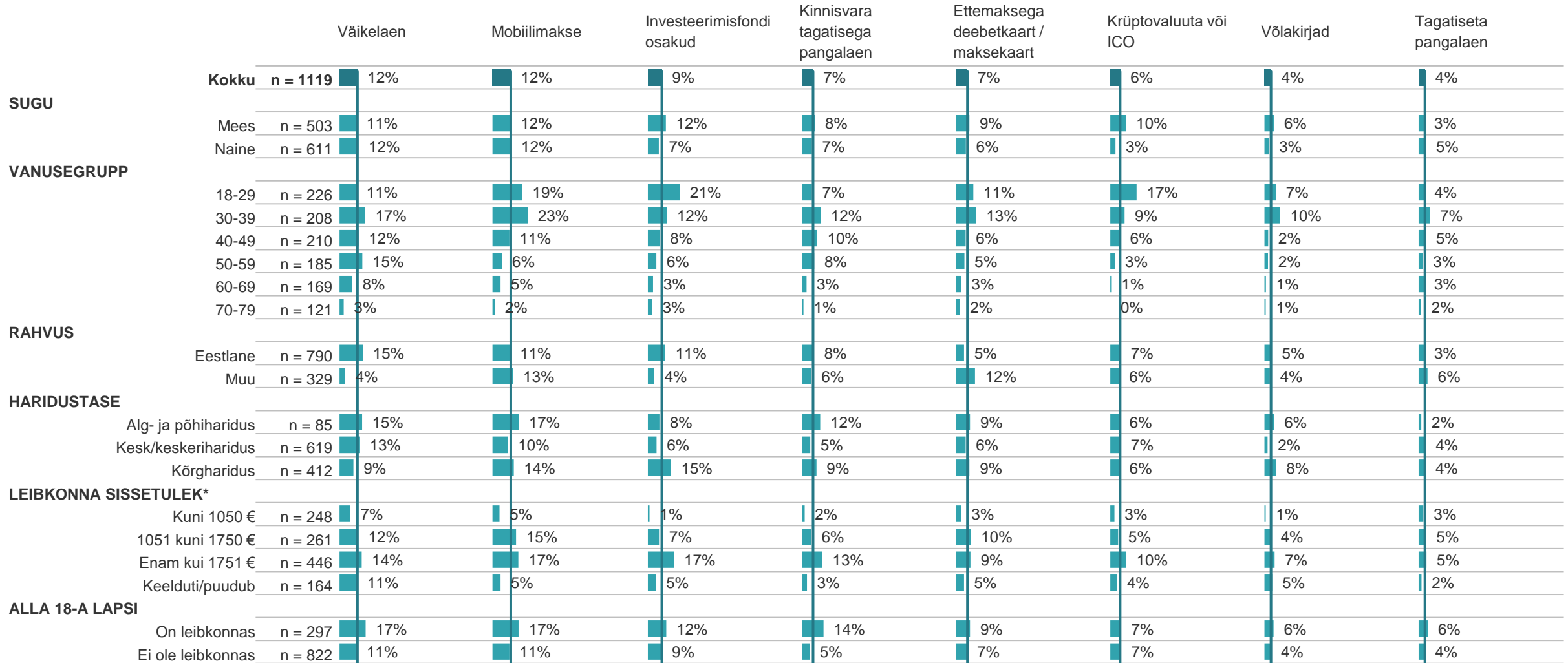
Kas olete (ise või koos kaaslasega) mõne sellise toote omanik?

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Finantstoote omamine segmentide lõikes (2/2)

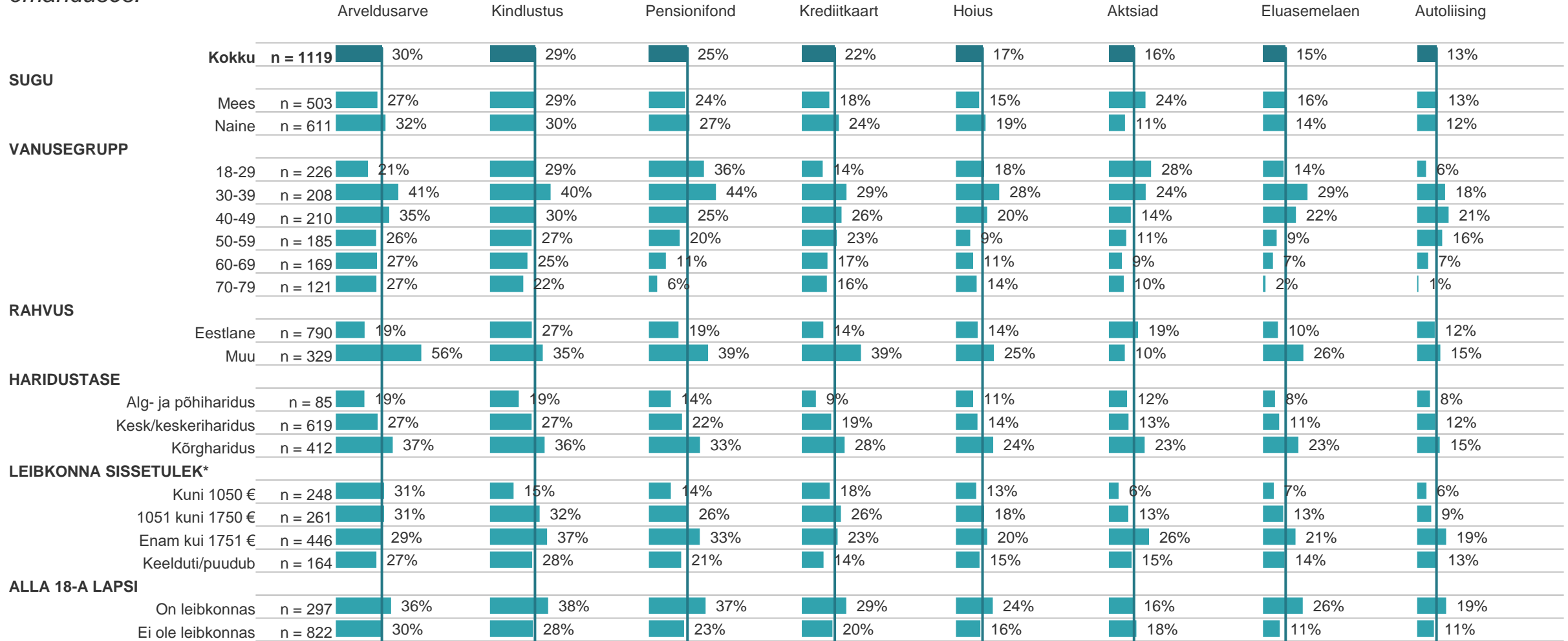
Kas olete (ise või koos kaaslasega) mõne sellise toote omanik?

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Valitud finantstooted viimase 2 aasta jooksul - segmentide lõikes (1/2)

Kas olete viimase kahe aasta jooksul mõnda neist toodetest valinud (ise või koos kaaslasega), olenemata, kas see toode on veel Teie omanduses.

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Valitud finantstooted viimase 2 aasta jooksul - segmentide lõikes (2/2)

Kas olete viimase kahe aasta jooksul mõnda neist toodetest valinud (ise või koos kaaslasega), olenemata, kas see toode on veel Teie omanduses.

		Väikelaen	Investeeringifondi osakud	Mobiilimakse	Krüptovaluuta või ICO	Kinnisvara tagatisega pangalaen	Ettemaksega deebetkaart / maksekaart	Tagatiseta pangalaen	Võlakirjad
SUGU	Kokku n = 1119	10%	8%	6%	6%	4%	5%	4%	3%
	Mees n = 503	11%	10%	6%	9%	5%	5%	3%	5%
	Naine n = 611	8%	5%	6%	3%	4%	4%	5%	2%
VANUSEGRUPP									
	18-29 n = 226	8%	17%	12%	15%	5%	8%	3%	6%
	30-39 n = 208	12%	12%	11%	9%	7%	8%	8%	8%
	40-49 n = 210	12%	6%	7%	6%	6%	4%	4%	2%
	50-59 n = 185	14%	4%	2%	1%	5%	3%	4%	2%
	60-69 n = 169	6%	1%	2%	1%	2%	1%	3%	1%
	70-79 n = 121	3%	4%	2%	0%	0%	2%	1%	0%
RAHVUS									
	Eestlane n = 790	11%	9%	5%	5%	4%	2%	3%	4%
	Muu n = 329	7%	4%	10%	6%	6%	10%	7%	3%
HARIDUSTASE									
	Alg- ja põhiharidus n = 85	7%	7%	7%	6%	4%	4%	2%	3%
	Kesk/keskeriharidus n = 619	10%	5%	6%	6%	3%	4%	4%	2%
	Kõrgharidus n = 412	9%	12%	8%	5%	6%	6%	5%	6%
LEIBKONNA SISSETULEK*									
	Kuni 1050 € n = 248	7%	2%	4%	3%	2%	2%	2%	1%
	1051 kuni 1750 € n = 261	10%	7%	7%	4%	5%	7%	7%	3%
	Enam kui 1751 € n = 446	11%	13%	9%	9%	6%	5%	5%	5%
	Keelduti/puudub n = 164	9%	3%	3%	4%	3%	3%	1%	2%
ALLA 18-A LAPSI									
	On leibkonnas n = 297	13%	9%	8%	6%	6%	3%	6%	4%
	Ei ole leibkonnas n = 822	9%	7%	6%	6%	4%	5%	3%	3%

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

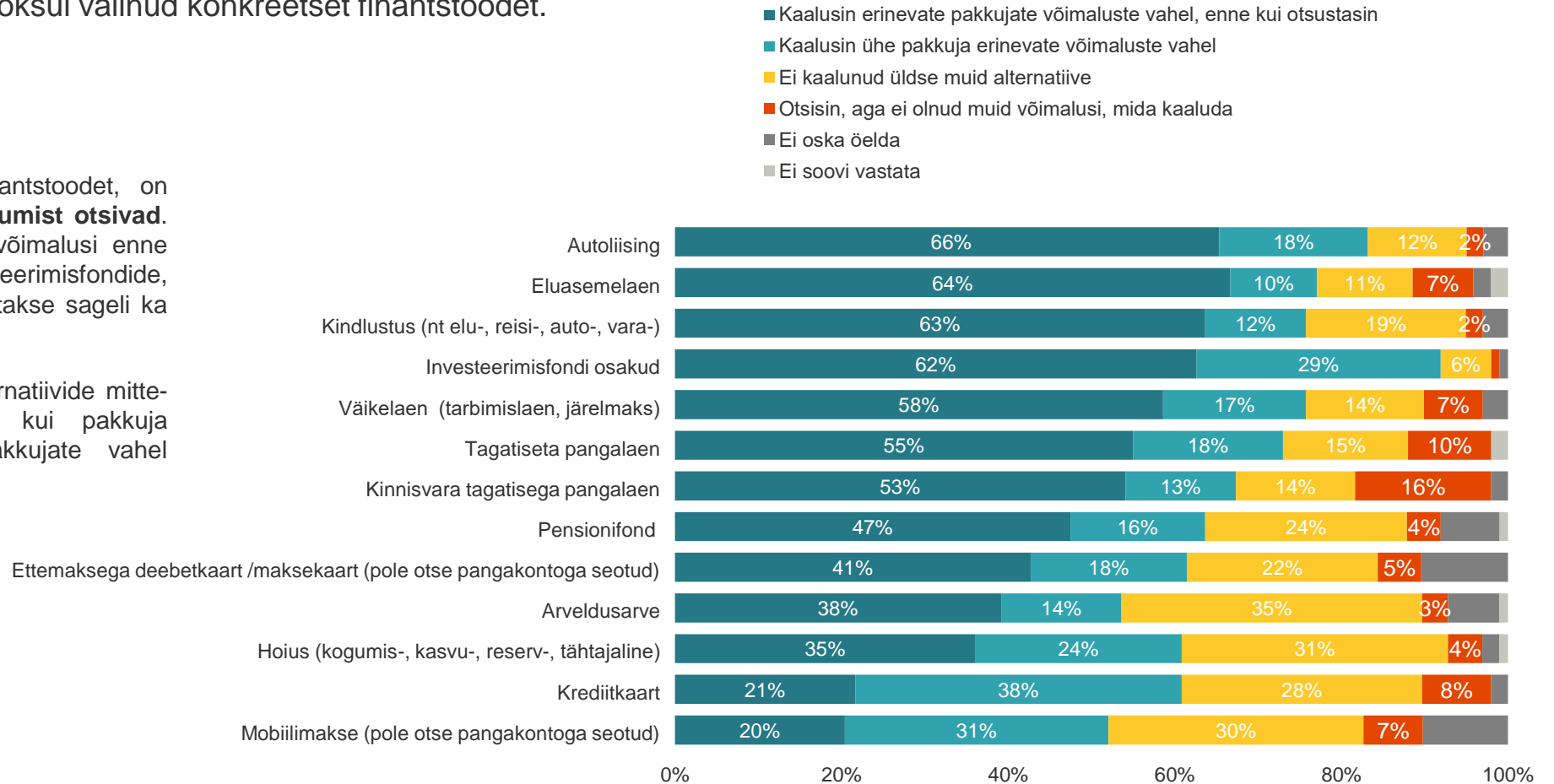
Finantstoodete või –teenuste pakkuja valiku tegemine

Milline järgmistest väidetest iseloomustab kõige paremini, kuidas Te tegite oma viimase valiku? Üks vastus võimalik.

Vastajad kes on viimase 2 aasta jooksul valinud konkreetset finantstoodet.

Eesti elanikud, kes omavad mõnda finantstoodet, on valdavalt **väga kaaluvad ja parimat pakkumist otsivad**. Eelkõige kaalutakse erinevate pakkujate võimalusi enne otsuse tegemist, kuid näiteks investeerimisfondide, krediitkaartide ja mobiilimakse puhul kaalutakse sageli ka ühe pakkuja erinevaid võimalusi.

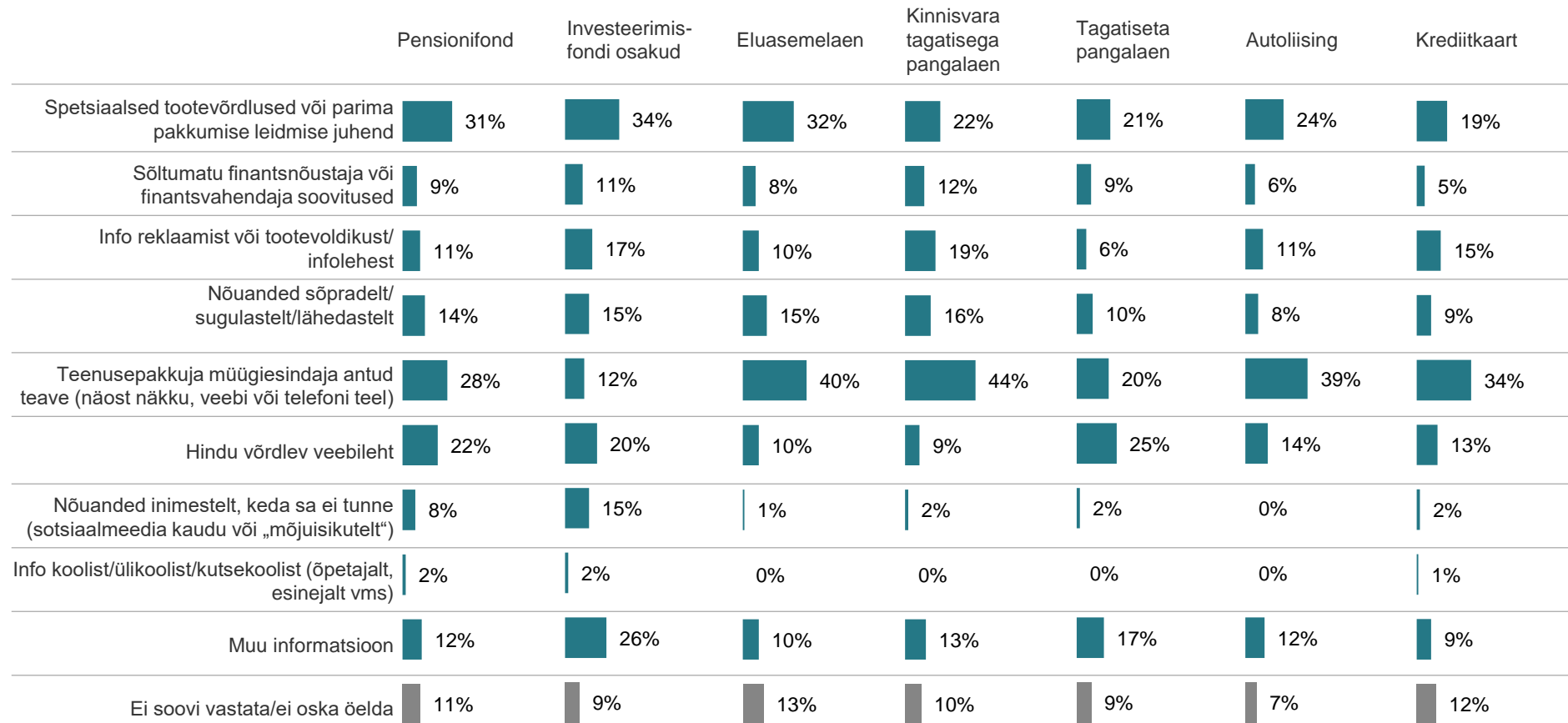
Ükski toode ei ole selline, mille puhul alternatiivide mittekaalumise oleks suurema osakaaluga kui pakkuja erinevate võimaluste või erinevate pakkujate vahel kaalumise.

Finantstoodete või –teenuste valikut mõjutavad infoallikad (1/2)

Millised infoallikad mõjutasid kõige enam Teie tootevaliku otsust? Mitu vastust võimalik.

Vastajad, kes on viimase 2 aasta jooksul antud toote valinud.

Finantstoodete või –teenuste valikut mõjutavad infoallikad (2/2)

Millised infoallikad mõjutasid kõige enam Teie tootevaliku otsust? Mitu vastust võimalik.

Vastajad, kes on viimase 2 aasta jooksul antud toote valinud.

	Arveldusarve	Hoius	Väikelaen	Kindlustus	Mobiilimakse (pole kontoga seotud)	Ettemaksega deebetkaart/ maksekaart
Spetsiaalsed tootevõrdlused või parima pakkumise leidmise juhend	16%	20%	23%	26%	20%	22%
Sõltumatu finantsnõustaja või finantsvahendaja soovitus	5%	4%	5%	6%	3%	5%
Info reklaamist või tootevoldikust/ infolehest	7%	21%	19%	10%	8%	13%
Nõuanded sõpradelt/ sugulastelt/lähedastelt	11%	12%	7%	11%	17%	14%
Teenusepakkuja müügiesindaja antud teave (näost näkku, veebi või telefoni teel)	19%	22%	25%	27%	12%	30%
Hindu võrdlev veebileht	14%	16%	13%	26%	10%	14%
Nõuanded inimestelt, keda sa ei tunne (sotsiaalmeedia kaudu või „mõjuisikutelt“)	1%	2%	4%	1%	1%	2%
Info koolist/ülikoolist/kutsekoolist (õpetajalt, esinejalt vms)	0%	0%	0%	1%	0%	0%
Muu informatsioon	9%	14%	15%	9%	9%	12%
Ei soovi vastata/ei oska öelda	26%	13%	8%	7%	33%	22%

Veebikanalite kaudu finantsotsuste läbiviimine

Kas Te olete midagi alljärgnevatest asjadest teinud? Üks vastus iga toote kohta.

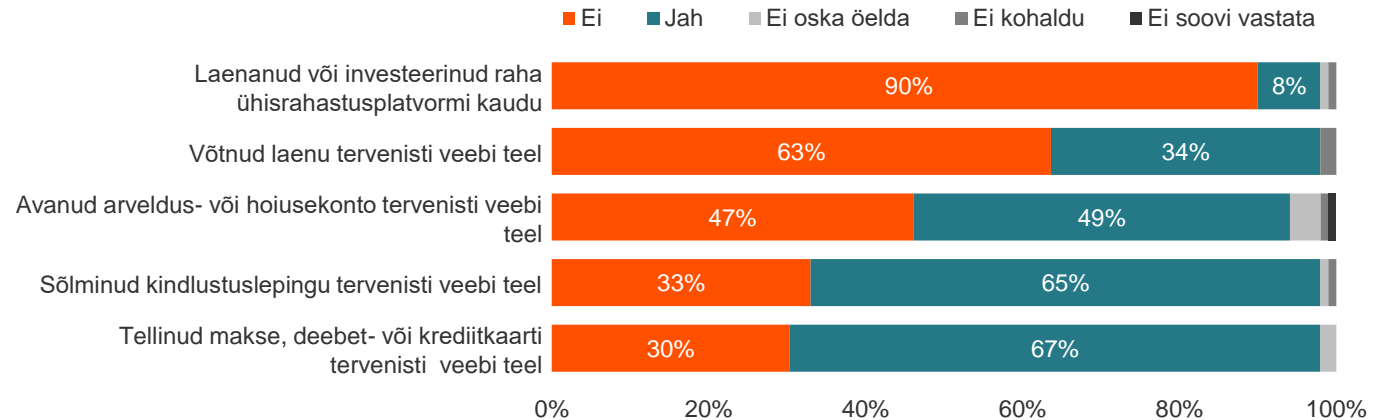
Kõik vastajad, n = 1119

Ühisrahastusplatvormi kaudu on laenanud või investeerinud 8% vastanutest. Teistest sihtrühmadest veidi enam teevad seda kuni põhiharidusega inimesed ja inimesed vanuses 18-39.

Laenu tervenisti veebi teel võtnud on ligi kolmandik inimestest (34%). Laenu veebi teel võtmine on omasem pigem nooremates vanuserühmades kui 60+ vanusegrupis.

Sagedamini kasutatakse veebikanaleid arveldus- või hoiusekonto avamiseks (49% on teinud seda), kindlustuslepingu sõlmimiseks (65%) ja makse/deebet/krediitkaardi tellimiseks (67%).

Arveldus- või hoiusekontot on tervenisti veebi teel avanud lausa 72% 18-29-aastastest Eesti elanikest - see on noorte seas populaarsem kui vanemates sihtrühmades.

Veebikanalite kaudu finantsotsuste läbiviimine segmentide lõikes

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Veebikanalite kaudu finantstoimetuste läbiviimise sagedus

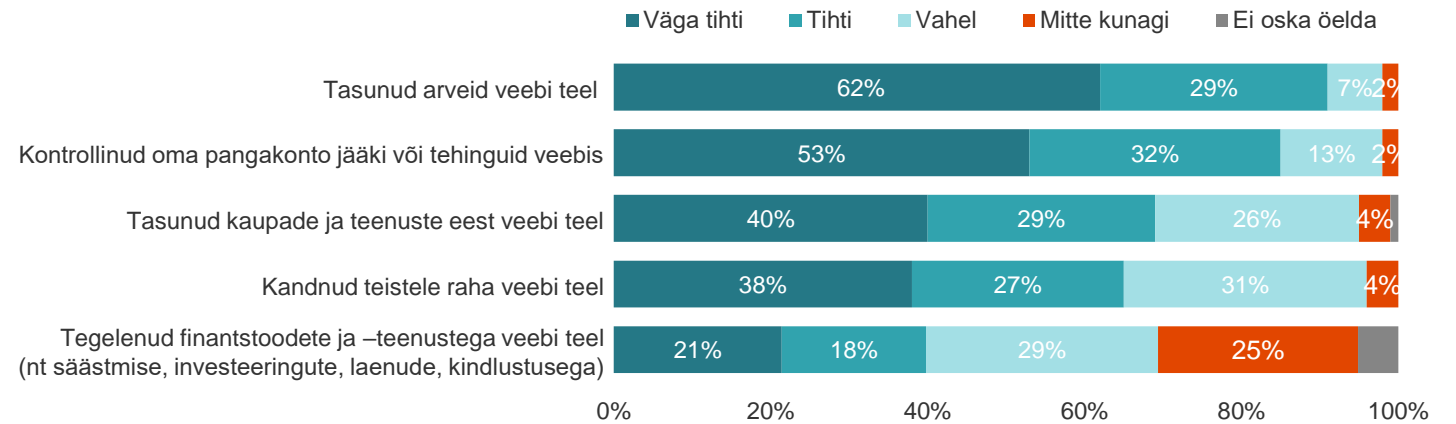
Kui tihti olete viimase 12 kuu jooksul järgnevaid tegevusi teinud? Üks vastus iga tegevuse kohta.

Kõik vastajad, n = 1119

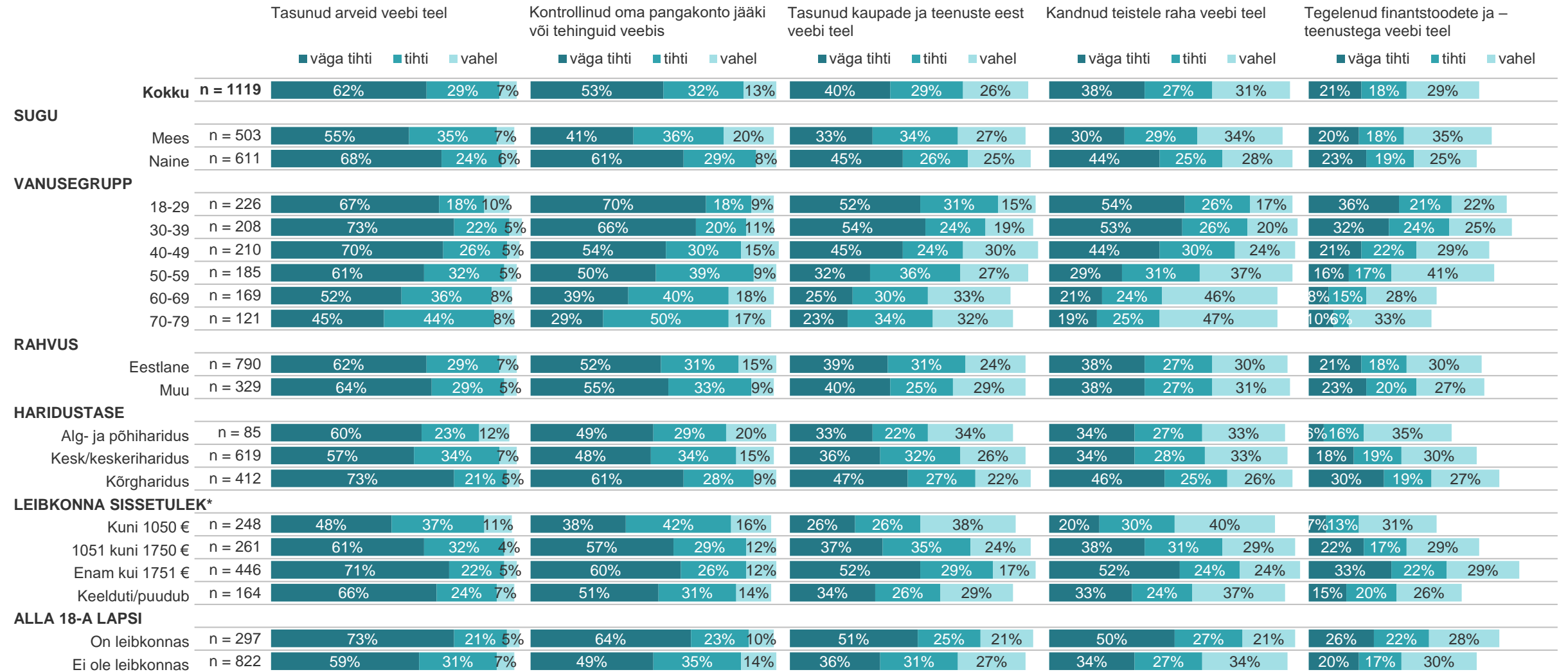
Eesti elanikud teevad sageli finantstoimetsi veebi kaudu. Arveid tasutakse veebi teel tihti – nii vastab 89% elanikest.

Sageli kontrollitakse ka pangakonto jääki või tehinguid veebis (85% on vastanud tihti või väga tihti), tasutakse kaupade ja teenuste eest veebi teel (69% tihti või väga tihti) ning kantakse teistele raha (65% tihti või väga tihti).

Harvemini tegeletakse veebi teel finantstoodete ja finantsteenustega nagu säästmise, investeringute, laenude ja kindlustusega (39% teevad seda tihti või väga tihti ning 25% ei tee seda üldse).

Veebikanalite kaudu finantstoimetuste läbiviimise sagedus segmentides

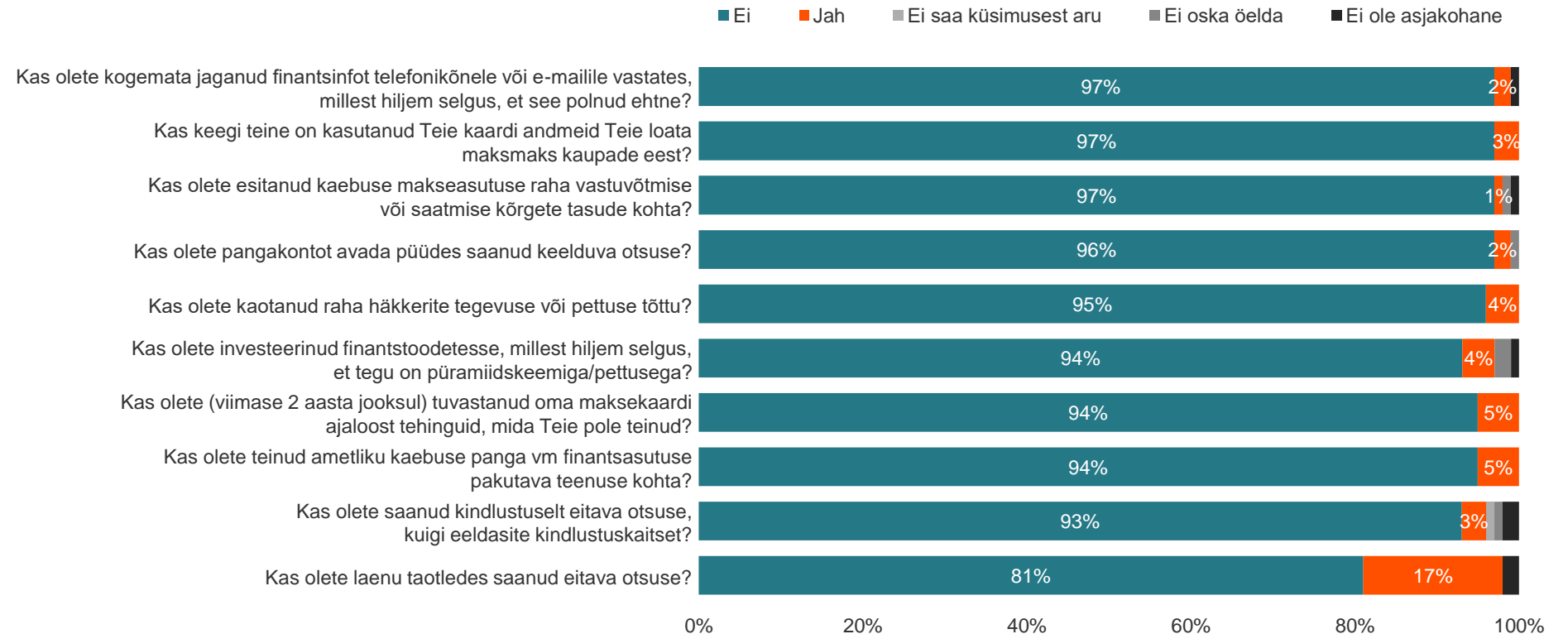

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Kokkupuude erinevate finantsteemadega seotud olukordadega

Mõeldes laiemalt finantstoodetele ja –teenusepakkujatele, kas olete viimase 2 aasta jooksul kokku puutunud järgnevate olukordadega?

Kõik vastajad, n = 1119

7

Hoiakud ja käitumine

Hoiakud ja käitumine – kokkuvõte

- **Eesti elanikud on valdavalt eeskujulikud, omades rahaasjades kohusetundlikke hoiakuid.** Nõustatakse, et laenatud raha tagasimaksmine on laenaja vastutus, pangad peaksid ettevõtete eetilist tausta kontrollima ning nenditakse, et nad pigem hoiavad oma rahaasjadel hoolikalt silma peal.
 - Polariseerivad väited on seoses pikaajaliste rahaliste eesmärkide seadmisega, raha kulutamisega ning väitega, et pangakontol on raha kaitstud ka siis kui pangaga peaks midagi juhtuma.
 - Väited millega pigem vastajad ei nõustu on, et raha kulutamine on meeldivam kui pikaajaline säästmine, et ollakse oma praeguse finantsilise olukorraga rahul, et ollakse valmis võtma investeerides või säästes riski ning, et hetkel on vastajatel liiga suured võlad.
- **Finantskäitumise osas nendib 81% vastajatest, et maksavad oma arved alati õigeaegselt.** Küll aga on harvemini tehtavad protsessid näiteks teenusepakkuja kontroll enne finantstoote ostmist – 35% teevad seda harva või mitte kunagi.
 - Mida pea üldse ei tehta, on oma paroolide või PIN koodide jagamine lähedastega ning isiklike rahaasjade info jagamine veebis.
- **Turvakäitumise hoiakud on valdavalt positiivsed** – Eesti elanikud pigem pööravad turvalisusele tähelepanu ning ei usalda avalikke Wi-Fi võrke finantstoimetusteks. 60% inimestest nõustuvad ka sellega, et digitaalsed tööriistad lihtsustavad nende isiklike rahaasjade haldamist.
- Uurides investeerimise kohta ettevõtetesse, hindasid vastajad kolme tegurit – ettevõtete keskkonnamõju, sotsiaalset mõju ning eetilisust/usaldusväarsust. Ligi 28-29% inimestest ei oska hinnangut võtta, kas on oluline investeerida ettevõtetesse mis vähendavad negatiivset keskkonnamõju, parendavad oma sotsiaalset mõju või püüavad parendada eetilisust ja usaldusväarsust.

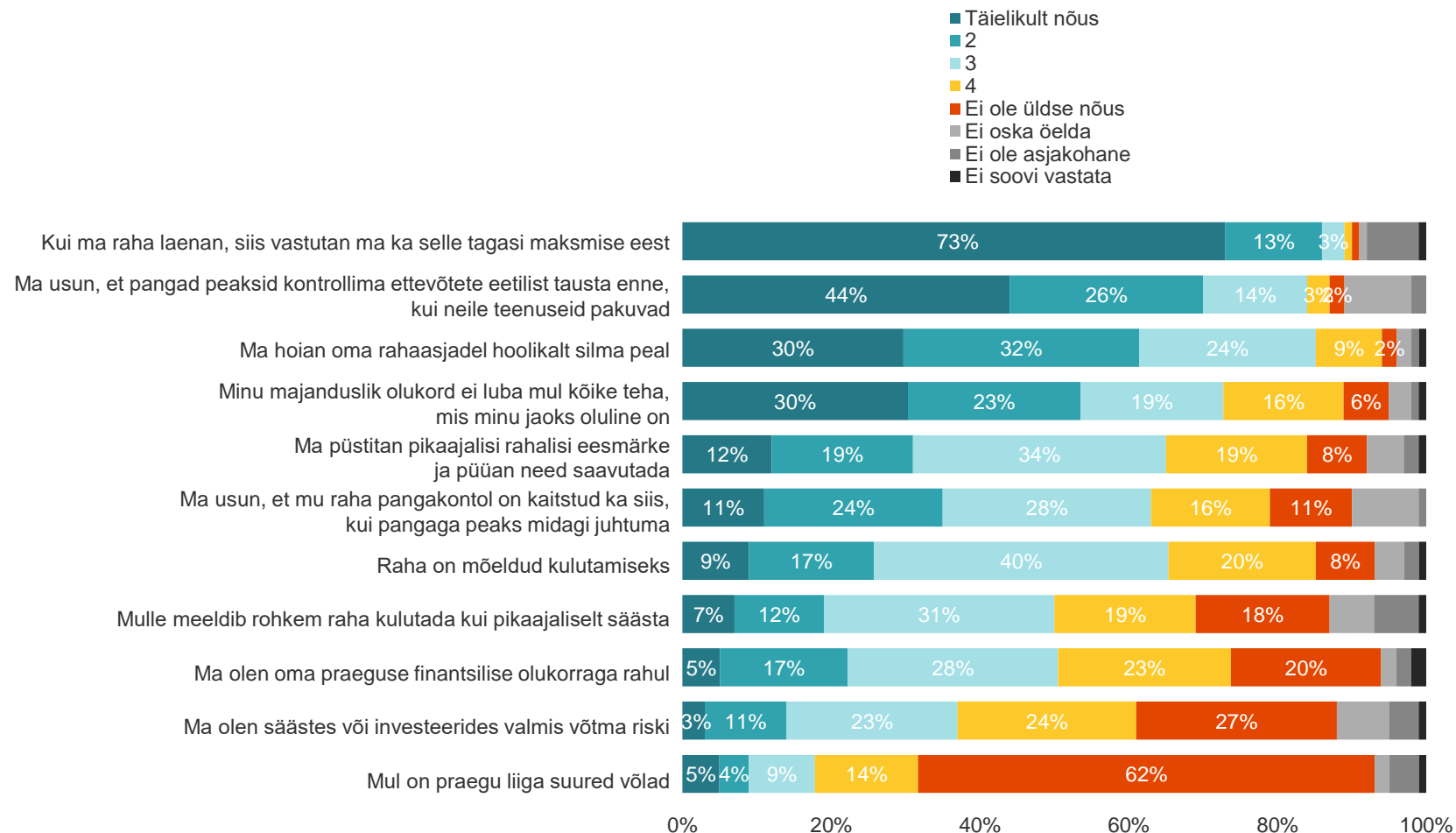
Hoiakud finantsteemade suhtes

Palun märkige, kas Teie teete neid asju või mitte, kasutades skaalat 1 kuni 5, kus 1 tähendab täiesti nõus, ning 5 ei ole üldse nõus.

Kõik vastajad, n = 1119

Enim ollakse nõus väitega, et raha laenates on ka vastutus seda tagasi maksta. Laialdaselt nõustuti ka väitega, et pangad peaksid ettevõtete eetilist tausta enne teenuste pakkumist kontrollima.

Mis sai rohkem mittenõustumist, on väide „**mul on praegu liiga suured võlad**“ – kaks kolmandikku ei nõustu sellega üldse, kuid seejuures 5% Eesti elanikest on selle väitega täiesti nõus.

Hoiakud finantsteemade suhtes segmentide lõikes

Palun märkige, kas Teie teete neid asju või mitte, kasutades skaalat 1 kuni 5, kus 1 tähendab täiesti nõus, ning 5 ei ole üldse nõus.

		Kui ma raha laenan, siis vastutan ma ka selle tagasi maksmise eest	Pangad peaksid ettevõtete eetilist tausta enne teenuste pakkumist	Ma hoian oma rahaasjadel hoolikalt silma peal	Minu majanduslik olukord ei luba mul kõike teha, mis minu jaoks oluline on	Ma püstitan pikaajalisi rahalisi eesmärke ja püüan need saavutada	Ma usun, et mu raha pangakontol on kaitstud ka siis, kui pangaga peaks midagi juhtuma	Raha on mõeldud kulutamiseks	Mulle meeldib rohkem raha kulutada kui pikaajaliselt säästa	Ma olen oma praeguse finantsilise olukorraga rahul	Ma olen säästes või investeerides valmis võtma riski	Mul on praegu liiga suured võlad
Kokku	n = 1119	1,3	1,8	2,2	2,4	2,9	2,9	3,0	3,3	3,4	3,7	4,3
SUGU												
	Mees	n = 503	1,3	1,9	2,2	2,5	2,9	2,8	3,0	3,4	3,3	4,3
	Naine	n = 611	1,3	1,7	2,2	2,4	2,9	3,0	3,0	3,3	3,5	4,3
VANUSEGRUPP												
	18-29	n = 226	1,3	1,9	2,5	2,5	2,8	2,8	2,9	3,2	3,4	4,4
	30-39	n = 208	1,4	1,9	2,4	2,6	2,8	3,1	3,1	3,2	3,4	4,0
	40-49	n = 210	1,3	1,9	2,3	2,3	2,9	3,3	3,0	3,1	3,6	4,0
	50-59	n = 185	1,2	1,8	2,0	2,3	2,9	3,0	3,0	3,3	3,4	4,3
	60-69	n = 169	1,3	1,8	1,9	2,3	3,1	2,6	3,0	3,6	3,4	4,6
	70-79	n = 121	1,3	1,5	1,7	2,5	3,2	2,5	3,1	3,8	3,1	4,9
RAHVUS												
	Eestlane	n = 790	1,2	1,9	2,1	2,4	2,9	2,8	3,1	3,5	3,3	4,4
	Muu	n = 329	1,4	1,7	2,4	2,4	3,0	3,2	2,8	3,0	3,6	4,1
HARIDUSTASE												
	Alg- ja põhiharidus	n = 85	1,2	1,8	2,3	2,3	3,2	3,1	2,9	3,3	3,6	4,1
	Kesk/keskeriharidus	n = 619	1,3	1,8	2,2	2,3	3,0	3,0	3,0	3,4	3,5	4,3
	Kõrgharidus	n = 412	1,3	1,8	2,1	2,7	2,8	2,8	3,0	3,3	3,2	4,4
LEIBKONNA SISSETULEK*												
	Kuni 1050 €	n = 248	1,4	1,8	2,1	2,1	3,1	3,0	3,1	3,3	3,8	4,3
	1051 kuni 1750 €	n = 261	1,3	1,8	2,1	2,2	2,9	2,9	3,0	3,4	3,5	4,3
	Enam kui 1751 €	n = 446	1,2	1,9	2,2	2,8	2,8	2,9	3,0	3,3	3,1	4,3
	Keelduti/puudub	n = 164	1,3	1,7	2,2	2,4	3,0	3,1	2,9	3,2	3,3	4,5
ALLA 18-A LAPSI												
	On leibkonnas	n = 297	1,3	1,8	2,3	2,5	2,9	3,2	3,0	3,1	3,5	3,9
	Ei ole leibkonnas	n = 822	1,3	1,8	2,1	2,4	3,0	2,8	3,0	3,4	3,4	4,5

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Käitumine finantsteemade suhtes

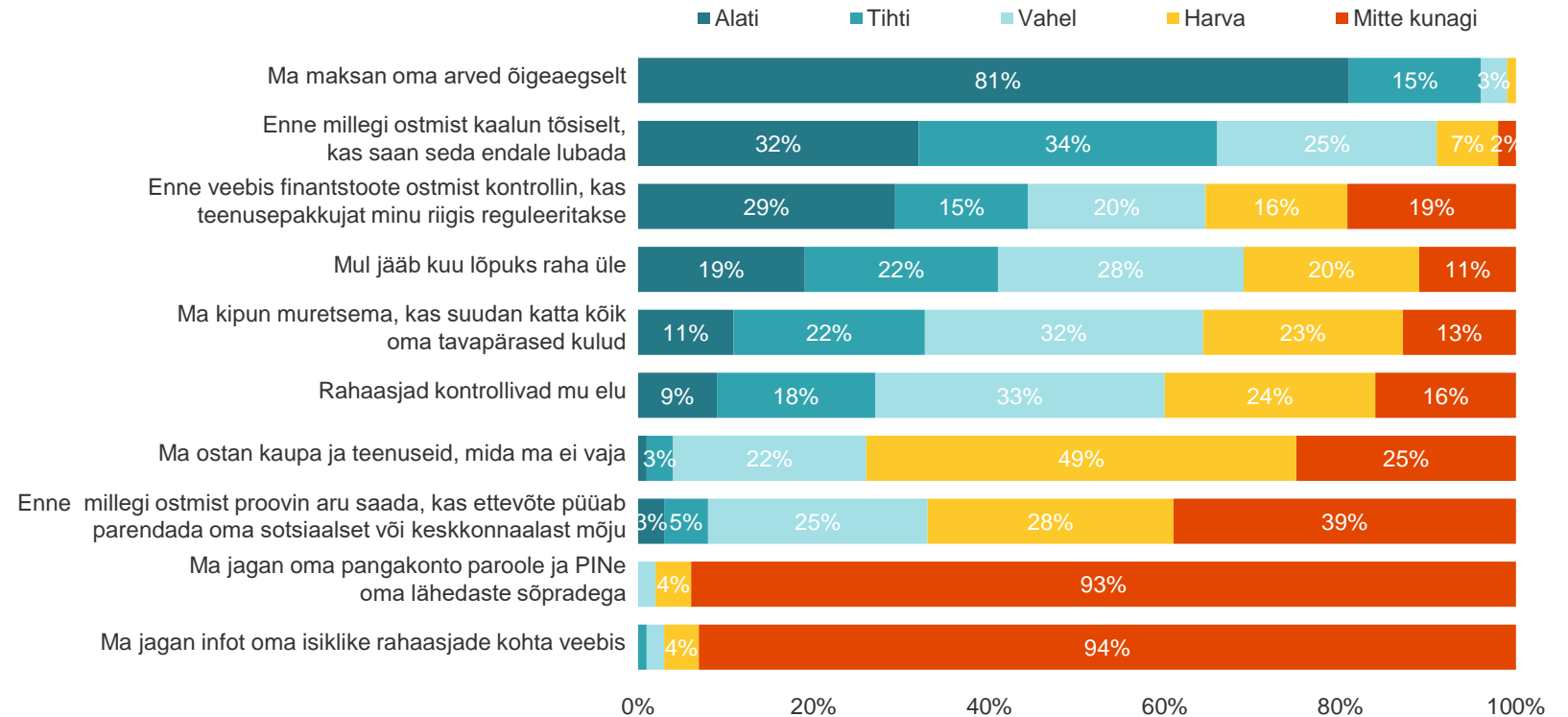
Kui tihti käib järgnev väide Teie kohta?

Kõik vastajad, n = 1119

81% Eesti elanikest nendib, et maksab alati oma arved õigeaegselt.

32% inimestest on ka väga kaalutlevad oma ostude suhtes, kaaludes tõsiselt enne ostu sooritamist, kas see on miski mida saab endale lubada.

Kahel väitel on ülekaalukalt „mitte kunagi“ vastuseid – oma pangakonto paroolide jagamisel ja oma isiklike rahaasjade jagamisel veebis.

Käitumine finantsteemade suhtes segmentide lõikes

Kui tihti käib järgnev väide Teie kohta? Skaala 1 kuni 5, kus 1 tähendab alati ning 5 tähendab mitte kunagi.

		Ma maksan oma arved õigeaegselt	Enne millegi ostmist kaalun tõsiselt, kas saan seda endale lubada	Enne veebis finantstoote ostmist kontrollin, kas teenusepakkuajat minu riigis reguleeritakse	Mul jääb kuu lõpuks raha üle	Ma kipun muretsema, kas suudan katta kõik oma tavapäraseks kulud	Rahaasjad kontrollivad mu elu	Ma ostan kaupa ja teenuseid, mida ma ei vaja	Enne millegi ostmist proovin aru saada, kas ettevõtte püüab parandada oma sotsiaalset või keskkonnaalast mõju	Ma jagan oma pangakonto paroole ja PINe oma lähedaste sõpradega	Ma jagan infot oma isiklike rahaasjade kohta veebis
Kokku	n = 1119	1,2	2,1	2,8	2,8	3,1	3,2	3,9	4,0	4,9	4,9
SUGU											
	Mees n = 503	1,3	2,2	2,9	2,8	3,2	3,3	4,0	4,0	4,9	4,9
	Naine n = 611	1,2	2,1	2,8	2,9	2,9	3,1	3,9	3,9	4,9	4,9
VANUSEGRUPP											
	18-29 n = 226	1,3	2,3	3,4	2,7	3,1	3,0	3,6	3,8	4,8	4,8
	30-39 n = 208	1,3	2,0	2,8	2,9	2,9	3,1	3,8	3,9	4,9	4,8
	40-49 n = 210	1,4	2,1	2,8	3,0	2,8	3,1	3,9	4,1	4,9	4,9
	50-59 n = 185	1,2	2,1	2,7	2,9	3,0	3,2	4,1	4,1	4,9	4,9
	60-69 n = 169	1,2	2,2	2,5	2,8	3,2	3,5	4,1	3,8	5,0	5,0
	70-79 n = 121	1,1	2,0	2,7	2,6	3,3	3,3	4,3	4,0	4,9	4,9
RAHVUS											
	Eestlane n = 790	1,2	2,2	2,9	2,7	3,2	3,3	4,0	3,9	4,9	4,9
	Muu n = 329	1,3	2,0	2,7	3,1	2,8	2,9	3,9	4,2	4,9	4,9
HARIDUSTASE											
	Alg- ja põhiharidus n = 85	1,3	2,2	3,0	3,0	2,9	3,1	3,9	4,1	4,8	4,9
	Kesk/keskeriharidus n = 619	1,3	2,1	2,9	2,9	2,9	3,1	4,0	3,9	4,9	4,9
	Kõrgharidus n = 412	1,2	2,1	2,6	2,7	3,3	3,3	3,9	4,1	4,9	4,9
LEIBKONNA SISSETULEK*											
	Kuni 1050 € n = 248	1,3	2,0	2,9	3,3	2,7	2,9	4,1	4,0	4,9	4,9
	1051 kuni 1750 € n = 261	1,2	2,0	2,8	2,9	3,0	3,1	4,0	3,9	4,9	4,9
	Enam kui 1751 € n = 446	1,3	2,2	2,7	2,5	3,3	3,3	3,8	4,0	4,9	4,9
	Keelduti/puudub n = 164	1,3	2,2	2,9	2,8	3,1	3,4	4,0	3,9	4,9	4,9
ALLA 18-A LAPSI											
	On leibkonnas n = 297	1,3	2,0	2,8	2,9	2,9	3,0	3,8	4,0	4,9	4,9
	Ei ole leibkonnas n = 822	1,2	2,2	2,8	2,8	3,1	3,3	4,0	3,9	4,9	4,9

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Väidete sobivus endale või enda olukorrale

Kui hästi järgnev väide kirjeldab Teid või Teie olukorda. Iga väite kohta palun vastata skaalal 1='Täielikult', 2='Väga hästi', 3='Veidi', 4='Vähesel määral', 5='Üldse mitte'.

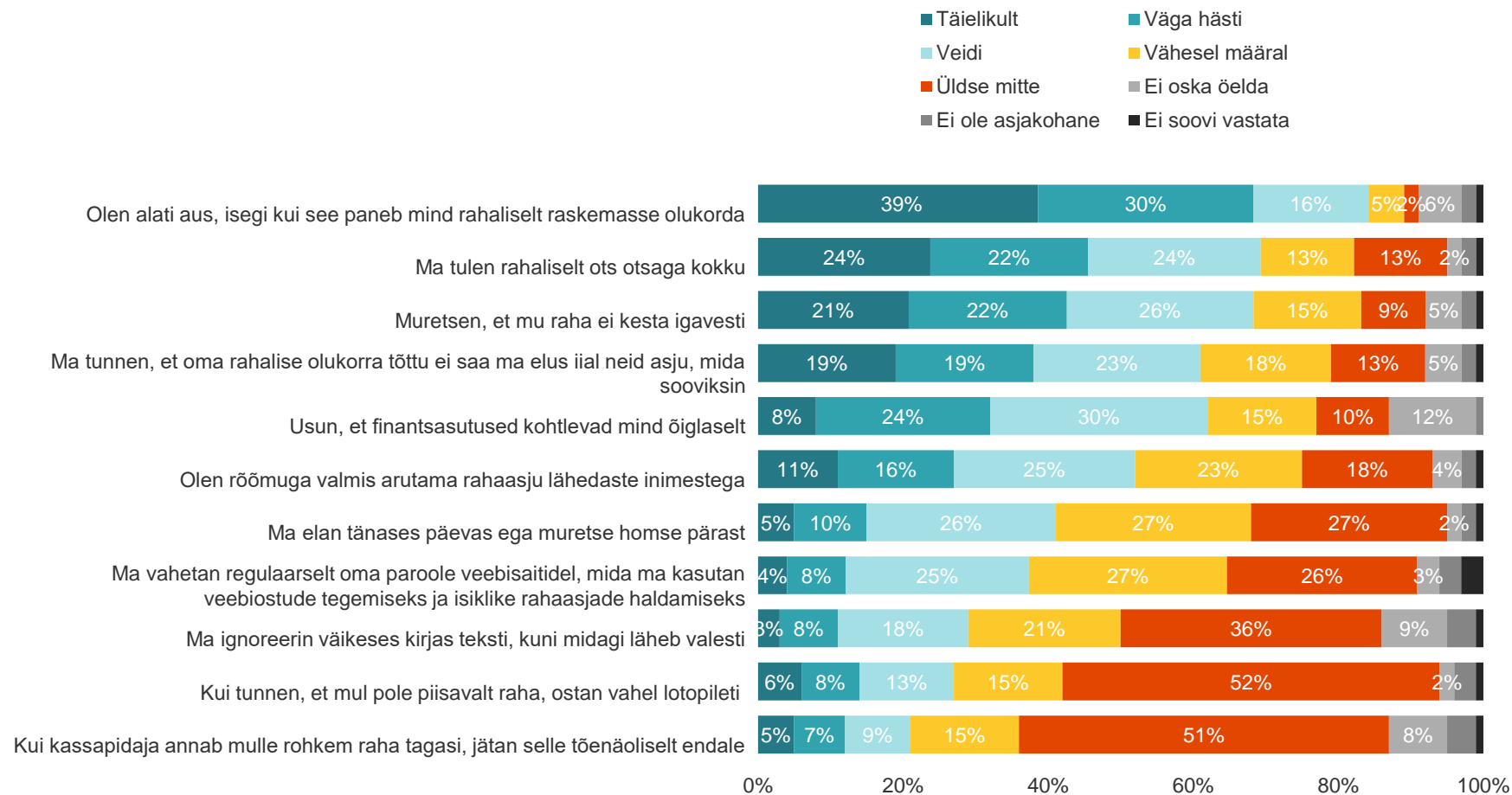
Kõik vastajad, n = 1119

Eesti elanikud on valdavalt enesehinnangul ausad – tahetakse olla aus, pigem ei jäetaks kassapidaja poolt rohkem tagasi antud raha endale.

18-29-aastastel on huvitav paradoks – nad nõustuvad teistest enam, et nad on alati ausad, kuid nõustuvad ka kõige rohkem sellega, et jätaksid kassapidaja poolt rohkem tagasi antud raha endale.

Kuigi valdav osa vastajatest nendib, et tulevad rahaliselt ots otsaga kokku, siis pea samaväärne osakaal muretseb, et nende raha ei kesta igavesti.

Pigem ollakse murelikud tuleviku suhtes – nii-öelda tänases päevas elavaid inimesi on vähe.

Väidete sobivus endale või enda olukorrale segmentide lõikes

Kui hästi järgnev väide kirjeldab Teid või Teie olukorda. Iga väite kohta palun vastata skaalal 1 = täielikult; 5 = üldse mitte.

		Olen alati aus, isegi kui see paneb mind rahaliselt raskemasse olukorda	Ma tulen rahaliselt otsaga kokku	Muretsen, et mu raha ei kesta igavesti	Ma tunnen, et oma rahalise olukorra tõttu ei saa ma elus iial neid asju, mida sooviksin	Usun, et finantsasutused kohtlevad mind õiglaselt	Olen rõõmuga valmis arutama rahaasju lähedaste inimestega	Ma elan tänases päevas ega muretse homse pärast	Ma vahetan regulaarselt oma paroole veebisaitidel, mida ma kasutan	Ma ignoreerin väikeses kirjas teksti, kuni midagi läheb valesti	Kui tunnen, et mul pole piisavalt raha, ostan vahel lotopileti	Kui kassapidaja annab mulle rohkem raha tagasi, jätan selle tööniliselt endale
SUGU	Kokku n = 1119	1,9	2,7	2,7	2,9	2,9	3,2	3,7	3,7	3,9	4,1	4,1
	Mees n = 503	2,1	2,7	2,7	2,9	3,0	3,2	3,6	3,6	3,8	4,1	4,1
	Naine n = 611	1,8	2,7	2,7	2,8	2,9	3,2	3,7	3,8	4,0	4,0	4,2
VANUSEGRUPP												
	18-29 n = 226	2,3	2,9	2,7	3,2	2,7	2,5	3,7	3,9	3,9	4,4	3,3
	30-39 n = 208	2,1	2,9	2,8	3,1	3,2	3,2	3,8	3,7	4,0	4,1	4,1
	40-49 n = 210	1,8	2,9	2,6	2,7	3,2	3,3	3,6	3,6	3,8	4,0	4,1
	50-59 n = 185	1,8	2,5	2,5	2,9	3,0	3,4	3,8	3,6	4,0	4,1	4,4
	60-69 n = 169	1,7	2,5	2,6	2,6	2,8	3,6	3,5	3,6	4,0	3,9	4,5
	70-79 n = 121	1,7	2,1	3,0	2,7	2,5	3,4	3,2	3,8	3,7	4,0	4,7
RAHVUS												
	Eestlane n = 790	2,0	2,6	2,8	3,0	2,8	3,0	3,7	3,7	3,9	4,0	4,1
	Muu n = 329	1,8	2,9	2,4	2,7	3,2	3,8	3,6	3,7	4,0	4,3	4,3
HARIDUSTASE												
	Alg- ja põhiharidus n = 85	2,0	2,7	2,4	2,7	2,9	3,2	3,5	3,9	3,8	3,9	4,2
	Kesk/keskeriharidus n = 619	1,9	2,8	2,6	2,8	3,0	3,3	3,7	3,7	3,9	4,0	4,1
	Kõrgharidus n = 412	1,9	2,5	2,8	3,1	2,9	3,2	3,7	3,7	4,0	4,2	4,3
LEIBKONNA SISSETULEK*												
	Kuni 1050 € n = 248	1,8	2,5	2,3	2,3	2,9	3,6	3,5	3,7	3,8	4,0	4,3
	1051 kuni 1750 € n = 261	1,9	2,7	2,7	2,8	3,0	3,3	3,6	3,7	3,9	4,1	4,2
	Enam kui 1751 € n = 446	2,0	2,7	2,9	3,3	2,9	3,0	3,7	3,7	4,0	4,0	4,0
	Keelduti/puudub n = 164	1,9	2,7	2,6	2,9	3,0	3,2	3,8	3,6	3,8	4,2	4,1
ALLA 18-A LAPSI												
	On leibkonnas n = 297	1,9	2,8	2,6	2,9	3,2	3,2	3,9	3,6	3,9	4,1	4,2
	Ei ole leibkonnas n = 822	1,9	2,6	2,7	2,9	2,8	3,2	3,6	3,7	3,9	4,1	4,1

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

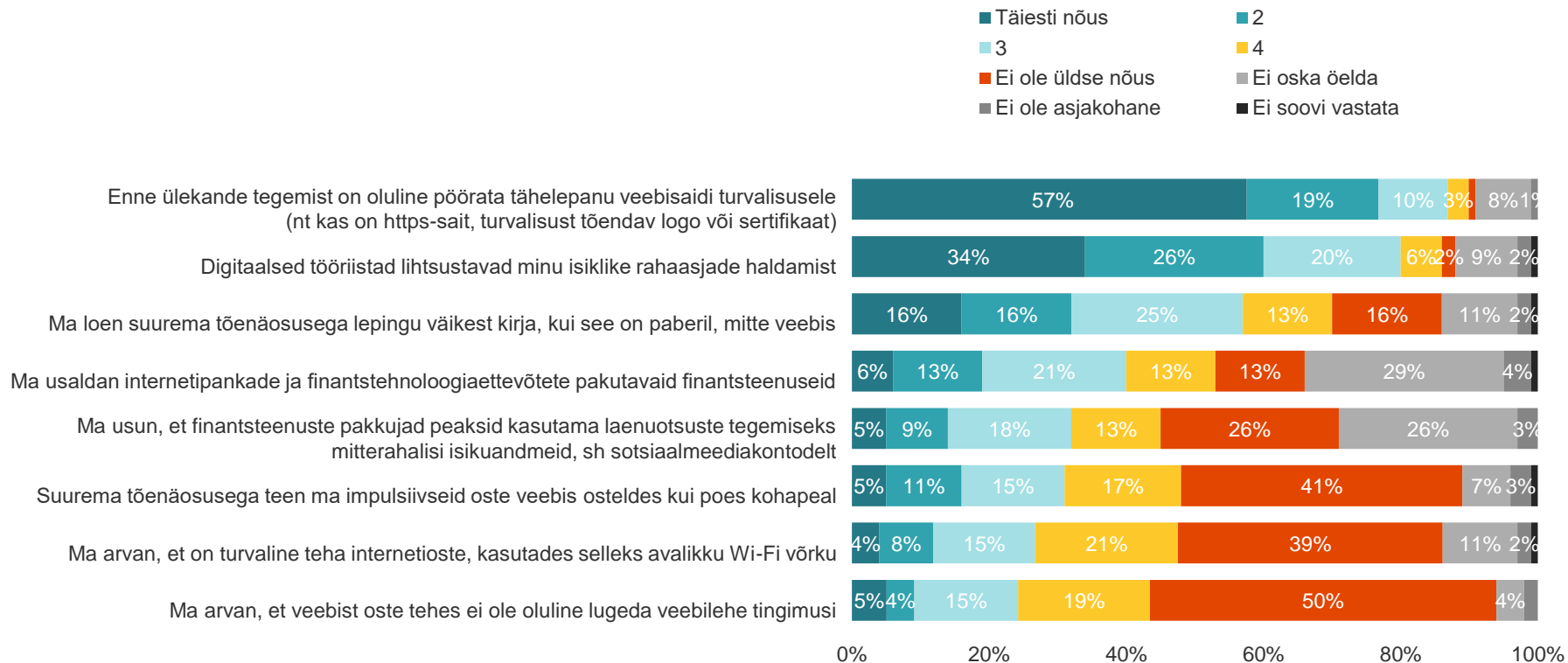
Hoiakud turvakäitumisega seoses

Kuivõrd olete Te nõus järgmiste väidetega? 1 = täiesti nõus, 5 = ei ole üldse nõus.

Kõik vastajad, n = 1119

Turvakäitumine veebikanalites on pigem hea – Eesti elanikud valdavalt pööravad tähelepanu veebisaidi turvalisusele, ei usalda avaliku Wi-Fi võrgu turvalisust ning usuvad, et veebioste tehes on oluline lugeda veebilehe tingimusi.

60% vastajatest nõustuvad (täielikult või pigem), et digitaalsed tööriistad lihtsustavad nende isiklike rahaasjade haldamist.

Hoiakud turvakäitumisega seoses segmentide lõikes

Kuivõrd olete Te nõus järgmiste väidetega? 1 = täiesti nõus, 5 = ei ole üldse nõus.

		Enne ülekande tegemist on oluline pöörata tähelepanu veebisaidi turvalisusele	Digitaalsed tööriistad lihtsustavad minu isiklike rahaasjade haldamist	Loen suurema tõenäosusega lepingu väikest kirja, kui see on paberil, mitte veebis	Usaldan internetipankade ja finantstehnoloogia-ettevõtete pakutavaid finantsteenuseid	Finantsteenuste pakkujad peaksid kasutama laenuotsuste tegemiseks mitterahalisi isikuandmeid	Suurema tõenäosusega teen impulsiivseid oste veebis osteldes kui poes kohapeal	On turvaline teha internetioste, kasutades selleks avalikku Wi-Fi võrku	Veebist oste tehes ei ole oluline lugeda veebilehe tingimusi
SUGU	Kokku n = 1119	1,6	2,1	3,0	3,2	3,7	3,9	4,0	4,1
	Mees n = 503	1,6	2,1	3,1	3,1	3,5	4,0	3,9	4,0
	Naine n = 611	1,6	2,0	2,8	3,3	3,8	3,8	4,0	4,2
VANUSEGRUPP									
	18-29 n = 226	1,8	1,9	2,9	2,7	3,9	3,5	3,6	3,9
	30-39 n = 208	1,6	2,0	3,1	3,2	3,7	3,6	3,8	4,1
	40-49 n = 210	1,6	2,2	3,2	3,5	3,7	3,9	4,1	4,2
	50-59 n = 185	1,5	2,1	3,1	3,3	3,7	4,0	4,1	4,0
	60-69 n = 169	1,4	2,2	2,8	3,5	3,6	4,1	4,2	4,3
	70-79 n = 121	1,5	1,9	2,5	3,3	3,2	4,3	4,2	4,3
RAHVUS									
	Eestlane n = 790	1,6	2,1	2,9	3,1	3,7	3,8	4,1	4,1
	Muu n = 329	1,6	2,0	3,0	3,5	3,6	3,9	3,6	4,3
HARIDUSTASE									
	Alg- ja põhiharidus n = 85	1,6	2,2	3,0	2,9	3,6	3,4	4,1	4,1
	Kesk/keskeriharidus n = 619	1,6	2,1	2,8	3,4	3,8	3,8	4,0	4,0
	Kõrgharidus n = 412	1,5	1,9	3,2	3,0	3,6	4,0	3,9	4,2
LEIBKONNA SISSETULEK*									
	Kuni 1050 € n = 248	1,7	2,1	2,8	3,6	3,8	4,0	4,0	4,0
	1051 kuni 1750 € n = 261	1,5	2,0	2,8	3,1	3,6	4,0	3,9	4,2
	Enam kui 1751 € n = 446	1,6	2,0	3,2	3,0	3,7	3,7	3,9	4,0
	Keelduti/puudub n = 164	1,6	2,2	2,9	3,5	3,7	4,0	4,2	4,2
ALLA 18-A LAPSI									
	On leibkonnas n = 297	1,7	2,1	3,2	3,5	3,7	3,7	3,9	4,1
	Ei ole leibkonnas n = 822	1,6	2,1	2,9	3,1	3,7	3,9	4,0	4,1

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Investeeringimine ettevõtetesse – eetilise ja mõju olulisus

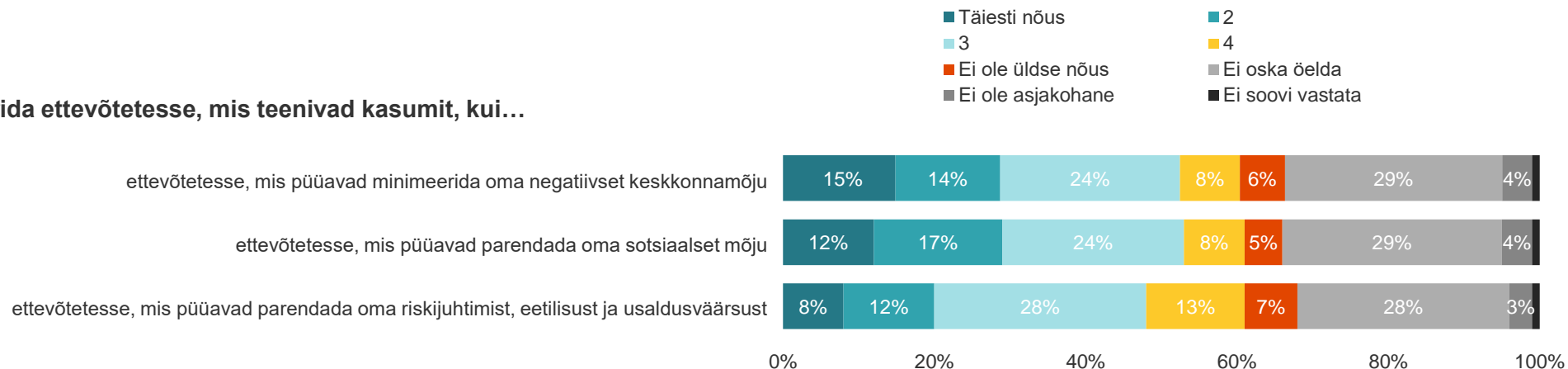
Kuivõrd olete Te nõus järgmiste väidetega? 1 = täielikult nõus, 5 = ei ole üldse nõus.

Kõik vastajad, n = 1119

Välja on toodud kolm tegurit – ettevõtete keskkonnamõju, sotsiaalne mõju ning riskijuhtumine, eetilisus, usaldusväarsus. 28-29% Eesti elanikest ei oska hoiakut antud küsimuste suhtes võtta.

Pigem väärtustatakse kasumist enam eetilist ja usaldusväarsust, teisena sotsiaalset mõju ja pea samaväärselt keskkonnamõju. Valdavalt on investeerimisel olulisem siiski ettevõtte kasum kui muud väärtused.

On olulisem investeerida ettevõtetesse, mis teenivad kasumit, kui...

Veebikanalite ja seadmete kasutamine

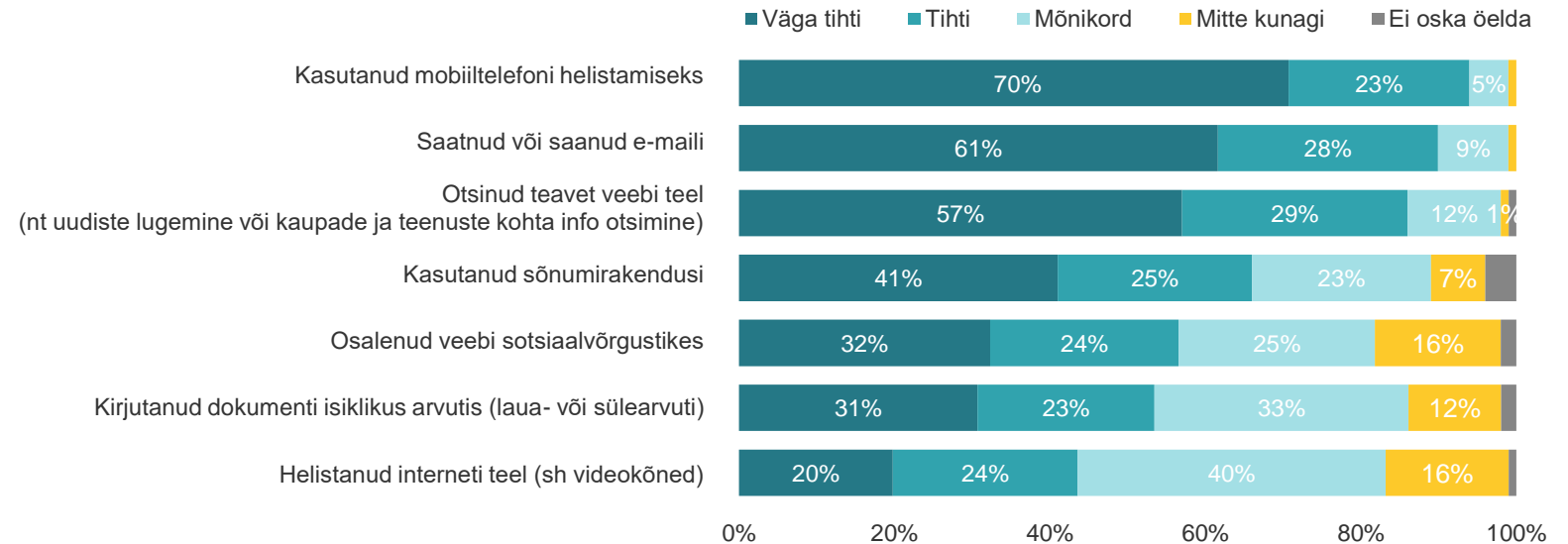
Kui tihti olete Te järgnevat tegevusi viimase 12 kuu jooksul teinud?

Kõik vastajad, n = 1119

Digitaalsed lahendused on Eesti elanike seas laialt kasutuses.

Mobiiltelefoni kasutavad helistamiseks 98% inimestest. Palju saadetakse ka e-maile, otsitakse veebist teavet, kasutatakse sõnumirakendusi.

Veidi suuremad mitte-kasutajate osakaalud on sotsiaalvõrgustikel, dokumentide kirjutamisel ning veebi teel helistamisel – kuid ka nendel tegevustel on enam kui 80%-ne kasutus Eesti elanike seas.

Veebikanalite ja seadmete kasutamine segmentide lõikes

Kui tihti olete Te järgnevaid tegevusi viimase 12 kuu jooksul teinud? 1 = mitte kunagi, 4 = väga tihti

		Kasutanud mobiil- telefoni helistamiseks	Saatnud või saanud e-maili	Otsinud teavet veebi teel	Kasutanud sõnumirakendusi	Osalenud veebi sotsiaalvõrgustikes	Kirjutanud dokumenti isiklikus arvutis	Helistanud interneti teel
SUGU	Kokku n = 1119	3,6	3,5	3,4	3,1	2,8	2,7	2,5
	Mees n = 503	3,6	3,5	3,4	2,9	2,5	2,7	2,4
	Naine n = 611	3,7	3,5	3,5	3,2	2,9	2,7	2,5
VANUSEGRUPP								
	18-29 n = 226	3,5	3,6	3,6	3,6	3,3	3,1	2,9
	30-39 n = 208	3,6	3,6	3,5	3,3	3,2	2,9	2,8
	40-49 n = 210	3,7	3,6	3,5	3,1	2,8	2,7	2,4
	50-59 n = 185	3,7	3,6	3,5	2,9	2,6	2,7	2,3
	60-69 n = 169	3,7	3,4	3,2	2,7	2,3	2,5	2,2
	70-79 n = 121	3,7	3,2	3,2	2,5	2,1	2,4	2,1
RAHVUS								
	Eestlane n = 790	3,7	3,6	3,5	3,1	2,7	2,7	2,4
	Muu n = 329	3,6	3,4	3,4	3,0	2,8	2,7	2,7
HARIDUSTASE								
	Alg- ja põhiharidus n = 85	3,7	3,4	3,4	3,1	2,7	2,2	2,4
	Kesk/keskeriharidus n = 619	3,6	3,4	3,4	2,9	2,7	2,6	2,4
	Kõrgharidus n = 412	3,7	3,7	3,6	3,2	2,9	3,1	2,7
LEIBKONNA SISSETULEK*								
	Kuni 1050 € n = 248	3,6	3,3	3,2	2,8	2,5	2,5	2,3
	1051 kuni 1750 € n = 261	3,7	3,5	3,4	3,0	2,8	2,7	2,5
	Enam kui 1751 € n = 446	3,6	3,6	3,6	3,3	2,9	2,9	2,7
	Keelduti/puudub n = 164	3,7	3,6	3,5	3,0	2,6	2,7	2,4
ALLA 18-A LAPSI								
	On leibkonnas n = 297	3,7	3,6	3,6	3,3	3,0	2,8	2,7
	Ei ole leibkonnas n = 822	3,6	3,5	3,4	3,0	2,7	2,7	2,4

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

8

Finantskirjaoskus

Finantskirjaoskus – kokkuvõte

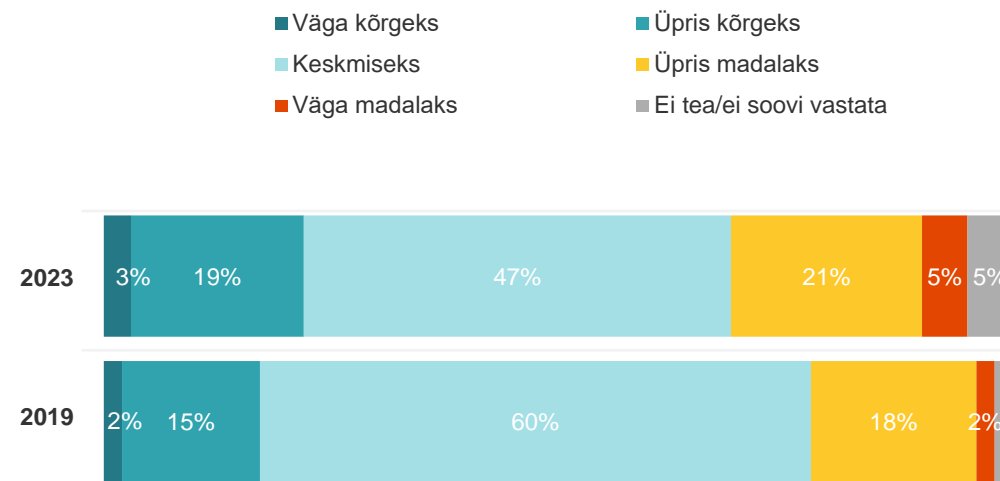
- **Eesti elanikest veidi üle viiendiku (22%) hindavad oma finantskirjaoskuse taset väga või üpris kõrgeks**, mis on suurem osakaal kui 2019. aasta uuringus (17%).
 - Samas on ka nende osakaal, **kes hindavad oma finantskirjaoskust väga või üpris madalaks suurem, kui eelnevas uuringulaines** – tõus on olnud 20%-lt 26%-le.
 - **Vähenenud on nende osakaal, kes hindavad oskust keskmiseks ning suurem osa inimestest on võtnud tugevama hinnangu oma finantskirjaoskuse suhtes.**
 - 20-29-aastased noored hindavad oma finantskirjaoskust kõige positiivsemalt, ehk väga või pigem kõrgeks. Seejuures aga 18-19-aastased on just madala hinnangu oma oskustele andnud. See näitab, et kahekümnendates olevad inimesed on just see vanusegrupp, kes hakkab oma finantskirjaoskust arendama ning iseseisvumisega kaasnevad ka esmased kogemused rahanduse maailmas.
 - Kõige kriitilisemad oma oskuste suhtes on alg- ja põhiharidusega inimesed, madala sissetulekuga elanikud ning vanemad vanuserühmad – eelkõige 60+ vanuses inimesed.
- **Vastajad nendivad, et rahaasjade planeerimisest koolis väga ei räägita** – nii on vastanud 62%. Tulemused on isegi osaliselt negatiivsemad kui aastal 2019, kui sama osakaal oli 56%.
 - Enim on haridusasutuses rahaasjade planeerimise kohta infot saanud noored, 18-29-aastased.
- **Finantsteemade puhul on segaseks või keeruliseks jäänud eelkõige investeerimisvõimalused, kuid ka tulude maksustamine ning investeerimine ettevõtlusesse või ettevõtlusega alustamine.**
 - Pea neljandik elanikkonnast sõnab, et nende jaoks ei ole finantsteemasid mis oleksid segased või keerulised.
 - 18-19-aastaste jaoks on enim väljatoodud keeruline teema pensionisambad.
- **Eesti elanikud on valdavalt teadlikud** kuidas inflatsioon raha mõjutab, milline on risk suure tootlusega investeeringu puhul ning kuidas intress laenu- või hoiusesummat muudab.

Hinnang finantskirjaoskuse tasemele

Kuidas Te hindaksite oma finantskirjaoskuse taset võrreldes teiste täiskasvanutega Eestis? Üks vastus

Kõik vastajad, n = 1119

Tänavu hindab 22% Eesti elanikest oma finantskirjaoskuse taset **väga või üpris kõrgeks**, mis on suurem osakaal kui eelnevas laines. Kuid samas on ka **madala hinnangu andjate osakaal kasvanud** ning praeguses uuringus hindab 26% elanikest oma rahatarkust üpris või väga madalaks. **Seega vähenenud on keskmise hinnangu andnute hulk.**

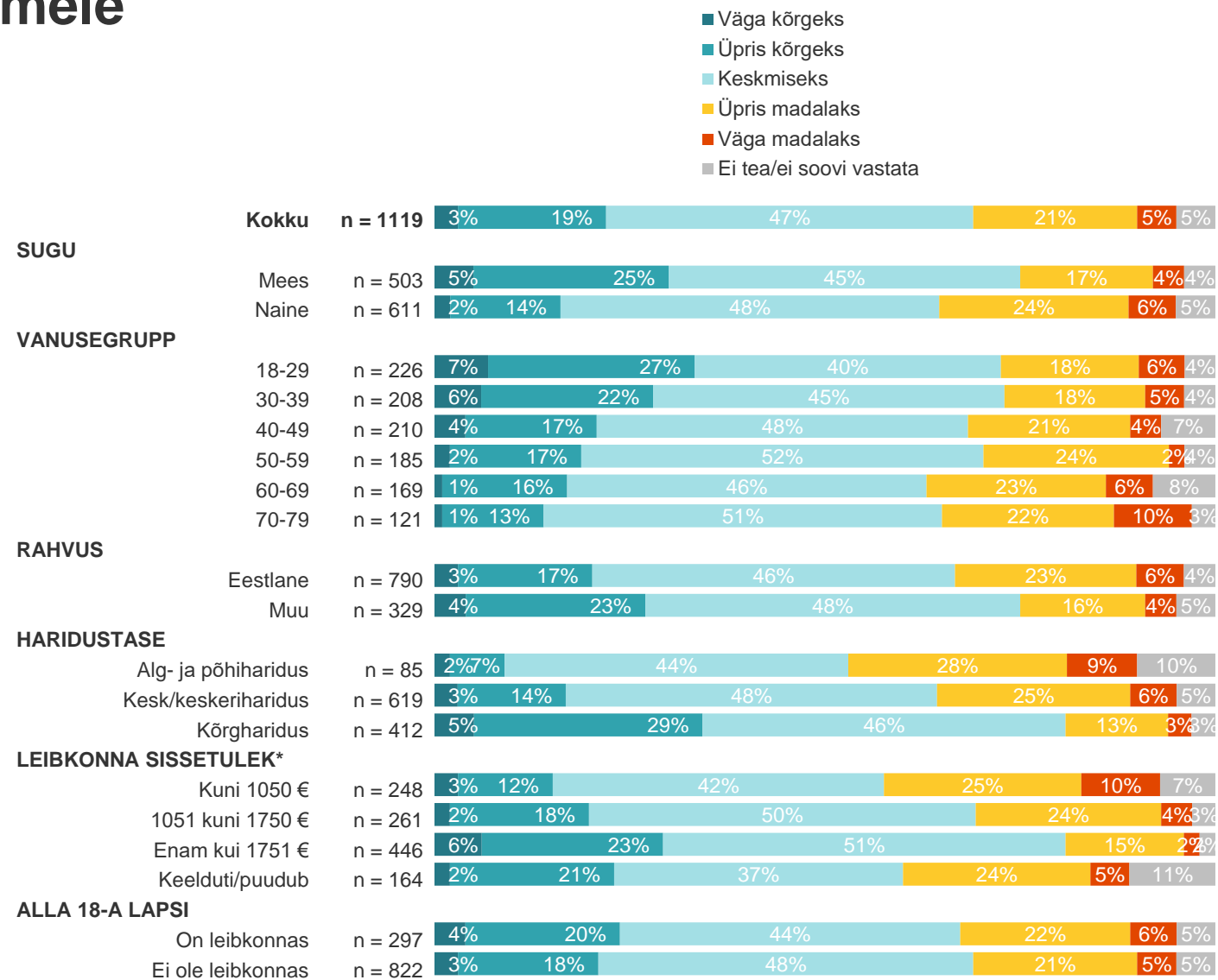

Hinnang finantskirjaoskuse tasemele

Kuidas Te hindaksite oma finantskirjaoskuse taset võrreldes teiste täiskasvanutega Eestis?

Endale pigem kõrge finantskirjaoskuse hinnangu annavad eelkõige mehed, noored (sh just 20-29 aastased ning mitte 18-19 aastased), kõrgharidusega inimesed, kõrge sissetulekuga ja muust rahvusest Eesti elanikud.

Kõige kriitilisemad on alg- ja põhiharidusega inimesed, madala sissetulekuga elanikud ning vanemad vanuserühmad (60+ on oluliselt alla kogu vastajate keskmise).

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Hinnang finantskirjaoskuse tasemele – erisegmendid

Kuidas Te hindaksite oma finantskirjaoskuse taset võrreldes teiste täiskasvanutega Eestis? Üks vastus

Kõik vastajad; n = 1119

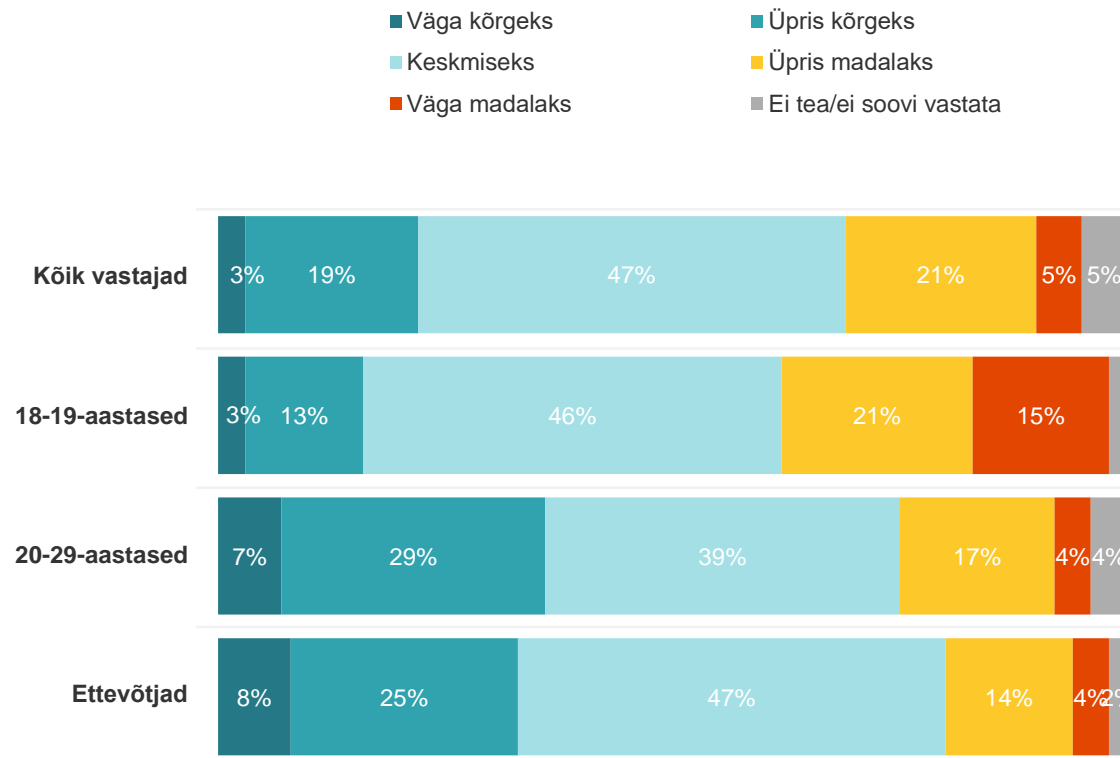
18-19-aastased; n = 60

20-29-aastased; n = 166

Ettevõtjad; n = 82

18-19-aastased on oma finantskirjaoskuse taseme suhtes andnud madalama hinnangu kui keskmine Eesti elanik. 20-29-aastased on aga kõige kõrgema hinnangu oma finantskirjaoskustele andnud, võrreldes hinnanguid kõigi vanusegruppidega. See näitab, et suur muutus toimub just kahekümnendates millal astutakse iseseisvamalt finantsmaailma ja vastutatakse enda rahalise heaolu eest. Noored on ka aktiivsed investeerijad ja uute lahenduste kasutajad ning see toetab nende hinnangut oma finantskirjaoskusele.

Ettevõtjad hindavad end keskmiselt enam finantsteadlikuks ning tulemused on kõikide vastajate üldisest tulemusest positiivsemad. Ettevõtjate seas on veidi vähem madalaid hinnanguid andnud inimesi kui 20-29-aastaste hulgas, kuid on ka veidi vähem kõrge hinnangu andjaid.

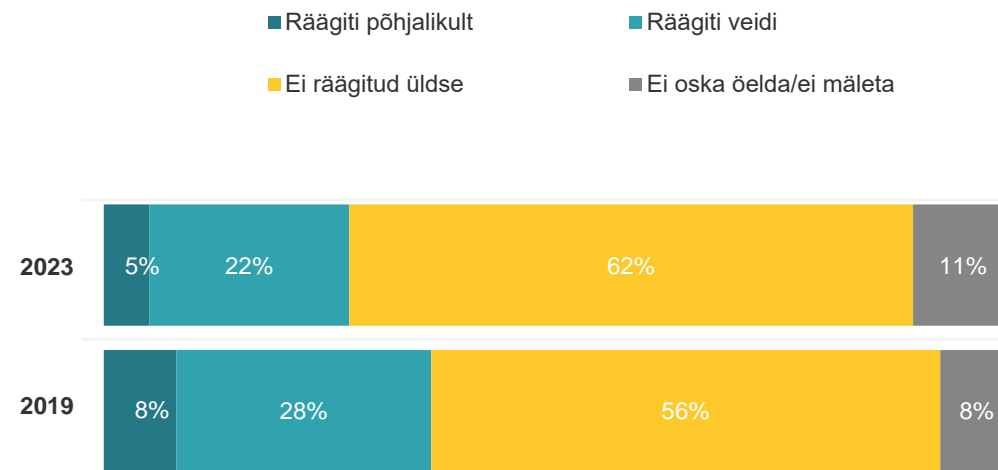

Rahaasjade planeerimisest rääkimine koolis – aastate võrdlus

Kui palju räägiti Teile koolis rahaasjade planeerimisest (näit. eelarve koostamine, säästmine, planeerimine)?

Üks vastus

Inimeste peegeldus haridusasutuses rahaasjade planeerimisest rääkimise kohta on veidi kehvemas seisus, kui 2019. aastal. Osakaal neid kes nendivad, et koolis ei räägitud teemal üldse, on 62% (6% enam, kui eelmises uuringulaines).

Rahaasjade planeerimisest rääkimine koolis

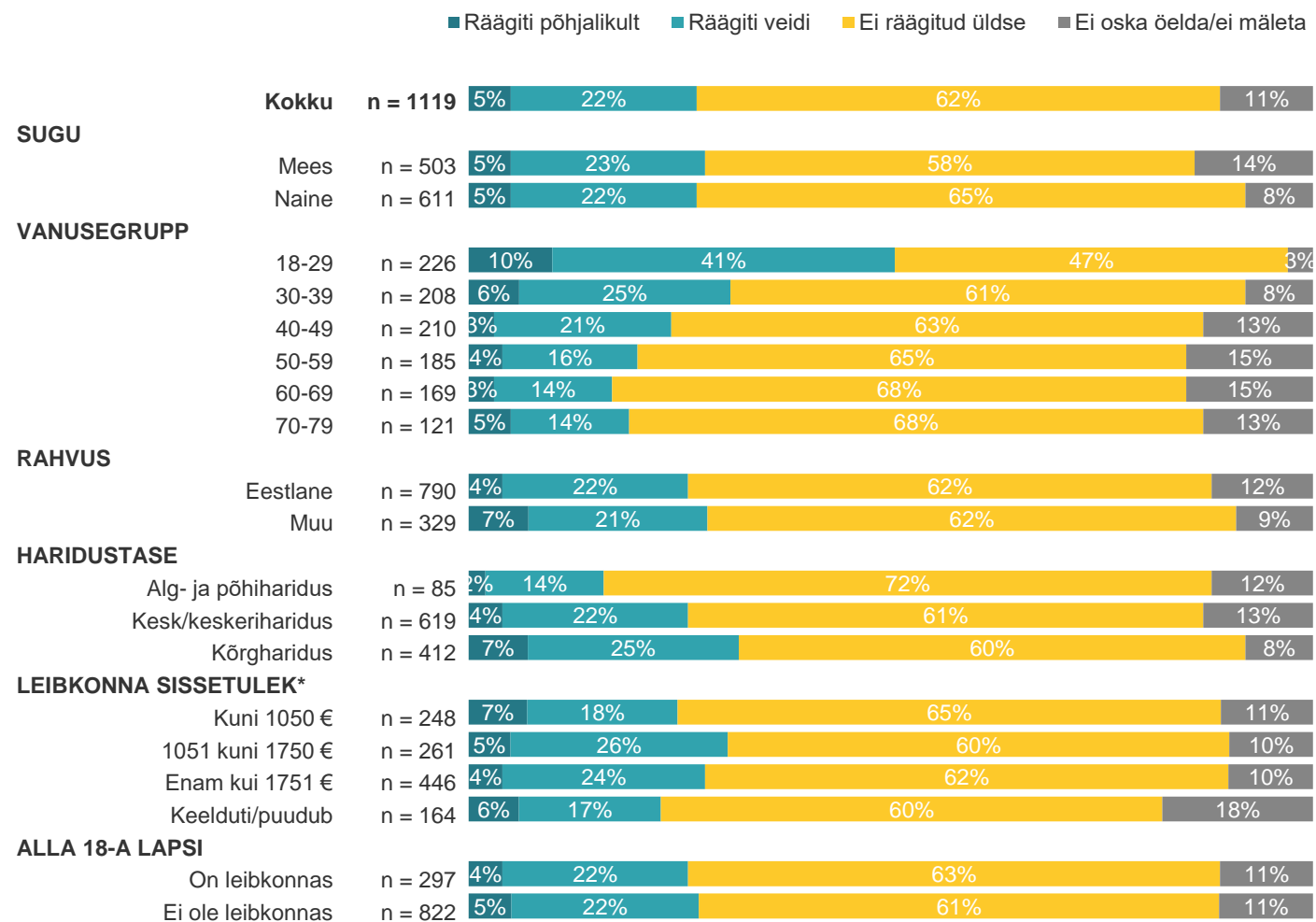
Kui palju räägiti Teile koolis rahaasjade planeerimisest (näit. eelarve koostamine, säästmine, planeerimine)?

Üks vastus

62% Eesti elanikest tõdeb, et koolis ei räägitud üldse rahaasjade planeerimisest ning 27% sõnab, et mingil määral on seda tehtud.

18-29-aastased toovad enim välja, et neile on koolis rahaasjade planeerimisest räägitud. Ka 30-39-aastaste seas on osakaal positiivsem kui kogu vastajate keskmine.

Kõrgharidusega inimesed toovad keskmisest enam välja, et neile on koolis rahaasjade planeerimisest räägitud.

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Rahaasjade planeerimisest rääkimine koolis – erisegmendid

Kui palju räägiti Teile koolis rahaasjade planeerimisest (näit. eelarve koostamine, säästmine, planeerimine)?

Üks vastus

Kõik vastajad; n = 1119

18-19-aastased; n = 60

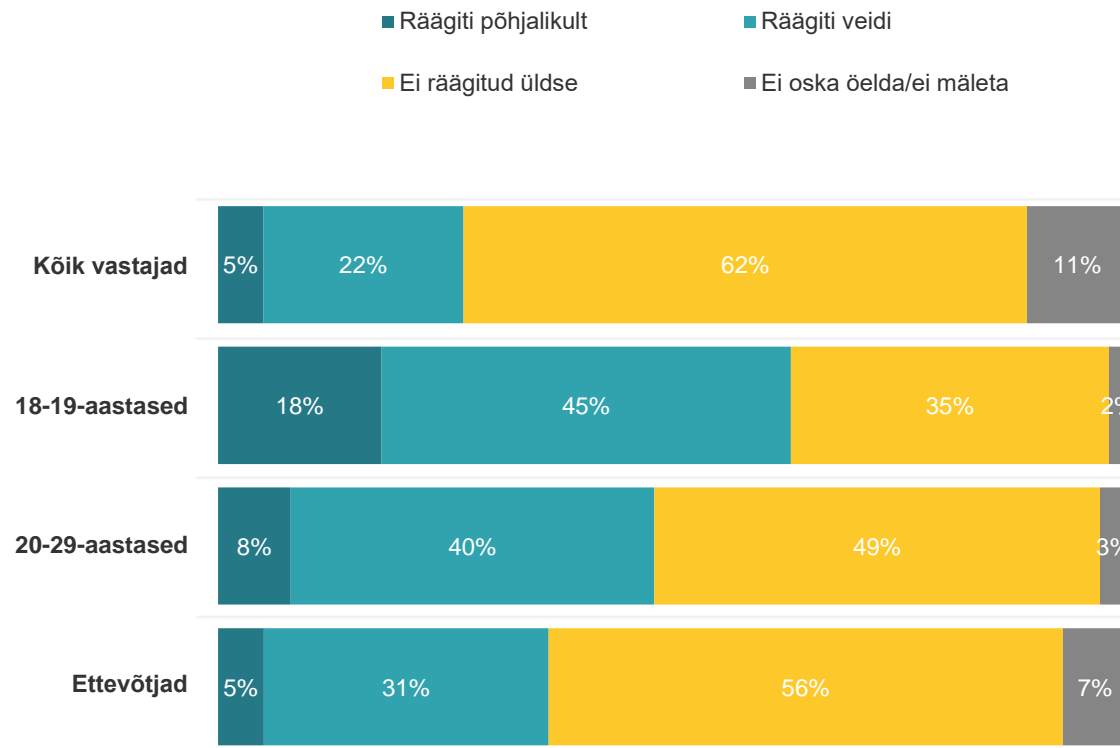
20-29-aastased; n = 166

Ettevõtjad; n = 82

18-19-aastaste hulgas on enim neid, kes on vastanud, et koolis on rahaasjade planeerimisest räägitud – lausa 18% sõnavad, et seda on tehtud põhjalikult ning 45%, et seda sellest on räägitud veidi. Vaid veidi enam kui kolmandik segmendist ei ole koolis rahaasjade planeerimise teemal informatsiooni saanud.

Ka 20-29-aastaste seas on haridusasutuses rahaasjadest rääkimine suurema osakaaluga kui kõikide vastajate seas kokku. See näitab, **et noored saavad aina enam rahaasjade planeerimise teemalist informatsiooni koolidest.**

Ka ettevõtjate vastused näitavad, et nad on saanud rahaasjade alast infot haridusasutustest enam, kui Eesti elanikud üldiselt kokku. Selles võib olla ka roll nende valikus olla iseendale tööandja.

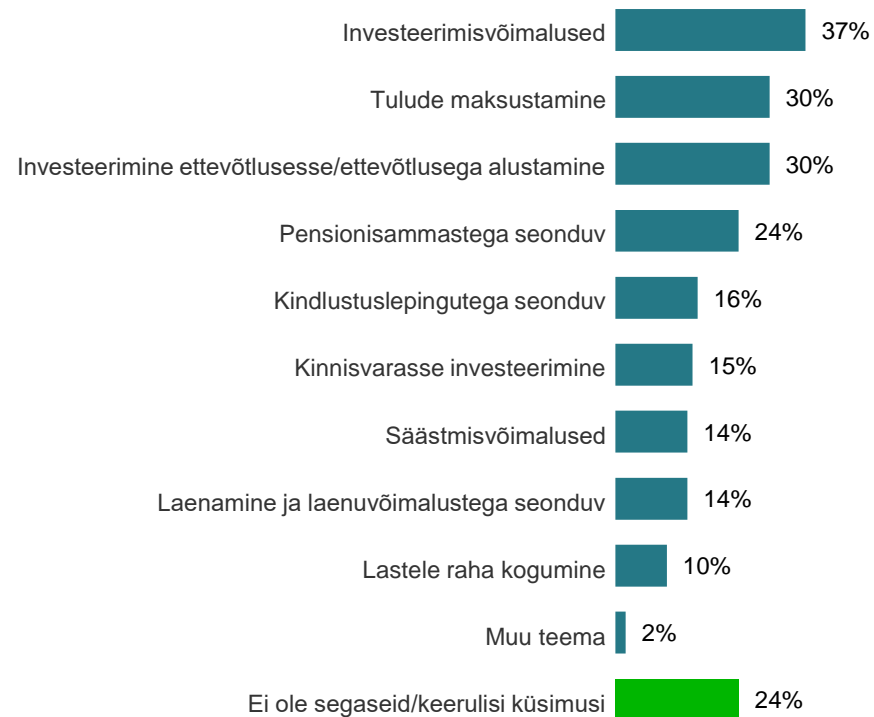
Segased finantsteemad Eestis

Millised finantsteemad Eestis on praegu Teie jaoks segased või keerulised? Mitu vastust võimalik

Kõik vastajad, n = 1119

Finantsteemad, mis on eelkõige Eesti elanike jaoks veidi segased või keerulised, on **investeeringuvõimalused, tulude maksustamine ning ettevõtlusega alustamine/ettevõtlusesse investeerimine.**

Pea neljandik vastajatest ei pea ühtegi teemat segaseks või keeruliseks.

Segased finantsteemad Eestis – erisegmendid

Millised finantsteemad Eestis on praegu Teie jaoks segased või keerulised? Mitu vastust võimalik

Kõik vastajad; n = 1119

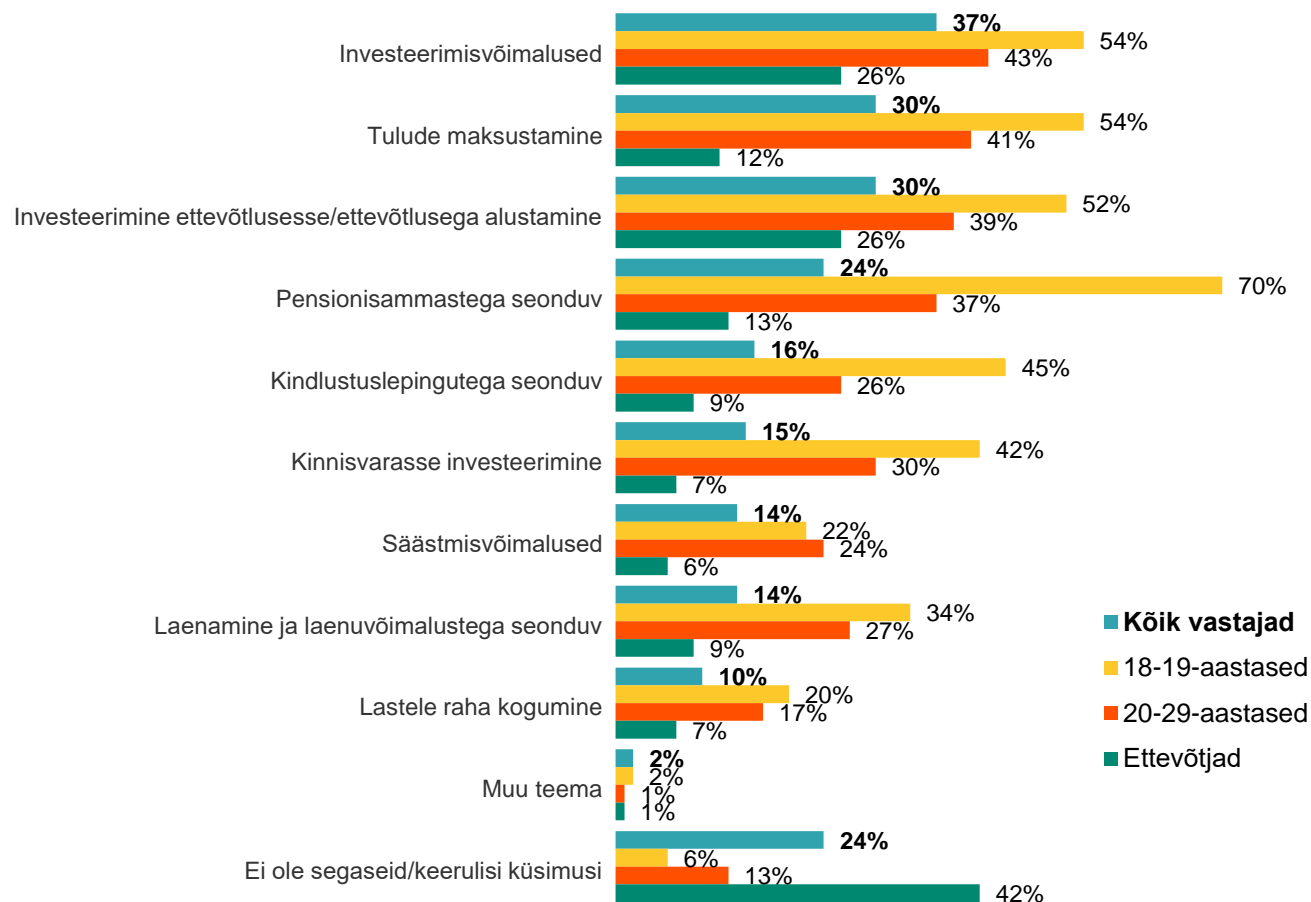
18-19-aastased; n = 60

Ettevõtjad; n = 82

Suur osa 18-19 aastaseid peab erinevaid finantsteemasid keeruliseks – lausa 70% peab pensionisammaste teemasid segaseks.

20-29-aastased noored on rohkem kursis finantsteemade osas, kuid segaseid teemasid mainivad siiski suurem osa sihtrühmast kui Eesti elanikud keskmiselt kokku – kuigi see vanusegrupp hindab end keskmisest Eesti elanikust finantsteadlikumaks. Siin võib olla ka olukord, et mida rohkem finantsteemadesse süveneda, seda suuremaks kasvab lisainformatsiooni vajadus – kõik inimesed ei otsi süvitsi informatsiooni erinevate teemade, näiteks investeerimise või ettevõtluse kohta, kuid mida enam teemad huvi pakuvad, seda suuremaks kasvab infovajadus.

Ettevõtjad ei leia, et oleks väga palju segaseid või keerulisi küsimusi.

Segased finantsteemad Eestis segmentide lõikes

Millised finantsteemad Eestis on praegu Teie jaoks segased või keerulised? Mitu vastust võimalik

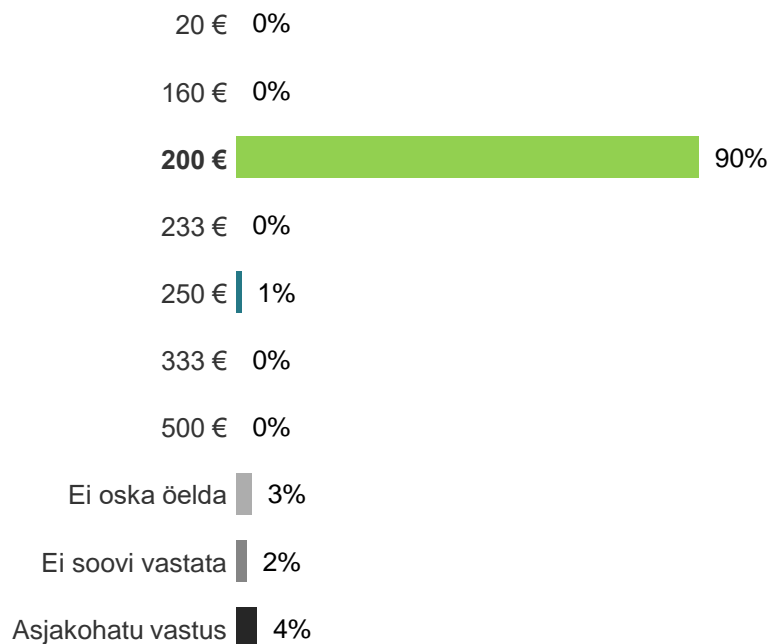
		Investeeringis- võimalused	Tulude maksustamine	Investeeringine ettevõtlusesse/ ettevõtlusega alustamine	Pensiooni- sammastega seonduv	Kindlustus- lepingutega seonduv	Kinnisvarasse investeeringine	Säästmis- võimalused	Laenamine ja laenu-võimalustega seonduv	Lastele raha kogumine
SUGU	Kokku	n = 451 37%	30%	30%	24%	16%	15%	14%	14%	10%
	Mees	n = 186 25%	28%	26%	21%	15%	12%	13%	10%	10%
	Naine	n = 263 45%	31%	34%	27%	17%	17%	15%	17%	10%
VANUSEGRUPP										
	18-29	n = 105 45%	41%	43%	42%	29%	32%	23%	28%	17%
	30-39	n = 102 37%	37%	35%	28%	21%	17%	19%	17%	19%
	40-49	n = 102 41%	31%	29%	28%	13%	11%	11%	8%	7%
	50-59	n = 68 39%	27%	28%	20%	14%	8%	13%	8%	6%
	60-69	n = 45 31%	20%	23%	11%	10%	8%	6%	9%	5%
	70-79	n = 29 23%	21%	21%	13%	12%	12%	11%	16%	5%
RAHVUS										
	Eestlane	n = 289 33%	29%	28%	21%	13%	11%	12%	13%	9%
	Muu	n = 162 45%	32%	35%	33%	24%	22%	19%	17%	14%
HARIDUSTASE										
	Alg- ja põhiharidus	n = 31 37%	27%	37%	29%	16%	16%	18%	10%	8%
	Kesk/keskeriharidus	n = 258 37%	33%	30%	25%	18%	14%	15%	15%	10%
	Kõrgharidus	n = 161 36%	25%	30%	23%	14%	15%	12%	13%	12%
LEIBKONNA SISSETULEK*										
	Kuni 1050 €	n = 128 37%	30%	28%	28%	18%	17%	19%	17%	9%
	1051 kuni 1750 €	n = 112 41%	33%	34%	23%	15%	12%	13%	14%	11%
	Enam kui 1751 €	n = 157 35%	28%	30%	22%	17%	15%	13%	12%	12%
	Keelduti/puudub	n = 54 31%	29%	28%	25%	14%	13%	13%	12%	7%
ALLA 18-A LAPSI										
	On leibkonnas	n = 139 39%	35%	31%	26%	18%	15%	15%	14%	19%
	Ei ole leibkonnas	n = 312 36%	28%	30%	23%	16%	14%	14%	14%	7%

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Finantsülesanne 1 – inflatsioon

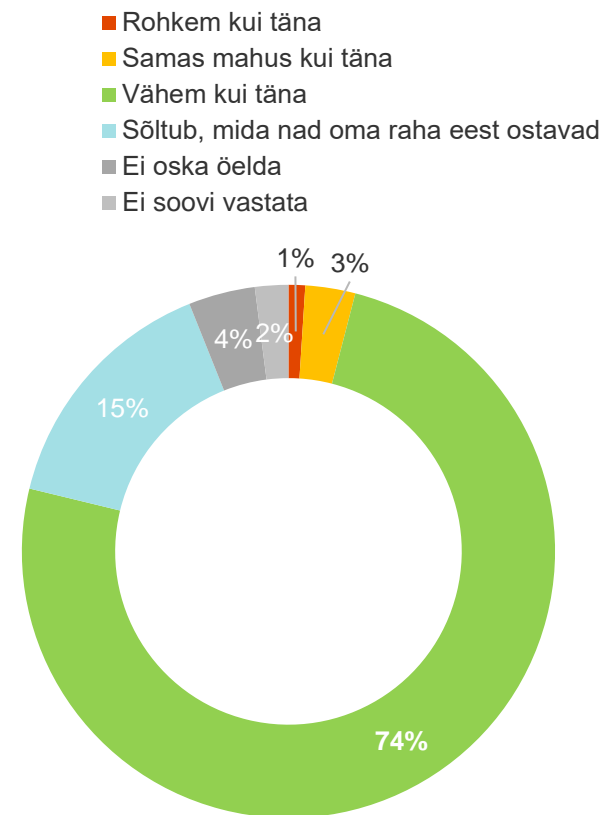
Kujutle, et viis venda saavad kingituseks 1000 €. Kui vennad jagavad raha võrdselt, siis kui palju igaüks saab? Avatud vastus.

Kõik vastajad, n =1119

Nüüd kujutlege, et vennad peavad ootama ühe aasta, enne kui saavad kätte oma osa 1000 eurost ja inflatsioon on 20%. Kas ühe aasta pärast saavad nad osta ... Üks vastus

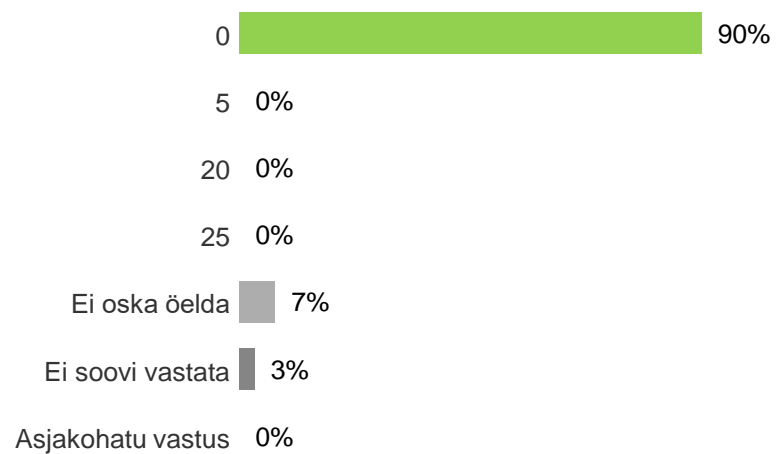
Kõik vastajad, n = 1119

Finantsülesanne 2 – intress

*Laenate sõbrale 25 €. Sõber maksab 25 € järgmisel päeval
Teile tagasi. Kui suurt intressi sõber maksis? Üks vastus.*

Kõik vastajad, n = 1119

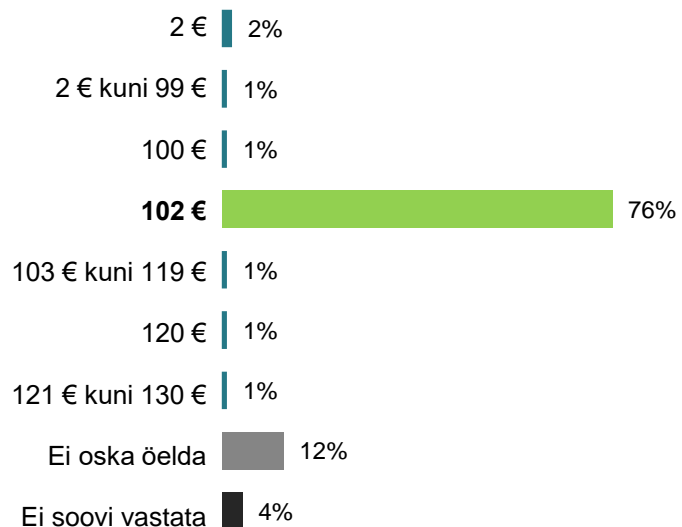

Finantsülesanne 3 – hoius ja intress

Oletame, et Te paigutate 100 € hoiumisele, mille garanteeritud intressimäär ühes aastas on 2%. Te ei tee rohkem makseid sellele arvele ega võta sealt ka midagi välja. Kui palju raha on sellel arvel esimese aasta lõpuks, pärast seda, kui intressimakse on tehtud?

Üks vastus, avatud.

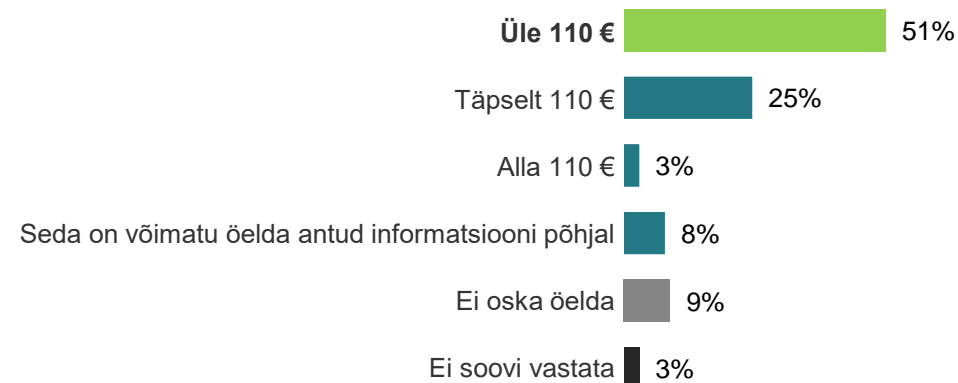
Kõik vastajad, n = 1119

Ja kui palju raha on sellel hoiumisel viienda aasta lõpuks (vahepeal midagi välja ei võeta ja makse ei maksta)? Kas see on..

Üks vastus, etteantud list.

Kõik vastajad, n = 1119

Hinnangud väidete tõesusele

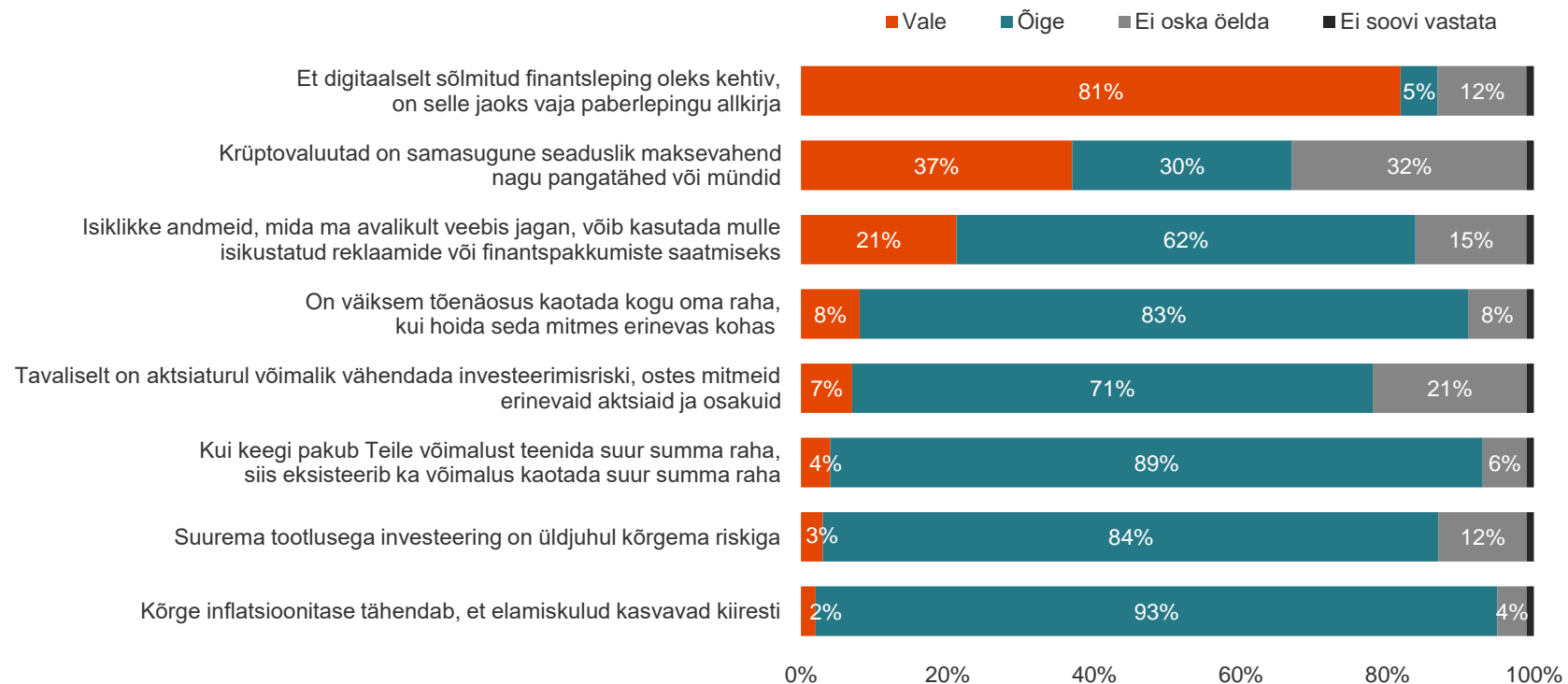
Palun öelge järgmiste väidete puhul, kas need on Teie arvates õiged või valed? Üks vastus

Kõik vastajad, n = 1119

Eesti elanikud teavad digitaalselt sõlmitud lepingu kehtivust, kuid 5% siiski arvab, et vaja on ka paberlepingut, et finantsleping kehtiv oleks.

Krüptovaluutade osas on arusaamad varieeruvad ning ebakindlus vastuse suhtes on samuti teiste väidetega võrreldes suurem.

Mida valdav osa Eesti inimesi tõeseks peab, on, et inflatsioon tähendab elamiskulude kasvu, suurema tootlusega investering on üldjuhul kõrgema riskiga ning, et võimalus teenida suurt summat tähendab ka võimalust kaotada suurt summat.

Hinnangud väidete tõesusele segmentide lõikes

		Et digitaalselt sõlmitud finantsleping oleks kehtiv, on selle jaoks vaja paberlepingu allkirja		Krüptovaluutad on samasugune seaduslik maksevahend nagu pangatähed või mündid		Isiklike andmeid, mida ma avalikult veebis jagan, võib kasutada mulle isikustatud reklaamide või finantspakkumiste saatmiseks		On väiksem tõenäosus kaotada kogu oma raha, kui hoida seda mitmes erinevas kohas		Tavaliselt on aktsiaturul võimalik vähendada investeerimisriski, ostes mitmeid erinevaid aktsiaid ja osakuid		Kui keegi pakub Teile võimalust teenida suur summa raha, siis eksisteerib ka võimalus kaotada suur summa raha		Teile suurema tootlusega investeeering on üldjuhul kõrgema riskiga		Kõrge inflatsioonitase tähendab, et elamiskulud kasvavad kiiresti	
		Vale	Õige	Vale	Õige	Vale	Õige	Vale	Õige	Vale	Õige	Vale	Õige	Vale	Õige	Vale	Õige
Kokku	n = 1119	81%	5%	37%	30%	21%	62%	8%	83%	71%	89%	84%	93%				
SUGU																	
Mees	n = 503	84%	6%	49%	29%	20%	67%	8%	87%	81%	91%	90%	96%				
Naine	n = 611	80%	5%	27%	31%	22%	59%	8%	80%	64%	86%	79%	91%				
VANUSEGRUPP																	
18-29	n = 226	77%	9%	44%	36%	17%	63%	11%	84%	73%	89%	84%	93%				
30-39	n = 208	80%	7%	38%	38%	21%	67%	7%	85%	70%	89%	88%	91%				
40-49	n = 210	89%	1%	37%	30%	22%	61%	8%	81%	66%	86%	84%	91%				
50-59	n = 185	84%	3%	36%	27%	27%	59%	9%	82%	73%	89%	84%	98%				
60-69	n = 169	78%	7%	30%	28%	20%	63%	7%	82%	73%	90%	81%	94%				
70-79	n = 121	79%	7%	37%	15%	21%	59%	6%	85%	74%	88%	80%	94%				
RAHVUS																	
Eestlane	n = 790	81%	6%	38%	28%	24%	58%	8%	85%	79%	92%	81%	92%				
Muu	n = 329	83%	5%	34%	34%	15%	73%	8%	79%	52%	82%	89%	95%				
HARIDUSTASE																	
Alg- ja põhiharidus	n = 85	82%	6%	28%	38%	27%	51%	18%	68%	56%	90%	83%	91%				
Kesk/keskeriharidus	n = 619	78%	7%	35%	27%	20%	62%	9%	82%	70%	89%	82%	93%				
Kõrgharidus	n = 412	88%	3%	41%	33%	22%	65%	4%	89%	77%	88%	87%	94%				
LEIBKONNA SISSETULEK*																	
Kuni 1050 €	n = 248	74%	8%	28%	27%	18%	60%	10%	72%	58%	84%	77%	92%				
1051 kuni 1750 €	n = 261	85%	5%	38%	31%	21%	66%	8%	86%	73%	90%	84%	94%				
Enam kui 1751 €	n = 446	86%	4%	44%	33%	23%	64%	6%	90%	80%	93%	89%	96%				
Keelduti/puudub	n = 164	76%	4%	30%	27%	22%	56%	9%	78%	65%	83%	82%	88%				
ALLA 18-A LAPSI																	
On leibkonnas	n = 297	84%	5%	37%	36%	18%	69%	7%	85%	71%	89%	86%	92%				
Ei ole leibkonnas	n = 822	81%	6%	37%	28%	23%	60%	8%	82%	71%	89%	83%	94%				

*Neto, kogu leibkonna peale kokku

Kokkuvõte

Kokkuvõte (1/2)

Eesti elanikud on hakanud oma **tulusid ja kulusid rohkem planeerima** ning seejuures on vähenenud nende osakaal kes peavad arvestust oma kulutuste üle. See muutus näitab, et planeerimine on muutunud olulisemaks ning pidev kulutuste jälgimine ei ole niivõrd oluline, kuna need on eelnevalt juba plaani võetud ja impulsiivsemaid kulutusi tehakse tõenäoliselt vähem. Tõusnud on **pangarakenduste või muude rahajuhtimise vahendite kasutamine** – see on eelkõige populaarne alla 40-aastaste elanike seas, kuid leiab kasutust ka vanemates vanusegruppides. Inimesed kohanevad üha enam uute digitaalsete lahendustega ning võtavad neid oma rahaasjade planeerimiseks kasutusse. Seda toetab ka nõustumine väitega, et **digitaalsed tööriistad lihtsustavad isiklike rahaasjade haldamist**, millega on pigem või täiesti nõus 60% Eesti elanikest.

Raha **säästetakse eelkõige säästu- või kogumiskonto** abil, kuid oluliselt on kasvanud nende osakaal kes hoiavad sularahasääste kodus või rahakotis. Seda on kindlasti mõjutanud ebakindlus mis nii Eestis kui ka mujal maailmas valitseb. Esiteks on sõda Ukrainas mõjutanud Eesti elanike turvatunnet ning kõrvalepandud sularaha kriisiolukorraks aitab kindlustunnet toetada. Teisalt on meedias kajastatud ka kriise pankadega, seega võivad inimesed omada likviidset kriisivaru mida saab kasutada ka siis kui pangas olevaid sääste ei peaks mingil põhjusel kätte saama. **Investeerimine aktsiatesse, osakutesse, krüptovaluutadesse või ICOsse** on viimaste aastatega samuti tõusnud – eelkõige teevad seda noored, 20-29-aastased. Nende inimeste osakaal kes ei ole viimase 12 kuu jooksul raha säästnud on tänavu madalam kui 2019. aastal. Neljandik Eesti elanikest nendivad, et nad ei ole viimase aasta jooksul raha säästnud.

Tänavu on osakaal elanikest, kes **tuleksid iseseisvalt toime suure kulutusega** (võrdväärne igakuise sissetulekuga), suurem kui eelnevas uuringulaines: 55%. Keskmisest enam on neid 50-aastaste ja vanemate elanike seas, samas kui madalama hariduse ja sissetulekuga inimeste seas on osakaal alla keskmise. Haridustase ja sissetuleku vahemik on peamised tegurid mis suure kulutusega toimetulekut mõjutavad.

Finantsiliste eesmärkide saavutamiseks vähendavad inimesed eelkõige oma kulutusi või säästavad ja investeerivad raha. Eelneva uuringulainega võrreldes pole nendes näitajates olulist muutust toimunud. Siiski on tõusnud nende elanike osakaal, kes otsiksid lisa- või uue sissetulekuallika.

Kindlustundes pensionipõlve rahaasjade osas on toimunud positiivsed muutused – ebakindlust väljendab oluliselt väiksem osa Eesti elanikest kui eelnevas uuringulaines. Kui 2019. aastal oli neid, kes hindasid oma kindlustunnet pigem või väga madalaks 34%, siis 2023. aastal on see osakaal 26%. Pensionipõlve rahaallikatena loodetakse sel aastal jätkuvalt eelkõige riiklikule pensionile ja kogumispensionile, kuid kasvanud on oma säästude ja täiendava kogumispensioni olulisus. Lisaks on tõusnud ka nende osakaal kes kavatsesid pensionieas töötamist jätkata. Eesti elanikest umbes pooled oleksid nõus sellega, et tööandja panustaks nende pensionikogumisse palgatõusu arvelt. Eriti toetavad seda noored inimesed, kelle jaoks on oluline, et pensioniks kogumine toimuks märkamatu ja lihtsalt.

Kokkuvõte (2/2)

Kuigi elanike osakaal, kes tuleksid iseseisvalt toime suure väljaminekuga, on viimaste aastate jooksul veidi tõusnud, on kasvanud ka nende inimeste osakaal, kellel on viimase aasta jooksul esinenud olukord kus **sissetulek ei kata kõiki kulusid** (41% vastajatest). Inimesed investeerivad ja säästavad rohkem ning nad tuleksid suure väljaminekuga toime tänu oma säästudele, kuid igapäevasteks toimetusteks mõeldud vaba raha võib mõni kuu liiga vähe järele jääda. Olukorra lahendusena ongi enim mainitud seda, et kui antud kuu kulud on suuremad kui tulud, võetakse raha oma säästukontolt või lihtsalt vähendatakse kulusid. Viimase aasta jooksul on Eesti elanikud kogunud nii energiakriisi kui ka sellele järgnenud inflatsiooni, mis on toimetulekule tugevat mõju avaldanud ning on ootamatult tekitanud suuremaid kulutusi kui varem.

Sealjuures näitab ka hinnang **toimetuleku perioodile peamise sissetulekuallika kaotuse korral** seda, et inimesed on oma rahaga hoolikad – tulemused ei erine oluliselt 2019. aasta omadest. Neljandik Eesti elanikest on väga hästi finantsiliselt kindlustatud ning tuleksid peamise sissetulekuallika kaotuse korral toime enam kui kuus kuud. Teisalt on sama palju ka neid, kes tuleksid toime maksimaalselt ühe kuu. See aga on sarnane eelneva uuringu tulemustele ehk toimetuleku periood ei ole majanduslikust olukorrast mõjutatuna muutunud ning inimesed kohanevad uue reaalsusega.

Finantstoodete puhul on Eesti elanikud kaalutlevad – valdav osa inimestest kaalub erinevate pakkujate võimalusi või ühe pakkuja erinevaid võimalusi enne otsuse tegemist ning seda iga finantstoote puhul. Infoallikatena on kõige olulisemad spetsiaalsed tootevõrdlused, parima pakkumise leidmise juhend ning teenusepakkuja müügiesindajad.

Finantstoimetusi tehakse veebi teel tihti. Makstakse arveid, kontrollitakse pangajääki, tasutakse kaupade ja teenuste eest ning kantakse raha. Veidi harvem tegeletakse veebis säästmise, investeringute, laenude ja kindlustusega, kuid ka nende tegevuste puhul on veebikanalitel oluline roll ning vaid neljandik ei tee neid toiminguid kunagi veebis. Elanikud on valdavalt hea **turvakäitumisega veebikanalites finantstoiminguid tehes** – pööratakse tähelepanu veebisaidi turvalisusele ning ei usalda avalikke Wi-Fi võrke. Nenditakse, et digitaalsed tööriistad lihtsustavad isiklike rahaasjade haldamist ning sellega nõustuvad sarnaselt kõik sotsiaal-demograafilised sihtrühmad. Teisalt on probleemsem ostude tegemise ja rahaasjade haldamise veebisaitidel paroolide regulaarne muutmine – enam kui pool elanikkonnast teeb seda harva või üldse mitte.

Finantskirjaoskuse enesehinnangu puhul on tõusnud nende osakaal kes hindavad oma oskuseid väga või üpris kõrgeks, kuid tõusnud on ka madala hinnangu andjate osakaal. Mis on **vähenenud**, on **see protsent vastajaid kes hindavad oma oskuseid keskpäraseks**. Muutused majanduslikus olukorras (kriisid, inflatsioon) on nõudnud elanikelt rohkem süvenemist finantsteemadesse ning meediakajastus nendel teemadel on samuti aktiivne. See loob olukorra kus inimesed tunnetavad oma oskuse taset enam kui majanduslikult rahulikumat perioodil. Kas ollakse eelnevalt finantsteemadega kursis/viiakse end olude sunnil kurssi või lihtsalt antakse endale hinnang, et oskused finantsmaailmas orienteerumiseks on puudulikud. 20-29-aastased annavad endale teiste vanusegruppidega võrdluses kõige kõrgema finantskirjaoskuse hinnangu ja nooremad (18-19-aastased) kui ka vanemad inimesed (60+) hindavad oma oskuseid keskmisest madalamalt.

Projekti meeskond

Uuringu eri etappides osalesid ja vastutasid:

Tellijapoolne kontaktisik:

Uuringu kava ja aruande koostaja:

Küsitluse koordineerija:

Programm ja andmetöötlus:

Graafilised tööd:

Liisi Kirch

Kaisa Esko, Jaanika Hämmal, Heidi Reinson

Anu Ilves, Kaja Nebel

Anna Zahharova

Maire Nõmmik, Kaisa Esko

Kontaktinfo

Kaisa Esko

Projektijuht

Telefon: 6268436

E-mail: kaisa.esko@kantar.com

Kantar Emor

Telefon: 626 8500

Faks: 626 8501

E-mail: emor@emor.ee

Aadress: Maakri 21, Maakri Kvartal, 10145 Tallinn